

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

เมษายน 2556

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

เมษายน 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี

บทคัดย่อ
ของ
อารีญา สตาร์ตัน

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

เมษายน 2556

อารียา สตาร์ตัน. (2556). การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร.สมชาย เทพแสง.

การวิจัยเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารและด้านวิชาการ และเพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยจำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการสอน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่าระหว่าง 0.6 – 1.00 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานใช้การวิเคราะห์ t - test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลวิจัยพบว่า

1. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปฏิบัติมาก
2. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกายภาพ และด้านการบริหาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนด้านวิชาการ ไม่พบความแตกต่าง
3. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

THE ENVIRONMENT AT MANAGEMENT IN THE SCHOOLS RATCHATHEWID DISTRICT,
ADMINISTRATION

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

April 2013

Areeya Starut. (2013). *The Environment Management in the schools Ratchathewi District, Metropolitan Administration*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor: Dr. Somchai Thepsaeng

The purposes of this research were to study the environment management in the schools *Ratchathewi District, Administration* as perceived by Ratchathewi in 3 aspects that are: 1) Physical facilities 2) Administration 3) Academic; and to compare the environment in the schools under the Bangkok metropolitan Administration as perceived by Ratchathewi classified by sex and teaching experience.

The samples consisted of 97 teachers under the Bangkok metropolitan Administration as perceived by Ratchathewi, year 2012 by using Krejcie & Morgan to define the sample size. The instruments used for data collection 5 point-rating scale questionnaires. This questionnaire was sent to five experts to examine the quality and accuracy by analysing IOC (Index of Item Objective Congruence) which valued between 0.6 - 1.00. Using SPSS for Windows for data analysis. Basic data analysis was done by frequency, percentage, mean and standard deviation. The test of hypothesis was done by using t-test and One-way ANOVA.

The research results were as under mentioned;

1. The environment management in the schools under the Bangkok metropolitan Administration as perceived by Ratchathewi as a whole and individual aspect were at the high level.
2. The environment management in the schools under the Bangkok metropolitan Administration as perceived by Ratchathewi classified by sex as a whole was statistically significant difference at .05 level. When considering in each individual aspect, found that Physical facilities and Administration aspect was statistically significant difference at .05 level. In contrast the aspect of Academic revealed no difference.
3. The environment management in the schools under the Bangkok metropolitan Administration as perceived by Ratchathewi classified by teaching experience as a whole and individual aspect revealed no difference.

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. สมชาย เทพแสง อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ รวมทั้งให้คำแนะนำ ปรึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ เกษรแพทย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เรือโทไพบูลย์ อ่อนมั่ง อาจารย์ ดร. สมชาย เทพแสง และอาจารย์ ดร. สรภักศรณี ฉัตรกมลทัศน์ คณะกรรมการพิจารณาเค้าโครงสารนิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิคาราม ผู้อำนวยการโรงเรียนกิ่งเพชร ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดตติสหงสาราม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระยาอภัย สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ที่กรุณาสับสนุนในการศึกษา ตลอดจนคณะครู โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิคาราม โรงเรียนกิ่งเพชร โรงเรียนวัดตติสหงสาราม โรงเรียนวัดพระยาอภัย ที่ได้ช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการศึกษาเสมอมา

ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากคณะครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยขอขอบคุณ ในความอนุเคราะห์ที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงศักดิ์ อาจารย์ ดร. สมชาย เทพแสง และอาจารย์ ดร. สรภักศรณี ฉัตรกมลทัศน์ คณะกรรมการพิจารณาสอบสารนิพนธ์ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ โดยเฉพาะบุคคลสำคัญยิ่งที่ให้กำลังใจ และช่วยเหลือ สนับสนุน คือ บุคคลในครอบครัวทุกคนที่ให้กำลังใจจนเป็นพลังผลักดันสู่ความสำเร็จ จนสามารถมีวันนี้ได้

อารียา สตาร์ตัน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
สมมติฐานการวิจัย	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	9
แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา	9
ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	10
สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	12
ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	12
ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	14
แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	18
โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร	26
โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี	29
การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	31
ด้านกายภาพ	32
ด้านการบริหาร	41
ด้านวิชาการ	46
ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	51
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	52
งานวิจัยในประเทศ	52
งานวิจัยต่างประเทศ	59

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย	61
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	61
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	64
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	67
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	76
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	76
วิธีการดำเนินการวิจัย	76
สรุปผลการวิจัย	76
การอภิปรายผล	77
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก	89
ภาคผนวก ข	91
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์	102

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	62
2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา	67
3 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาของ โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี โดยรวมและรายด้าน	68
4 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของ โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี ด้านกายภาพ โดยรวมและ รายข้อ	68
5 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของ โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี ด้านการบริหารโดยรวมและ รายข้อ	70
6 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของ โรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี ด้านวิชาการโดยรวมและ รายข้อ	72
7 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามตัวแปรเพศ	74
8 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการสอน	75
9 สรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การวัด (IOC) ตามความเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ด้านกายภาพ (แบบสอบถามสำหรับครู)	99
10 สรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การวัด (IOC) ตาม ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ด้านบริหาร (แบบสอบถามสำหรับครู)	100
11 สรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การวัด (IOC) ตามความเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ด้านวิชาการ (แบบสอบถามสำหรับครู)	101

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	8
2 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร	25
3 โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร.....	26
4 โครงสร้างกลุ่มสำนักงานเขต	27
5 โครงสร้างส่วนราชการของสำนักงานเขต	28

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เมื่อวันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2554 สำหรับสถานศึกษาทุกสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษา คุณภาพด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ คุณภาพด้านอัตลักษณ์ของสถานศึกษา รวมทั้งคุณภาพด้านมาตรการส่งเสริม และหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ให้ความสำคัญในการนำมาตรฐานการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพ และมีมาตรฐานเดียวกัน และให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริม สนับสนุนให้ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเข้มแข็งและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 17 – 19)

สภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อมนุษย์นั้นมีมาเป็นเวลานาน นักพฤติกรรมศาสตร์ที่สนใจเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมล้วนมีความเชื่อเบื้องต้นว่า พฤติกรรมของบุคคลนั้นสามารถทำความเข้าใจ และทำนายได้โดยพิจารณาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลอาศัยอยู่ ซึ่งเรียกว่า นิเวศวิทยาของสถาบันการศึกษา ซึ่งหมายถึง การประยุกต์หลักการที่เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมมาใช้อธิบายปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับสถาบันการศึกษา นักจิตวิทยาที่สนใจเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมมีความเชื่อว่า พฤติกรรมของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา วิธีการพัฒนานักศึกษาที่ได้ผลทางหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับการจัดการกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับสภาพแวดล้อมของสถาบัน เพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีความสมบูรณ์ทุกๆ ด้าน สำเนาวิ จรศิลป์ (2538: 80) ได้จำแนกสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร สภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนและสภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน ซึ่งในสภาพแวดล้อมทั้ง 4 ด้านนี้ สถาบันการศึกษาอาจมีการจัดและดำเนินงานในด้านต่างๆ จำแนกย่อยออกไปแตกต่างกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปณิธานของแต่ละสถาบัน

การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ครู ซึ่งมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง 2 ส่วน คือ คุณภาพของตัวครู และคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลของครู 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย โดยมีหน้าที่หลักเกี่ยวกับการบริหาร (Administration) และการจัดการ (Management) 3) คณะกรรมการสถานศึกษา หรืออาจเรียกเป็นอย่างอื่น เช่น คณะกรรมการบริหารสถานศึกษา จะทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินกิจการด้านต่างๆ ของสถานศึกษา อันหมายรวมทั้งการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล และหน้าที่อื่นตามที่ระเบียบกำหนด 4) หลักสูตรและกิจกรรมของสถานศึกษา จะเป็นตัวสะท้อน

คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดี เพราะหลักสูตรสถานศึกษาจะมีการกำหนดจุดหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระที่เรียน ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่ง จะสะท้อนว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เจตคติและพฤติกรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษา กำหนดไว้หรือไม่ และ 5) สภาพแวดล้อมและการบริการ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการ การศึกษา สถานศึกษาที่มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคงและสะอาด มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอ ทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผล ถึงความสำเร็จในการเรียนด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554: 1 – 7)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554: 13 – 15) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 5 ด้าน มี 15 มาตรฐาน แต่ละมาตรฐานมีการกำหนดตัวบ่งชี้ที่ครอบคลุมและให้ น้ำหนักความสำคัญกับกระบวนการบริหารและการจัดการ ร้อยละ 70 ส่วนผลของการบริหารและการจัดการ คือ คุณภาพผู้เรียนเป็นร้อยละ 30 ทั้งนี้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม และการบริการ โดยกำหนดไว้ในด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการจัดการศึกษา ดังนี้

“มาตรา 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนา เต็มศักยภาพ ดังนี้

ข้อ 11.1 ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนมั่นคง สะอาดและปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก เพียงพอเพียงพอ อยู่ในสภาพใช้การได้ดี สภาพแวดล้อมร่มรื่น และมีแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียน

ข้อ 11.2 จัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของ ผู้เรียน และ

ข้อ 11.3 จัดห้องสมุดที่ให้บริการสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เอื้อให้ผู้เรียนเรียนรู้ ด้วยตนเอง และหรือเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 24(5) ระบุให้สถานศึกษาและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการ ประเภทต่างๆ

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาที่จะ ทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ เปรียบเสมือนครุคนหนึ่งที่สามารถให้การศึกษอบรมและ กล่อมเกล่าจิตใจของคนได้ เพราะคนที่อยู่ในสภาพสังคมที่ดีจะซึมซับลักษณะที่ดีติดตัวไป โดยไม่รู้ตัว (นรา สมประสงค์; และ เสรี ลาซโรจน์. 2546: 60) สอดคล้องกับแนวคิดของ อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545: 57 – 59) ที่กล่าวว่า สภาพแวดล้อมจะสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียน มีความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนมีความสุขในการสอน สภาพแวดล้อมช่วยสนับสนุน การเรียนในด้านต่างๆ ทำให้เกิดความประทับใจ เป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจ และเกิดแรงจูงใจในการเรียน ช่วยจัดประสบการณ์ที่พึงประสงค์ ให้ผู้เรียนสัมผัสกับสิ่งต่างๆ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ

ของผู้เรียน ช่วยในการควบคุมชั้นเรียน ผู้เรียนมีความเป็นระเบียบ มีวินัย เป็นแหล่งเรียนรู้ หากจัดการสภาพแวดล้อมมีมุมวิชาการ สามารถค้นคว้าด้วยตนเอง จัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ต้องปราศจากสิ่งรบกวน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่างๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนที่ โยกย้าย บรรยากาศไม่จำเจ ผู้สอนไม่จำเป็นต้องยืนอยู่หน้าชั้นเสมอไป เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น

ปัจจัยสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาประการหนึ่ง คือ การพัฒนาผู้เรียน การที่จะทำให้ผู้เรียนพัฒนาได้ดีนั้นจะต้องจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร และสภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้เสรีภาพแก่นิสิต นักศึกษาในการที่จะเลือกทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง และเกิดพัฒนาการด้านอื่นๆ ตามมาด้วย (สุพร ตั้งสมวรวงษ์. 2542: 2 – 4) สอดคล้องกับความเห็นของ นพรัตน์ สายลุน (2546: 60 – 68) ที่ได้จำแนกแนวปฏิบัติและตัวชี้วัดการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน 3 ด้าน ดังนี้ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางวิชาการ และสภาพแวดล้อมทางบริหารจัดการ

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาได้เป็นอย่างมากโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ซึ่งอยู่รอบตัวผู้เรียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน และก่อให้เกิดการเรียนรู้ เพราะสภาพแวดล้อมทุกอย่างมีอิทธิพลต่อจิตใจ และพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้เกิดผลสำเร็จทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ (มาริสา ธรรมมะ. 2545: 1)

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี มีจำนวน 4 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนกิงเพชร 2) โรงเรียนวัดติสหงสาราม 3) โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรिकาราม 4) โรงเรียนวัดพระยาบังมุงเน้นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อม และการบริการ โดยกำหนดไว้ในด้านที่ 2 มาตรฐานด้านการศึกษามาตรา 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวีได้ประสบปัญหาและอุปสรรคหลายประการในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งพบจากแบบประเมินสภาวะสุขภาพสิ่งแวดล้อมของโครงการกรุงเทพสะอาดมีรีน (Bangkok Clean and Green) โดยมอบหมายให้สำนักงานเขตราชเทวี ฝ่ายสิ่งแวดล้อม มาประเมินทั้ง 4 โรงเรียน พบว่า 1) ปัญหาด้านกายภาพ จำนวนอาคารเรียน อาคารประกอบ และอาคารฝึกงานมีไม่เพียงพอ สภาพห้องเรียนยังไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน 2) ปัญหาด้านการบริหารเนื่องจากการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมยังไม่มีระบบและงบประมาณที่ได้รับมีน้อย จึงไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาเท่าที่ควร บุคลากรในสถานศึกษาไม่ค่อยมีส่วนร่วมยังขาดความร่วมมือร่วมใจในการจัดทำข้อมูลด้านการจัดสภาพแวดล้อม 3) ด้านวิชาการ ยังขาดการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

จากสภาพของปัญหาและเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี

จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยจำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการสอน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลให้แก่ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี สามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงพัฒนา และส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาอันจะเป็นผลให้เป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพและศักยภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ขอบเขตของการวิจัย

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตราชเทวี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 134 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เลือกโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยอาศัยตารางการกำหนดขนาดตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Mogan. 1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 97 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 เพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง

3.1.2 ประสบการณ์ในการสอน ได้แก่ น้อยกว่า 5 ปี มากกว่า 5 – 10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม คือ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ซึ่งพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่

3.2.1 ด้านกายภาพ

3.2.2 ด้านการบริหาร

3.2.3 ด้านวิชาการ

นิยามศัพท์เฉพาะ

ในการนิยามศัพท์ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสรุปรวมออกมาเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

1. **การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา** หมายถึง การดำเนินงานและการปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตัวเองในทุกๆด้านโดยผู้บริหารร่วมกับครู และผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา พิจารณาองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ

1.1 **ด้านกายภาพ** หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เป็นรูปธรรมให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ ภายในสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยในสถานศึกษา 3 ด้าน 1) ด้านภูมิทัศน์ 2) ด้านอาคารสถานที่ และ 3) ด้านความปลอดภัยทั้ง3ส่วนจะอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน

1.2 **ด้านการบริหาร** หมายถึง การบริหารจัดการภายในสถานศึกษาโดยมีกระบวนการในการดำเนินการต่างๆ ที่ทำภารกิจให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร การทำงานอย่างมีระบบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคลากรที่จะทำภารกิจให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา เช่น การส่งเสริมสนับสนุน ปรับปรุง พัฒนาโรงเรียนด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

1.3 **ด้านวิชาการ** หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์ ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลและเป็นไปตามความต้องการของชุมชน โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ และได้รับประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล เร่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตลอดจนการจัดบริการต่างๆ ทางวิชาการ

2. **โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี** หมายถึง โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกิงเพชร โรงเรียนวัดติสสงสาราม โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิราม และโรงเรียนวัดพระยาไย

3. ครู หมายถึง ข้าราชการครู ที่ทำหน้าที่ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี

4. ประสบการณ์สอน หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ตั้งแต่เริ่มดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการครู

4.1 น้อยกว่า 5 ปี หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครู ในโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวีที่มีระยเวลาน้อยกว่า 5 ปี

4.2 มากกว่า 5 – 10 ปี หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวีที่มีระยะเวลา มากกว่า 5 – 10 ปี

4.3 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป หมายถึง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวีที่มีระยะเวลามากกว่า 10 ปีขึ้นไป

เพศ แบ่งออกเป็น

เพศชาย หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ปีการศึกษา 2555 สถานะภาพเพศเป็นชาย

เพศหญิง หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ปีการศึกษา 2555 สถานะภาพเพศเป็นหญิง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจากแนวคิดของนักวิจัยและนักวิชาการหลายท่านที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งจำแนกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ

ด้านกายภาพ จากการศึกษางานวิจัยของ นพรัตน์ สายลุน (2546: 60 – 63) และ สุพร ตั้งสมรพงศ์ (2542: 2 – 3) สรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านกายภาพ เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เป็นรูปธรรม ให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมต่างๆ ภายในสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยด้วย การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านกายภาพ สามารถจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ด้านภูมิทัศน์ 2) ด้านอาคารสถานที่ และ 3) ด้านความปลอดภัย ซึ่ง 3 ส่วนนี้ จะอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียนและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาโดยผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นคือผู้เรียนและบุคลากรเกิดความรักความภาคภูมิใจและหวงแหนในสถานศึกษา

ด้านการบริหาร จากการศึกษางานวิจัยของ กรมสามัญศึกษา (2536: 33) ปฏิคม พงศ์ประเสริฐ (2550: 40) และ ัญญาพร ดุษฎี (2545: 19 – 20) สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึง การดำเนินการใดๆ ภายในโรงเรียนให้การปฏิบัติงานสำเร็จด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร สังเกตได้จากการทำงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากร บุคลากรยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรต่อกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน การจัดสภาพแวดล้อมการบริหารเป็นการดำเนินการของสถานศึกษา ให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารและครู เป็นผู้มีความสำคัญยิ่งต่อการสร้าง

สภาพแวดล้อม โดยเริ่มที่ตัวผู้บริหาร จะต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในระหว่างครูด้วยกัน ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความสัมพันธ์ที่ดีจะได้รับการไว้วางใจจากคณะครู ปฏิบัติต่อครูเหมือนกับเป็น ผู้ร่วมงานที่ดี คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ สร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้แก่คณะครู โดยยึดหลักการ บริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management)

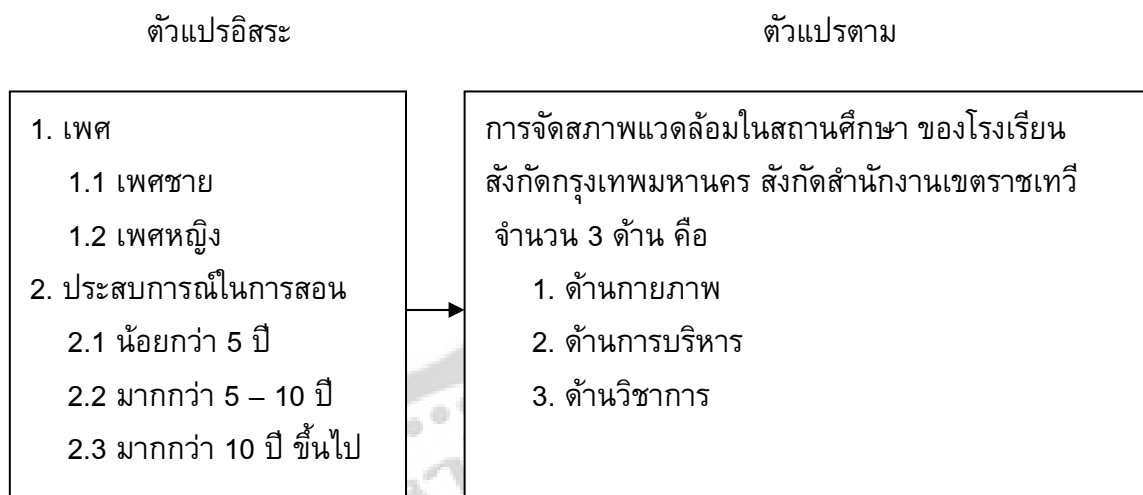
ด้านวิชาการ สุวพร ตั้งสมารพงษ์ (2542: 4) นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาซโรจน์ (2546: 83) สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ (การเรียนการสอน) ได้แก่ การจัดหลักสูตรการเรียน การสอน พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ รวมทั้งการใช้สื่อต่างๆ ในการสอน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ หากทุกอย่างที่กล่าวมาเป็นไปในทางที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ผู้เรียน ได้รับความรู้และสามารถ นำความรู้ไปปฏิบัติได้ ส่งผลให้นักศึกษามีความสำเร็จในการเรียน และ จะพัฒนาทักษะแนวคิด แนวคิดและอุดมการณ์ต่างๆ ให้เกิดขึ้นในตนเองได้

ประสบการณ์ในการสอน จากการศึกษางานวิจัยของ คำตัน วิชัยคำจร (2548: 96 – 106) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นสูงกว่าครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี และครู ที่มีประสบการณ์ 5 – 10 ปี แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมพล พันธุ์บัว (2549: 78 – 87) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านแรงจูงใจและการติดต่อสื่อสารกับบทบาทของผู้บริหารใน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร และเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ ทำงานและขนาดของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน และอยู่ใน โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เพศ จากการศึกษางานวิจัยของ สักรินทร์ บุญกว้าง (2551: 58 – 60) ได้กล่าวว่า ครูปฏิบัติ การสอนที่มีเพศต่างกันและมีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน 3 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอนและด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคลแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา สุวรรณแสง (2536: 75 – 77) กล่าวว่า เพศ มีการตอบสนอง ทางสังคมที่แตกต่างกัน

จึงเห็นได้ว่า ประสบการณ์ในการสอน และเพศ เป็นตัวแปรที่น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัด สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

จากการศึกษาของนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสรุปได้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ตามความคิดเห็นของครูที่มีเพศต่างกันมีระดับปฏิบัติแตกต่างกัน
2. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวีตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการสอนที่แตกต่างกันมีระดับปฏิบัติแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร รายละเอียดดังต่อไปนี้

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา
 - 1.1 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
 - 1.3 สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
 - 1.3.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
 - 1.3.2 ความสำคัญและแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
2. ข้อมูลเกี่ยวกับกรุงเทพมหานครและโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
 - 2.1 ที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร
 - 2.2 การแบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของสำนักงานเขต
 - 2.3 นโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
 - 2.4 ความเป็นมาการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
 - 2.5 โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร
 - 2.6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี
3. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา
 - 3.1 ด้านกายภาพ
 - 3.2 ด้านการบริหาร
 - 3.3 ด้านวิชาการ
4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

วิชาญ สุวรรณวงษ์ (2549: 12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ในทุกๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย

มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งยั่วยุให้เกิดการเรียนรู้ และไม่มีมลภาวะ

อรพันธุ์ ประสิทธิรัตน์ (2554: 54 – 55) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อม ไว้ว่า สภาพสภาวะ หรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำสร้างขึ้น อาจเป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้หรือเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ อยู่ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน และได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมของผู้เรียนจะเป็นอย่างไรนั้นเกี่ยวข้อง หรือได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ที่เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียนจะเป็นสิ่งที่พึงพอใจในการเรียนทำให้เกิดสมาธิและปัญญา

นงลักษณ์ มีจรรยาสม (2546: 1) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่มีอยู่โดยรอบหรือปะปนกันของสภาพภายนอกและภายใน ที่มีผลกระทบต่อสิ่งที่มีชีวิต มิใช่เพียงที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ฯลฯ ก็มีผลผูกพัน ความรู้สึกนึกคิดและกิจกรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตายซึ่งเรียกว่า เป็นสภาพสิ่งแวดล้อมที่เป็นนามธรรมด้วย ดังนั้นสภาพสิ่งแวดล้อมของมนุษย์จึงต้องรวมทั้งสภาพสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสภาพสิ่งแวดล้อมทางสังคมเข้าไว้ด้วยกัน

ปฏิคม พงษ์ประเสริฐ (2550: 19) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

สุพล อนามัย (2549: 29) ได้ให้ความหมายของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนไว้ว่า องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ได้แก่ สภาวะแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งยั่วยุให้เกิดการเรียนรู้และไม่มีมลภาวะ

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน ซึ่งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างพัฒนาการและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลายจะช่วยพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สถานศึกษาคควรจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างมีศักยภาพ

1.2 ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

อรุณชัย กัทธมา (2548: 21) ได้สรุปแนวคิด และหลักความสำคัญที่ได้กล่าวถึงในด้านการจัดสภาพแวดล้อมในองค์กรโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่จะต้องเสริมสร้างผู้เรียนได้รับโอกาสอันพึงที่จะควรได้รับในการพัฒนาศักยภาพตามวัย การพัฒนาองค์กร หรือโรงเรียนสิ่งหนึ่งที่มีการกล่าวถึงและให้ความสำคัญอย่างมากคือ การจัดสภาพแวดล้อมในทุกๆ ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

สภาพแวดล้อมที่ดีหมายถึงส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจและเกิดความสุข ความเต็มใจในการแสวงหาความรู้ตรงกันข้าม โรงเรียนที่ขาดการเอาใจใส่ ในด้านสภาพแวดล้อมไม่เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม จะทำให้บุคลากร ทั้งในและนอก สถานศึกษาขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีบรรยากาศที่น่าเบื่อ ขาดความอบอุ่นและบรรยากาศที่เป็นมิตร และ ขาดศรัทธาต่อโรงเรียน ทำให้ส่วนประกอบของคำว่าองค์กรแห่งการเรียนรู้ ขาดความสมบูรณ์ตามมา ในที่สุด

ประเวศ วะสี (2542: 9) ได้กล่าวถึง ระบบการจัดการศึกษาทั่วโลกว่า จะใช้วิชาเป็นตัวตั้ง จึงสร้างปัญหามากมาย ฉะนั้นจำเป็นต้องศึกษาโดยใช้ความจริง ซึ่งการศึกษาถึงความจริงมีอยู่ 3 เรื่อง คือ 1) ศึกษาให้รู้จักตนเอง เข้าใจพื้นฐานความเป็นมนุษย์ ต้องเข้าใจว่าเรามีวิญญาณได้จากตนเองและ ภายนอกแล้วนำมาสังเคราะห์ให้สูงขึ้น ปัจจุบันการศึกษาของเราสร้างคนให้พิการทางกายมากมายนัก 2) ศึกษาให้เข้าใจสภาพแวดล้อมมีการเชื่อมโยงและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลามนุษย์ควรศึกษาร่วมกับ ความจริง ไม่แยกจากสิ่งแวดล้อมและสามารถสังเคราะห์ได้ การเรียนไม่น่าเบื่อ เกิดความสนุก 3) ศึกษา ให้เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและจัดการศึกษาให้เกิดความสัมพันธ์เกื้อกูลต่อกัน

เชิดชู กาพวงค์ (2545: 14) กล่าวถึงแนวคิดและความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม ในโรงเรียนว่า โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จัดมวลประสบการณ์แก่นักเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อนำประสบการณ์เหล่านั้นไปพัฒนาตนเองในอนาคต แต่จะทำอย่างไรให้เด็กชอบมาโรงเรียนเป็นคนใฝ่รู้ มีความรู้สึกสนุกสนาน มีเจตคติที่ดีต่อโรงเรียน การที่โรงเรียนจะได้รับการตอบสนองจากนักเรียน โรงเรียน ต้องดำเนินการสร้างแรงจูงใจต่อนักเรียนให้เกิดความคิดว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาดังกล่าว แนวทางในการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอน โรงเรียนต้องดำเนินการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ต่างๆ ให้มีผลต่อการเรียนรู้ สามารถปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน โดยคำนึงถึง เพศและวัยของผู้เรียน

นิตยา ใจดาบ (2530: 59) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในโรงเรียนว่า เป็น ส่วนหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน และสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนได้และการบริหาร โรงเรียนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพจะส่งเสริมให้โรงเรียนได้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ตั้งใจได้

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่าน สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา จะช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้ ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจทำให้เกิดความสุขและประสบผลสำเร็จ เนื่องจากสถานศึกษา เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จัดมวลประสบการณ์แก่นักเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อมผู้เรียนได้รับการจัดการเรียน การสอนตามธรรมชาติ ได้ฝึกปฏิบัติจริง ดังนั้นสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อผู้เรียนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้าน ความรู้ ความคิด บุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบและประสบผลสำเร็จในอนาคต

1.3 สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

1.3.1 ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีผู้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาไว้หลายท่าน ดังนี้

สภาพแวดล้อม (Environment) ตามความหมายของพจนานุกรม (Webster's New Collegiate Dictionary. 1958: 223) หมายถึง การรวมตัวของสภาพภายนอกที่มีผลกระทบต่อชีวิตและพัฒนาการของมนุษย์

นงลักษณ์ มีจรรยาสม (2546: 11) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่มีอยู่โดยรอบหรือปะปนกันของสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ที่มีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิต สิ่งที่อยู่โดยรอบนี้จะมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตนั้น มิใช่เพียงที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ฯลฯ ก็มีผลผูกพันความรู้สึกนึกคิดและกิจกรรมของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งเรียกว่า เป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรมด้วย ดังนั้นสภาพแวดล้อมของมนุษย์จึงต้องรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมเข้าไว้ด้วย

อัสติน (Astin. 1968: 34) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมสถาบัน (College Environment) หมายถึง ลักษณะใดๆ ก็ตามของสถาบันที่เป็นสิ่งเร้าที่มีศักยภาพอันมีอิทธิพลต่อนักเรียนนักศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2531: 8) ให้ความหมายบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง การรับรู้ความรู้สึกที่สมาชิกในโรงเรียนมีต่อโรงเรียน และรวมถึงความรู้สึกที่พ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนที่มีต่อโรงเรียนด้วย ถ้ามีสภาพแวดล้อมที่ดีก็จะทำให้เกิดความรู้สึกประทับใจ พอใจ อบอุ่นใจ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกถ้าสภาพแวดล้อมไม่ดี ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ขาดความผูกพันต่อโรงเรียน ขาดความรู้สึกการเป็นเจ้าของ

กฤษณา เสนาวงษ์ (2544: 10) ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่าหมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่อยู่ในสถานศึกษาที่จะส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการศึกษา และพัฒนานักศึกษาในทุกๆ ด้าน และเป็นสิ่งที่จะนำสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ รวมทั้งเป็นการกระตุ้นสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้านคือ

1. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความประทับใจในสถานศึกษา
2. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศในการเรียนการสอน
3. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับเพื่อน
4. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับบรรยากาศในการบริหาร
5. สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารสถานที่

จุฑารัตน์ ทองทิพย์ (2549: 38) สรุปความหมายของสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาว่า หมายถึง องค์ประกอบภายใน ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมเกี่ยวกับการเรียนการสอน ความสัมพันธ์กับเพื่อน รวมทั้งความเป็นระเบียบ ความสะอาดของอาคารสถานที่ การจัดอำนวยความสะดวก และปลอดภัย

ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองให้ไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่ วิทยาลัย โรงเรียน หรือสถานศึกษานั้นๆ กำหนดได้

วิเชียร กระพีแดง (2543: 22) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมของระบบโรงเรียนประกอบด้วย

1. อาคารสถานที่ คือ การก่อสร้างและการออกแบบอาคารเรียน ห้องเรียน ซึ่งสามารถมีอิทธิพลต่อเจตคติและพฤติกรรม
2. องค์ประกอบขององค์การ คือ ส่วนประกอบของโครงการที่กำหนดไว้อย่างแน่นอน เช่น ขนาดของโรงเรียน สัดส่วนของนักเรียน เครื่องแบบนักเรียน วิธีสอน
3. บุคคลโดยรวม คือ คุณลักษณะเฉพาะต่างๆ ของบุคคลแต่ละคนที่ประกอบกันขึ้น เช่น ใจกว้าง ภาวะจิตใจ เป็นต้น
4. บรรยากาศทางสังคม ซึ่งเกิดจากตัวประกอบดังกล่าวทั้ง 3 องค์ประกอบ ซึ่งเกิดปฏิสัมพันธ์กัน

พระมหาอำนาจ ครอบบุญ (2547: 47) กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก จะช่วยเอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบ เข้าใจถึงสถานภาพของตนเองและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

ราตรี ละครวงศ์ (2548: 11) ได้สรุปว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงจนเป็นการเรียนรู้ ตามหลักทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาที่มีการศึกษาถึงเรื่องพันธุกรรมสิ่งแวดล้อม ทำให้ทราบว่ามีผลจากลักษณะต่างๆ ที่คนได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรม ทำให้คนแตกต่างกันแล้วยังมีอิทธิพลอื่นอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู การคบเพื่อน การสังคม การศึกษา การสมาคม ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา ดินฟ้าอากาศ ที่อยู่อาศัย อาหาร น้ำ สื่อมวลชน โรคภัยไข้เจ็บ อุบัติเหตุ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมของคนมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีหรือไม่ดี

สักรินทร์ บุญกว้าง (2551: 9) ได้สรุปสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สภาพการณ์ของสิ่งต่างๆ ที่อยู่หรือเกิดขึ้นในโรงเรียน ทั้งที่เป็นวัตถุ สิ่งของ ตัวบุคคล วิธีการ หรือกระบวนการต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อบุคคลในโรงเรียน และส่งผลต่อพัฒนาการของนักเรียนทั้งในด้านบวกและลบ

สุทธิวรรณ ตันติธรรณวงศ์ (2546: 296) ได้ให้ความหมายของสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา หมายถึง สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตอยู่ในสถานศึกษา รวมทั้งสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545: 54 – 55) ได้ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมไว้ว่า หมายถึง สภาพสภาวะ หรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ หรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำสร้างขึ้น อาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้หรือเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ อยู่ในห้องเรียน หรือนอกห้องเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียนของผู้เรียน และได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า พฤติกรรมของผู้เรียนจะเป็นอย่างไรนั้น เกี่ยวข้องหรือได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่ การจัดสภาพแวดล้อมที่ดี ที่เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน จะเป็นที่มีความพึงพอใจในการเรียน ทำให้เกิดสมาธิและปัญญา

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปความหมายของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ว่าหมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ภายในสถานศึกษาที่มีผลกระทบหรืออิทธิพลกับผู้ที่อยู่ในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้เรียนในการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมต่างๆ ทั้งในด้านบวกและด้านลบ

1.3.2 ความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 ได้ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อม โดยบัญญัติไว้ในหมวด 4 มาตรา 23(2) กำหนดให้การจัดการศึกษา “ต้องให้ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุล ยั่งยืน” ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 24(5) “ส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ จากข้อกำหนดดังกล่าว พอจะคาดคะเนได้ว่า สถานศึกษาน่าจะได้มอบหมายให้มีบทบาทเป็นแกนนำในการมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ปัญหาสภาพแวดล้อมและทรัพยากร ตั้งแต่ระดับสถานศึกษา ชุมชน ประเทศและโลกจะกลายเป็นสถาบันหลักที่ให้ความรู้และประสบการณ์จริงในการจัดการ อนุรักษ์และพัฒนา รวมทั้งปลูกฝังในจริยธรรมด้านสภาพแวดล้อมด้วย สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องรับภาระ ตั้งแต่การให้ความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของสภาพแวดล้อม ปลูกฝังค่านิยมและเจตคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อม และฝึกทักษะให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมไปโดยไม่รู้ตัว ซึ่งจะต้องรับผิดชอบต่อคนในสถานศึกษาแล้ว ยังจะต้องส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคคลและสภาพแวดล้อมนอกสถานศึกษาด้วย”

นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาซโรจน์ (2544: 60) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของสภาพแวดล้อมไว้ดังนี้ เนื่องจากสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชน กลายเป็นสถานที่มีค่าของชุมชน ส่งผลให้ทุกคนเกิดความภาคภูมิใจ เพิ่มความสนใจในการศึกษา และการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามากขึ้น มีหน่วยงานสถานศึกษาจำนวนมากเป็นที่ยอมรับในฐานะหน่วยงาน หน่วยนำสังคมในชุมชน สามารถเป็นแกนนำในการพัฒนา และเป็นกำลังหลักของชุมชนสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ จะส่งผลดีต่อการพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ ตามไปด้วย เช่น การอนุรักษ์พัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชน ซึ่งเท่ากับการยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตและการยกระดับจิตใจของคนทั้งชุมชน ให้พัฒนาไปพร้อมกัน จึงกล่าวได้ว่า การพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งแก่ผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

ทองคูณ หงษ์พันธ์ (2540: 35) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาว่ามีอิทธิพลต่อการพัฒนา ของผู้เรียน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์และจิตใจ เนื่องจากพฤติกรรมของคนจะปรับเปลี่ยนได้ในสภาพแวดล้อมอันพอเหมาะ ดังนั้นสภาพแวดล้อม จึงมีผลต่อการเรียนรู้ ต่อพัฒนาการทางสติปัญญา เป็นสิ่งจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียน ผลต่อสุขภาพจิตทำให้ผู้เรียน

มีความสุข ร่าเริงสนุกสนาน ส่งเสริมพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของผู้เรียน เช่น ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความมีวินัย ความรับผิดชอบ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำให้ผู้เรียนอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเรียนรู้อย่างมีความสุข

สายสมร ภูเจริญ (2553: 3) กล่าวว่า โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน ให้ทุกคนมีความรู้สึกอบอุ่นเมื่ออยู่ร่วมกัน คือ การสร้างความรัก ความผูกพัน ความเอื้ออาทรต่อกัน ดังนั้น ในการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อจัดและปรับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับการเรียนการสอน และความเป็นอยู่ของนักเรียน
2. เพื่อให้ผู้เรียนรักและภูมิใจในสถานศึกษาของตน
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเป็นระเบียบวินัย รักสวยงาม และมีรสนิยมที่ดี
5. เพื่อให้สถานศึกษาเป็นสถานที่เป็นตัวอย่างแก่ชุมชน

อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545: 57 – 59) ได้ให้ความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้ สภาพแวดล้อมจะสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียนมีความสะอาดสบาย มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนมีความสุขในการสอน สภาพแวดล้อมช่วยสนับสนุน การเรียนในด้านต่างๆ ทำให้เกิดความประทับใจ เป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียน ช่วยจัดประสบการณ์ที่พึงประสงค์ ให้ผู้เรียนสัมผัสกับสิ่งต่างๆ สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน ช่วยในการควบคุมชั้นเรียน ผู้เรียนมีความเป็นระเบียบ มีวินัย เป็นแหล่งเรียนรู้ หากจัดการสภาพแวดล้อมมีภูมิวิชาการ สามารถค้นคว้าด้วยตนเอง จัดกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ต้องปราศจากสิ่งรบกวน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่างๆ ใ้่าง่ายต่อการเคลื่อนที่โยกย้าย บรรยากาศไม่จำเจ ผู้สอนไม่จำเป็นต้องยืนอยู่หน้าชั้นเสมอไป เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความสำคัญต่อการเรียนรู้และสมาชิกในโรงเรียน กรมสามัญศึกษา จึงประกาศทิศทางการจัดการศึกษา (กรมสามัญศึกษา. 2531: 1) ถือเป็นแนวปฏิบัติ คือ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน จะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจและคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ได้ ครูอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ครูที่พูดได้ และครูที่พูดไม่ได้ ครูพูดไม่ได้ คือ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยเชื่อว่าโรงเรียนที่สะอาดร่มรื่น สดชื่น สวยงามใส มีชีวิตชีวา อาคารสถานที่ได้รับการดูแล ความเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งจะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพล ทำให้เป็นคนละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รับความร่มรื่นถือว่า คุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ของหลักสูตรจะเกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยครูประเภทพูดไม่ได้ จึงเห็นว่ามี ความจำเป็นที่สถานศึกษาจะต้องจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เพื่อประโยชน์ในการที่เด็กจะได้พัฒนาความรู้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

แผนปฏิบัติการ 4 ปี ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2548 – 2551 (2548: 10) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารที่สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ คือ การสร้างสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ วิจัยและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอาคารและสิ่งก่อสร้าง การส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549: 10) ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในมาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 16 ว่าด้วย สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาได้ตามธรรมชาติ มีตัวอย่าง ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544: 24) ในมาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยของผู้เรียน มี 4 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดระบบป้องกันให้สถานศึกษาปลอดสารพิษ สิ่งเสพติด อาชญากรรม และอบายมุข

ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดระบบสาธารณูปโภคที่ดี

ตัวบ่งชี้ที่ 4 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ครู และบุคลากรอย่างเพียงพอ และ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพด้านการศึกษา (สมศ.) ได้ให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อม โดยกำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาด้านกระบวนการ ในมาตรฐานที่ 15 ว่า สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน โดยมีตัวบ่งชี้ คือ

1. จัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบปลอดภัย

2. จัดระบบป้องกันให้สถานศึกษาปลอดสารเสพติด อาชญากรรม และอบายมุข

3. จัดระบบป้องกันสาธารณูปโภคที่ดี

4. จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ครูและบุคลากรอย่างเพียงพอ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

อรพินทร์ ประสิทธิ์รัตน์ (2545: 27 – 59) ได้ให้ความสำคัญของสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน พอสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมจะสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เช่น ห้องเรียนที่มีความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนมีความสุขในการสอน

2. สภาพแวดล้อมจะสนับสนุนการเรียนในหลายด้าน เช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ เป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียน เปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ดี มีความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ อยากเรียน อยากรู้

3. สภาพแวดล้อมจะช่วยจัดประสบการณ์ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน การปะทะ สัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ เป็นการกระตุ้นประสาทสัมผัสและสร้างประสบการณ์ สภาพแวดล้อมที่ดี จะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของผู้เรียน

4. สภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน มีการแสดงออกทางกาย วาจาและใจ ตามแบบอย่างที่ยอมรับ มีคุณธรรมและจริยธรรมที่เป็นเครื่องหมายของคนดี มีความประพฤติปฏิบัติที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี มีการหล่อหลอมและเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์

5. สภาพแวดล้อมมีส่วนช่วยในการควบคุมชั้นเรียน ให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย ผู้เรียนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ก็จักรู้จักสำรวม อยู่ในระเบียบวินัยมากขึ้น ชั้นเรียนจะมีระเบียบระบบและง่ายสำหรับผู้สอนมากขึ้น

6. สภาพแวดล้อมเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียน สถาบันหลายแห่งเห็นความสำคัญของมุมวิชาการศูนย์วิชาการ มุมสื่อการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ตลอดเวลา สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางได้อย่างดี แหล่งทรัพยากรการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาความรับผิดชอบ สร้างนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ ศึกษา ค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่ยึดติดอยู่แต่เฉพาะความรู้ที่ได้จากผู้สอน

7. สภาพแวดล้อมจะเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน ซึ่งจะเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสะดวกสบายสงบ ปราศจากสิ่งรบกวน จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้น

8. สภาพแวดล้อมจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่างๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวโยกย้าย จะทำให้ผู้สอนไปถึงตัวผู้เรียนได้สะดวก ผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้นเสมอไป ผู้สอนอยู่ท่ามกลางผู้เรียนจะมีความใกล้ชิดกับผู้เรียน ผู้เรียนจะลดความกลัว กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็นและมีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน

9. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จะช่วยลดความเมื่อยล้าหรือความอ่อนเพลียทางด้านสรีระของผู้เรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ที่พอเหมาะกับร่างกายผู้เรียน การให้แสงสว่างในห้องเรียนที่เหมาะสม เป็นต้น

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อผู้เรียน สภาพแวดล้อมที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความคิด บุคลิกภาพมีความรับผิดชอบและประสบผลสำเร็จในการศึกษา

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

การจัดสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และเป็นการพัฒนาแนวทางด้านความรู้สึกนึกคิด จิตใจและมีคุณธรรม ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบัญญัติ 10 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2538: 13 – 14) โรงเรียนที่ได้มาตรฐาน หรือโรงเรียนในอุดมคติจะต้องมีองค์ประกอบ 10 ประการ ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่ผู้บริหาร มีจิตสำนึกในการที่จะพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของสังคม ผู้บริหารควรมีเวลาอยู่ประจำสถานศึกษา เพื่อดูแลการปฏิบัติงานภายใน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
2. มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกจริง และปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความรักความสามัคคี รวมทั้งการจัดให้โรงเรียนมีความร่มรื่น มีต้นไม้ แหล่งน้ำ บ่อน้ำ ไร่นา ไร่ผลไม้
3. เป็นโรงเรียนที่มีความพร้อม มีแผนผังเต็มรูปแบบ มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ ตลอดจนสนามกีฬาครบครันโดยให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
4. มีอุปกรณ์การเรียนการสอนครบครัน โดยจัดซื้อในท้องถิ่นที่เป็นธรรม เหมาะกับการใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
5. มีบุคลากร ครูผู้สอนครบตามเกณฑ์ เชิญครูที่เกษียณอายุ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ มาช่วยสอน หรือมีระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
6. ให้องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นทางด้านวิชาการหรือด้านบริหาร เช่น กำหนดหลักสูตรให้สอดคล้อง กับความต้องการของท้องถิ่น ได้แก่ การสอนภาษาอังกฤษ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การสอนวิชาชีพการเกษตร การก่อสร้าง การไฟฟ้า เป็นต้น
7. มีการเก็บค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษา และจัดอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ครบครัน ยกเว้นค่าเล่าเรียนสำหรับเด็กยากจน และจ่ายค่าตอบแทนให้นักเรียนในการพัฒนา หรือปฏิบัติ ฝึกอาชีพ ที่เกิดรายได้ และเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียน
8. มีการส่งเสริมให้กลุ่มบุคคล หรือ ชุมชน มีส่วนร่วมในการแสวงหาทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการบริหาร การจัดการของสถานศึกษา การจัดสวัสดิการให้กับครู การแก้ไขปัญหาหนี้สินของครู
9. มีการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาที่มุ่งเน้นผลผลิต หรือคุณภาพของนักเรียนตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
10. เป็นโรงเรียนที่ผู้นำท้องถิ่น และผู้ปกครองทุกระดับ ยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน

แนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ดี (Ideal Learning Environment) กระทรวงศึกษาธิการ. 2538: 13 – 14) นั้น จะต้องเป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนของสถานศึกษาในจินตนาการ

ที่น่าจะเป็น จึงจะเป็นสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดี นอกเหนือจากสิ่งจำเป็นพื้นฐานของการเป็นสถานศึกษาแล้วสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดี ผู้เรียนต้องมีโอกาส ดังนี้

1.1 สามารถเข้าถึงข้อมูลหรือสารสนเทศ เพื่อสามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาที่ประสบในชีวิตจริงได้

1.2 ทำงานร่วมกัน เพื่อการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความคิด

1.3 พัฒนาความสามารถของตนเองได้

1.4 เรียนรู้ได้ทุกเรื่องตามที่ต้องการ โดยไม่มีข้อจำกัด

1.5 สร้างค่านิยมที่ดีของการเป็นผู้ใฝ่รู้ มีวินัย จริยธรรม และคุณธรรม

2. ด้านผู้สอน สถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดี ผู้สอนต้องสามารถทำได้ดังนี้

2.1 เป็นผู้ที่สามารถชี้แนะ แนะนำการแสวงหาความรู้ และช่วยเหลือการเรียนรู้ ด้วยการมีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน

2.2 ทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อส่งเสริมผู้ที่มีความสามารถพิเศษนำไปสู่ความเป็นเลิศ

2.3 ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยอย่างเสรี เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และประสบการณ์ที่หลากหลายให้กับผู้เรียนได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

2.4 ออกแบบหลักสูตรและการสอนให้เชื่อมโยงหรือประสานกันระหว่างเนื้อหาวิชาในแต่ละวิชา ให้ผู้เรียนมองเห็นองค์รวมของประสบการณ์ที่จะเกิดขึ้นในสังคมที่เป็นอยู่

2.5 มีเงินทุนสนับสนุนการพัฒนาครุภัณฑ์ในการเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการ ศึกษางาน ตลอดจนการวิจัย เพื่อสามารถนำมาพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียน

2.6 เข้าถึงข้อมูลและสารสนเทศ ตลอดจนการใช้เครื่องมือในการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์ E-Mail, Voice-Mail, คอมพิวเตอร์ ได้อย่างสะดวกตลอดเวลา

3. ห้องเรียน ลักษณะของห้องเรียนในสถานศึกษาที่มีสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดีควรมีลักษณะ ดังนี้

3.1 มีอุปกรณ์ที่สามารถนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ ได้ครบถ้วน เช่น โทรทัศน์ วีดิทัศน์ โทรศัพท์ และคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกับโลกภายนอกห้องเรียนได้ (Internet)

3.2 มีฐานข้อมูลและแหล่งอ้างอิงไว้ให้ใช้ได้ทันที ในการสืบค้นและการทำการวิจัย เช่น อุปกรณ์สืบค้นข้อมูลระยะไกลด้วยคอมพิวเตอร์ สารานุกรมและพจนานุกรมในสาขาวิชาต่างๆ และมีคอมพิวเตอร์ไว้สำหรับการเรียนในระดับกลุ่มย่อยด้วย

3.3 ต้องเป็นห้องเรียนที่สามารถให้โอกาสในการเรียนเป็นกลุ่มเล็ก เป็นรายบุคคล และมีคอมพิวเตอร์ไว้สำหรับการเรียนในระดับกลุ่มย่อยด้วย

3.4 มีห้องเรียนที่สามารถบรรจุผู้เรียนจำนวนมากได้ พร้อมกับอุปกรณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเรียนการสอนกับกลุ่มผู้เรียนขนาดใหญ่

3.5 ห้องเรียนออกแบบไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างสบาย ทั้งการควบคุมอุณหภูมิ แสง และเสียง ตลอดจนการวางระบบที่เป็นพื้นฐานจำเป็นสำหรับการใช้เทคโนโลยี เพื่อการเรียนการสอน

3.6 ห้องเรียนต้องสามารถให้การเรียนรู้ ด้วยระบบสื่อประสม (Multimedia) ได้

4. สถานศึกษา บรรยากาศทางการเรียนที่ดีของสถานศึกษาควรมีลักษณะ ดังนี้

4.1 เปิดบริการให้นักศึกษาและประชาชนได้เข้ามาใช้เป็นแหล่งศึกษา และค้นคว้า ได้ตลอดเวลาที่เปิดทำการ และเวลาที่เปิดทำการควรมีทั้งช่วงเช้า เย็น และสุดสัปดาห์ด้วย

4.2 มีกิจกรรมทางวิชาการเพื่อการเรียนการสอนตลอดปี และมีการจัดตารางเรียน แบบยืดหยุ่น

4.3 มีความสะอาด รมรื่น และมีการบำรุงรักษาอาคาร อุปกรณ์ และเครื่องใช้ให้ สามารถใช้ได้ตลอดเวลา

4.4 เป็นศูนย์รวมของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่างๆ ที่สามารถให้บริการ ทาง วิชาการแก่ชุมชนได้

5. ผู้ปกครอง ผู้ปกครองของนักเรียนในสถานศึกษาที่มีบรรยากาศทางวิชาการหรือ สภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ดีนั้น ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมต่างๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้นและ ถือเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบร่วมกับสถานศึกษาในการให้การศึกษากับบุตรธิดาของตน

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่าแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ต้องคำนึงถึง สภาพแวดล้อมที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และเป็นการพัฒนาแนวทางด้าน ความรู้สึกนึกคิด จิตใจและมีคุณธรรม โดยการจัดสภาพแวดล้อมดังกล่าวต้องเอื้ออำนวยความสะดวก ให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นนอกเหนือจากผู้เรียนด้วย เช่น ผู้สอน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่ เป็นต้น

2. ข้อมูลเกี่ยวกับกรุงเทพมหานครและโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2.1 ที่ตั้งและลักษณะทางภูมิศาสตร์ของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพฯ เมืองหลวงของประเทศและเป็น "มหานคร" ที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทุกด้าน โดยแนวนโยบายการพัฒนาในระดับประเทศของภาครัฐ มุ่งเน้นขยายการพัฒนาในด้านต่างๆ ไปในเขตจังหวัด ปริมณฑลใกล้เคียง 5 จังหวัด คือ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร และนครปฐม เนื่องจาก พื้นที่ของความเป็นเมืองหลวงและกิจกรรมต่างๆ มีความต่อเนื่องกันจนเรียกได้ว่า เป็นเมืองเดียวกัน ในทุกด้าน ดังนี้ (กรุงเทพมหานคร. 2552: 30 – 31)

2.1.1 ด้านเศรษฐกิจ

กรุงเทพฯ และปริมณฑลมีการพัฒนาจนเป็นฐานเศรษฐกิจหลักของประเทศ ทั้งการเป็น ศูนย์บริหารทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ตลอดจนทั้งการติดต่อกับนานาชาติมาโดยตลอด จน พัฒนาเป็นศูนย์กลางด้านเศรษฐกิจและการค้า การบริการของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกจัด ลำดับให้เป็นมหานครที่มีขนาดใหญ่อันดับที่ 15 ของโลก อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางทางการเงินนานาชาติ ที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ส่งผลให้กรุงเทพฯ และปริมณฑลมีบทบาทหรือสัดส่วน

ในการผลิตถึงร้อยละ 51 ของผลผลิตรวมของประเทศ และในอนาคตจะเป็นศูนย์กลาง การส่งเสริมเศรษฐกิจการค้าของประเทศให้สามารถเปิดเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจนานาชาติ

2.1.2 ด้านสังคม

กรุงเทพฯ มีสิ่งอำนวยความสะดวกทางสังคม มีสาธารณูปโภคต่างๆ อย่างครบสมบูรณ์ การเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมและการค้า การบริการของกรุงเทพฯ นำมาซึ่งปัญหาการปรับตัวของแรงงานอพยพ โดยแรงงานที่อพยพเข้ามาทำงานทำในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ได้สร้างปัญหาด้านที่อยู่อาศัยและชุมชนแออัด มีผู้อาศัยในแหล่งเสื่อมโทรมถึงประมาณ 2 ล้านคน รวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพชีวิต จึงจำเป็นต้องมีมาตรการช่วยเหลือด้านการจัดหาที่อยู่อาศัย การเพิ่มพูนทักษะความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการขยายบริการพื้นฐานทางสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนยากจนในเขตเมืองให้ดีขึ้น

2.1.3 ด้านจราจร

จากการมีกิจกรรมกระจุกตัวอยู่อย่างหนาแน่นและแรงงานที่อพยพเข้ามาสู่ภาคมหานครทำให้เกิดปัญหาระบบโครงข่ายคมนาคมขนส่ง ไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตและการเพิ่มจำนวนประชากรอย่างรวดเร็ว และตอบสนองอย่างเพียงพอต่อความต้องการของประชาชนที่เดินทางถึง 18 ล้านเที่ยวต่อวัน การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากแปลงเกษตรกรรมขนาดใหญ่มาเป็นการใช้ประโยชน์ที่ดินแบบเมือง โดยไม่มีการวางแผนรองรับอย่างเหมาะสม ส่งผลให้พื้นที่ถนนในกรุงเทพฯ มีปริมาณต่ำกว่ามาตรฐานของความเป็นเมืองที่มีการเดินทางอย่างสะดวก (กรุงเทพฯ มีพื้นที่ถนนประมาณ ร้อยละ 10 พื้นที่ทั้งเมืองทั้งหมด ในขณะที่มหานครโตเกียว มีพื้นที่ถนนคิดเป็นร้อยละ 23 และ มหานครนิวยอร์ก มีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 38) อีกทั้งประชาชนส่วนมาก ยังมีความต้องการในการใช้รถยนต์ส่วนตัว ระบบขนส่งมวลชนส่วนใหญ่ ยังใช้เส้นทางร่วมกับรถยนต์ส่วนบุคคล ส่วนการเดินทางด้วยระบบขนส่งมวลชนบนรางมีเพียงร้อยละ 3 ของปริมาณการเดินทางทั้งหมด เนื่องจากโครงข่ายยังไม่ครบสมบูรณ์และขาดการวางแผนการจัดการแบบบูรณาการกับการเดินทางประเภทอื่นๆ

2.1.4 ด้านสิ่งแวดล้อม

กรุงเทพฯ ต้องประสบปัญหาจากการเกิดน้ำท่วมมาอย่างต่อเนื่องและทวีความรุนแรง เพิ่มมากขึ้นทุกปี นอกจากนั้นยังเกิดปัญหาทางสิ่งแวดล้อม อื่นๆ ตามมาอีก เช่น ความหนาแน่นของการจราจรทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ การเพิ่มขึ้นของประชากรในกรุงเทพฯ และการอพยพเข้ามาของผู้มีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่นๆ หรือประชากรแฝง ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกสาธารณะ (Public Mind) ต่อความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการรักษาสิ่งแวดล้อมเมือง อีกทั้งยังมีอุปสรรคด้านต้นทุนในการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง เนื่องจากปัจจุบันกรุงเทพมหานคร ยังมิได้นำหลักการที่ว่าผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle : PPP) มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม จึงทำให้กรุงเทพมหานครต้องเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการที่ทุกภาคส่วนร่วมกันก่อ

2.1.5 ด้านบริหารจัดการ

กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษที่มีการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีบุคลากรเป็นข้าราชการ ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวของกรุงเทพมหานคร จำนวน 78,722 คน ข้าราชการครูสังกัดโรงเรียนกรุงเทพมหานคร 16,133 คน มีรายได้จากการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรค่าสัตว์ ค่าธรรมเนียมใบอนุญาต ค่าปรับ ค่าบริการ รายได้จากทรัพย์สิน การพาณิชย์ สาธารณูปโภคและรายได้เบ็ดเตล็ด ส่วนรายได้ที่ส่วนราชการอื่นจัดเก็บให้ ได้แก่ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์หรือล้อเลื่อน ภาษีสุรา บุหรี่ การพนัน ภาษีค่าจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ภาษีธุรกิจเฉพาะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีรายได้จากเงินอุดหนุนรัฐบาล ได้แก่ เงินงบประมาณแบบสมดุลง โดยกำหนดวงเงินงบประมาณรายจ่าย เท่ากับประมาณการรายรับ

2.2 การแบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของสำนักงานเขต

กรุงเทพมหานคร ได้มีคำสั่งที่ 2460/2552 ได้ปรับปรุงการแบ่งกลุ่มการปฏิบัติงานของสำนักงานเขต เพื่อให้การปฏิบัติราชการมีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ เศรษฐกิจ สังคม วิถีการดำรงชีวิตของประชาชน สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการประสานงาน การกำกับ และติดตามการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามนโยบายของกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มกรุงเทพมหานครกลาง ประกอบด้วย เขตพระนคร เขตดุสิต เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย เขตดินแดง เขตสัมพันธวงศ์ เขตห้วยขวาง เขตพญาไท เขตราชเทวี และ เขตวังทองหลาง
2. กลุ่มกรุงเทพใต้ ประกอบด้วย เขตปทุมวัน เขตบางรัก เขตสาทร เขตบางคอแหลม เขตยานนาวา เขตคลองเตย เขตวัฒนา เขตพระโขนง เขตสวนหลวง และเขตบางนา
3. กลุ่มกรุงเทพเหนือ ประกอบด้วย เขตจตุจักร เขตบางซื่อ เขตลาดพร้าว เขตหลักสี่ เขตดอนเมือง เขตสายไหม และเขตบางเขน
4. กลุ่มกรุงเทพตะวันออก ประกอบด้วย เขตบางกะปิ เขตสะพานสูง เขตบึงกุ่ม เขตคันนายาว เขตลาดกระบัง เขตมีนบุรี เขตหนองจอก เขตคลองสามวา และเขตประเวศ
5. กลุ่มกรุงเทพมหานครเหนือ ประกอบด้วย เขตธนบุรี เขตคลองสาน เขตจอมทอง เขตบางกอกใหญ่ เขตบางกอกน้อย เขตบางพลัด เขตตลิ่งชัน และเขตทวีวัฒนา
6. กลุ่มกรุงเทพมหานครใต้ ประกอบด้วย เขตภาษีเจริญ เขตบางแค เขตหนองแขม เขต บางขุนเทียน เขตบางบอน เขตราชบุรีบูรณะ และเขตทุ่งครุ

2.3 นโยบายด้านการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

เสริมสร้างกรุงเทพมหานคร ให้เป็นมหานครแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง ด้วยนโยบายการศึกษาที่ทำได้จริง ด้วยคุณภาพมาตรฐาน พร้อมพัฒนาองค์ความรู้อย่างครอบคลุมทั้งในและนอกห้องเรียน

1. เด็กกรุงเทพมหานคร เรียนฟรี อย่างมีคุณภาพ
2. ยกกระดับมาตรฐานการเรียนของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่อง

3. เสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาจีนและภาษาอังกฤษในโรงเรียน 436 แห่ง ทั่วกรุงเทพมหานคร
4. เน้นการเรียนรู้นอกห้องเรียน บ้านหนังสือ ห้องสมุดและโรงเรียนดนตรี
5. เล่นอินเทอร์เน็ตได้ทุกพื้นที่จาก WiFi สู่ WiMAX
6. เพิ่มพื้นที่ให้เยาวชนใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์อย่างสร้างสรรค์

2.4 ความเป็นมาการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

กรุงเทพมหานครมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาตั้งแต่เริ่มสถาปนาในปี พ.ศ. 2515 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 335 โดยรับโอนการจัดการศึกษาจาก 2 หน่วยงาน คือ เทศบาลนครหลวง และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานคร ซึ่งหน่วยงานทั้งสองได้ถือกำเนิดเมื่อปี พ.ศ. 2514 จากประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 24 และ 25 โดยเทศบาลนครหลวงกรุงเทพมหานคร เป็นการยุบรวมกัน และรับโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2481 และองค์การบริหารนครหลวงกรุงเทพมหานครเป็นการยุบรวมกันและรับโอนการจัดการศึกษาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนคร และองค์การบริหารส่วนจังหวัดธนบุรี โดยองค์การทั้งสองโอนการจัดการศึกษามาจากกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2509

การจัดการศึกษาในพื้นที่ของกรุงเทพมหานคร นับตั้งแต่จัดตั้งโรงเรียนทวยราษฎร์ขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2427 ที่วัดมหรธรรพาราม และขยายออกไปโดยจัดตั้งองค์การรับผิดชอบเป็นกรมศึกษาธิการ เมื่อปี พ.ศ. 2430 และเป็นกระทรวงธรรมการ เมื่อปี พ.ศ. 2435 นั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2441 ได้มีโครงการการศึกษาเกิดขึ้น โดยแบ่งความรับผิดชอบให้กรมศึกษาธิการของกระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาในกรุงเทพมหานคร และให้กระทรวงมหาดไทยจัดการศึกษาในหัวเมืองร่วมกับพระสงฆ์ ภายหลังได้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับออกไปถึงระดับตำบล ระหว่างปี พ.ศ. 2454 ถึง พ.ศ. 2474 มีหน่วยงานที่รับผิดชอบการประถมศึกษา 3 กระทรวง คือ

1. กระทรวงนครบาล รับผิดชอบที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนกลาง
2. กระทรวงมหาดไทย รับผิดชอบที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาในส่วนภูมิภาค
3. กระทรวงธรรมการ ทำหน้าที่ประสานงานให้การศึกษาเป็นไปตามนโยบาย

ปัจจุบันนี้การจัดการศึกษากรุงเทพมหานครเป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 89(21) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 โดยมีการจัดการศึกษาหลายระดับและหลายรูปแบบ ซึ่งมีหน่วยงานที่รับผิดชอบ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

1.1 จัดอยู่ในรูปของอนุบาลศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษา และสำนักงานเขต โดยเปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 – 2 จำนวน 429 โรงเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด จำนวน 436 โรงเรียน

1.2 จัดอยู่ในรูปศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาสังคมซึ่งดำเนินงานในลักษณะของการให้ความสนับสนุนชุมชนที่เปิดดำเนินการและสำนักอนามัย ซึ่งเปิดสถานเลี้ยงเด็กกลางวันและให้การสนับสนุนบ้านเลี้ยงเด็ก

2. การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษา และสำนักงานเขต มีโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 431 โรงเรียน จากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด จำนวน 436 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่กระจายทั่วพื้นที่ 50 สำนักงานเขต

3. การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เปิดสอนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร จำนวน 102 โรงเรียน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษา และสำนักงานเขต และได้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยแยกออกจากโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร โรงเรียนมัธยมนาคนาวาอุปถัมภ์ สำนักงานเขตสวนหลวง โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ สำนักงานเขตประเวศ และโรงเรียนมัธยมปรุณาวาส สำนักงานเขตทวีวัฒนา

4. การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา จัดตั้งมหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร โดยรวมวิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานคร และวชิรพยาบาลและวิทยาลัยพยาบาลเกื้อการุณย์ ก่อตั้งเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2553 อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานแพทย์

5. การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ได้แก่ การฝึกอบรบอาชีพพระยะสันในโรงเรียนฝึกอาชีพกรุงเทพมหานคร ร่วมกับสำนักงานบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการการศึกษานอกระบบโรงเรียนในโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร และการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานโรงเรียนผู้ใหญ่ จัดให้แก่กลุ่มสนใจตามความเหมาะสม ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักพัฒนาสังคม

6. การจัดการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

6.1 การศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) เปิดรับนักเรียนที่มีความบกพร่องด้านใดด้านหนึ่ง เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2553 มีโรงเรียนที่เปิดการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) จำนวน 100 โรงเรียน อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของสำนักงานการศึกษาและสำนักงานเขต

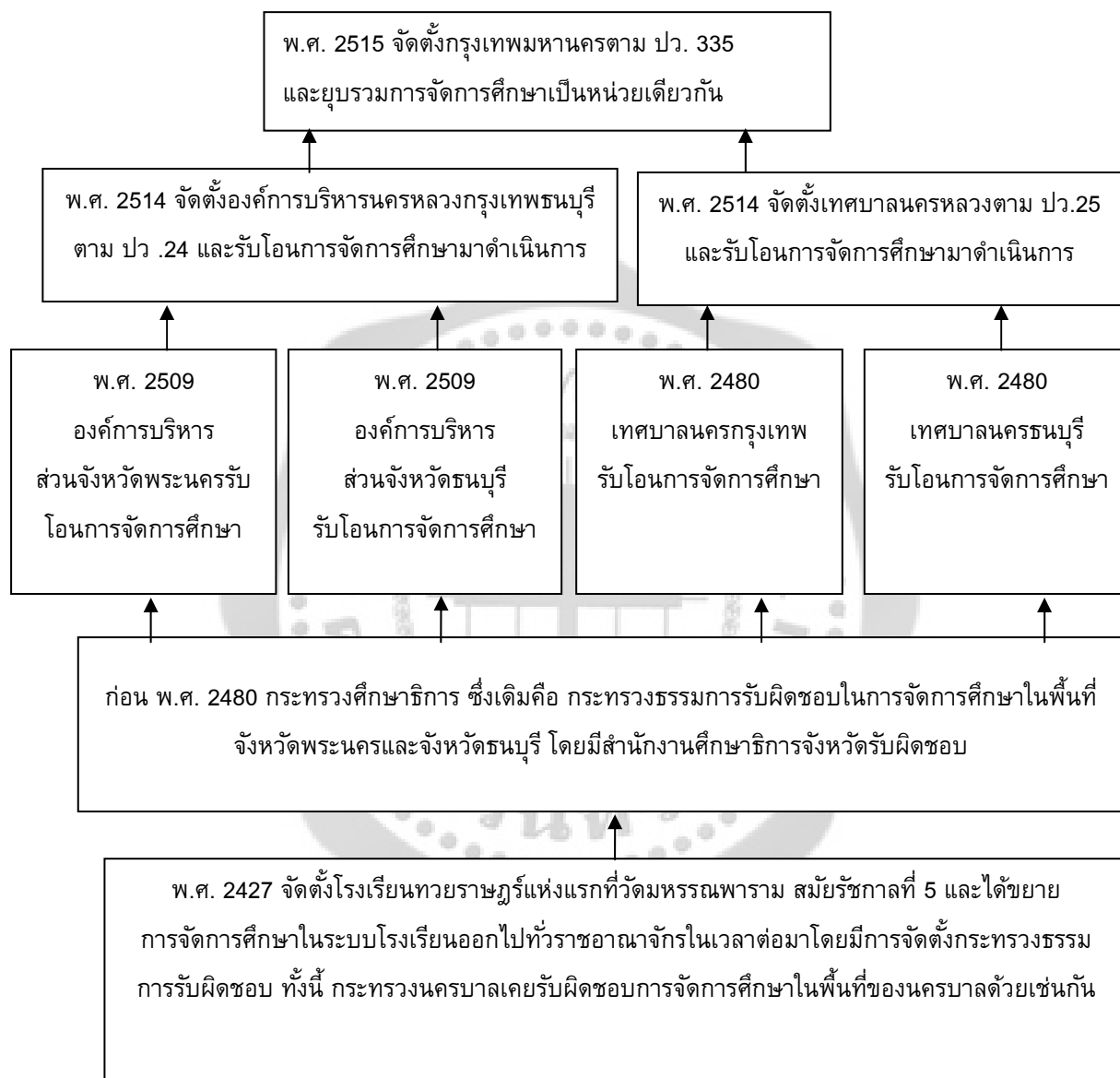
6.2 การศึกษาเฉพาะทางด้านกีฬาและดนตรี

6.2.1 กีฬา เปิดสอนนักเรียนกีฬา ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวิชูทิศ สำนักงานเขตดินแดง โรงเรียนนาหลวง สำนักงานเขตทุ่งครุ และโรงเรียนวัดทองสัมฤทธิ์ สำนักงานเขตมีนบุรี ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักสวัสดิการสังคม

6.2.2 ดนตรี เปิดสอนหลักสูตรเฉพาะทางดนตรีสากล สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ในโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ สำนักงานเขตจตุจักร

ภารกิจหลักในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร คือ การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ส่วนการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาอาศัยแนวทางตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531 ซึ่งเห็นชอบในหลักการเกี่ยวกับนโยบายการจัดการศึกษาเด็กก่อนประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร ได้จัดขึ้นในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยได้รับมติคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบดำเนินการ

ได้ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 ซึ่งกรุงเทพมหานคร จัดเป็นการเสริมจากที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ เพื่อสนองนโยบายรัฐบาลในการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กและเยาวชนของไทย และเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2541 คณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร ดังภาพประกอบด้านล่าง (คู่มือสำนักงานการศึกษา พ.ศ. 2554)

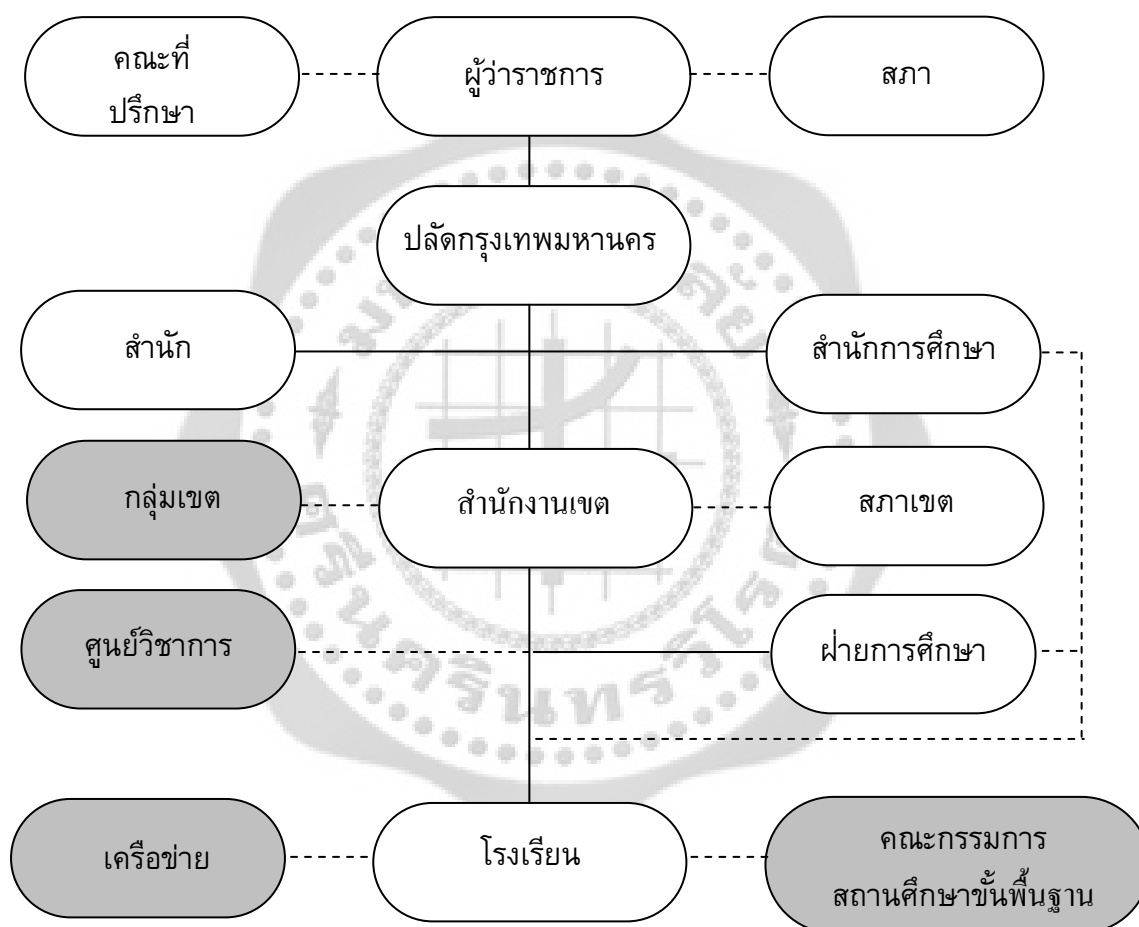
ภาพประกอบ 2 ความเป็นมาของการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

ที่มา: คู่มือสำนักงานการศึกษา พ.ศ. 2554 หน้า 8.

2.5 โครงสร้างการบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

การบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

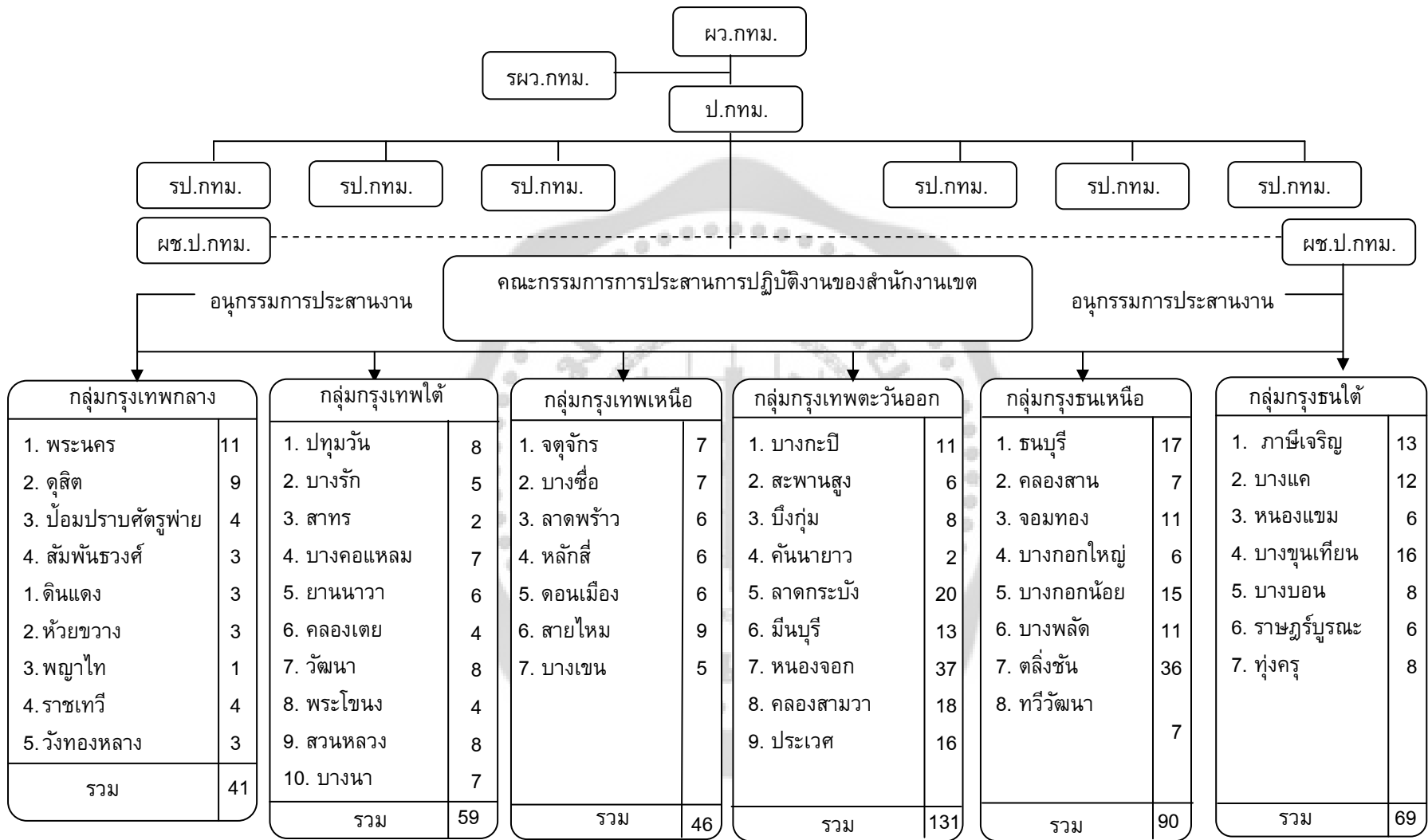
การบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานครในส่วนของกรมศึกษาจัดในลักษณะของสายการบังคับบัญชา ซึ่งผู้มีอำนาจ คือ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ปลัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขต และโรงเรียน ตามลำดับ โดยมีสำนักการศึกษาเป็นฝ่ายอำนาจการหรือหน่วยงานที่ปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุนในระดับกรุงเทพมหานคร และฝ่ายการศึกษาเป็นส่วนราชการที่ทำหน้าที่เช่นเดียวกันในระดับสำนักงาน ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

- หน่วยงานหรือส่วนราชการ
- องค์การที่จัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมระบบ

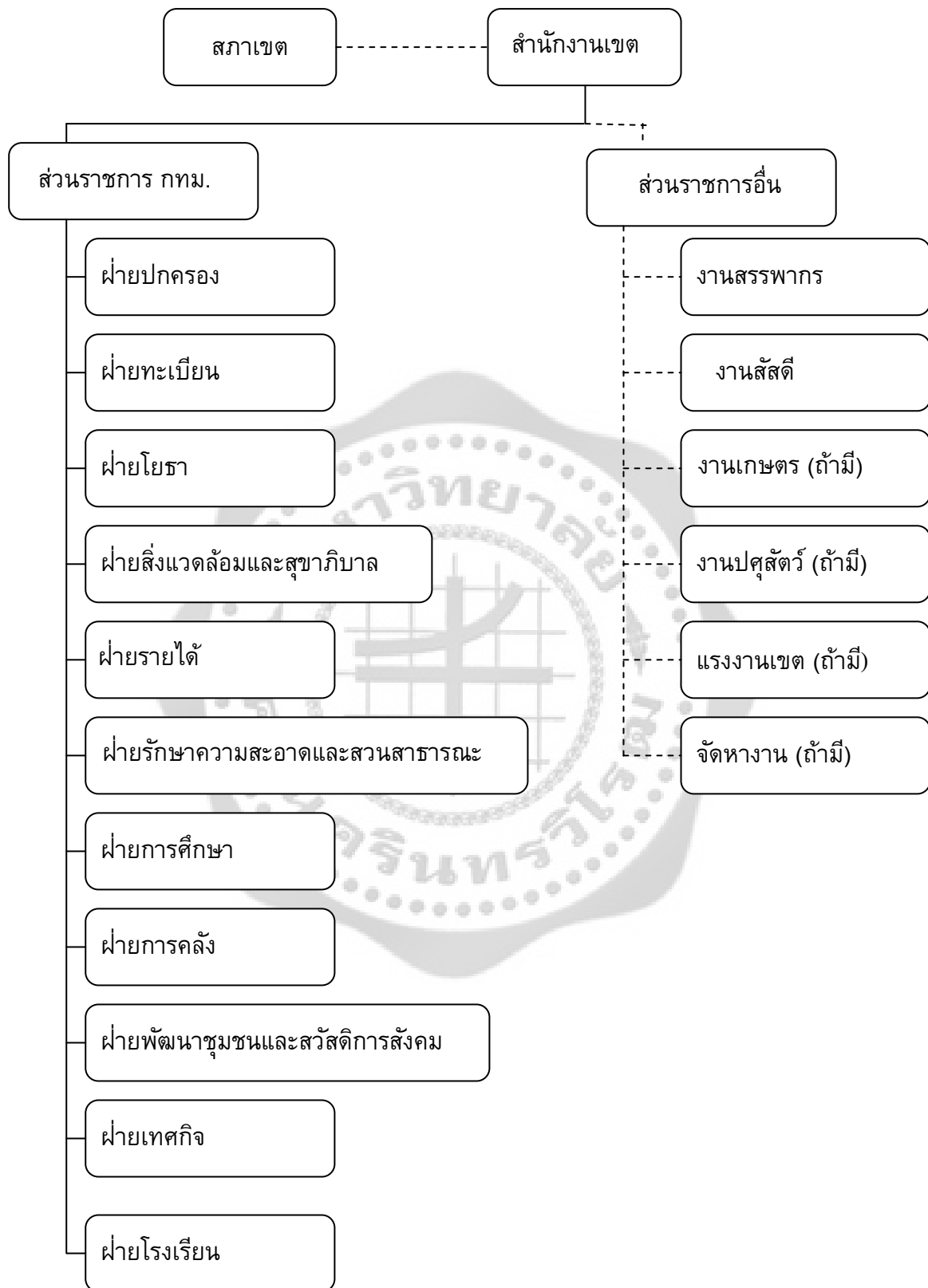
ภาพประกอบ 3 โครงสร้างระบบบริหารการศึกษาของกรุงเทพมหานคร

ที่มา: คู่มือสำนักการศึกษา พ.ศ. 2554. หน้า 9.

หมายเหตุ: ตัวเลขหมายถึงถึง จำนวนโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขต

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างกลุ่มสำนักงานเขต

ภาพประกอบ 5 โครงสร้างส่วนราชการของสำนักงานเขต (คู่มือสำนักการศึกษา พ.ศ. 2554: 11)

สำนักงานเขต มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาและการควบคุมดูแลโรงเรียน

ฝ่ายการศึกษา มีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานธุรการ การเงิน บัญชี และพัสดุ จัดทำฎีกา เบิกจ่ายเงินประเภทต่างๆ การควบคุมจัดทำทะเบียนเบิกจ่ายพัสดุครุภัณฑ์ เก็บรักษา รวบรวม กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งหรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ ประถมศึกษาการกำหนดชื่อโรงเรียน งานกิจกรรมนักเรียนในสถานศึกษา ตรวจสอบโรงเรียน รวมถึงพิธีการ และกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ดำเนินการเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของข้าราชการ และลูกจ้างในโรงเรียน และในฝ่ายการศึกษา การนิเทศการศึกษา ดำเนินงานศูนย์วิชาการเขต และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.2554:3-9)

2.6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี

สำนักงานเขตราชเทวี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนกิงเพชร (ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนกิงเพชร พ.ศ.2554)

เดิมตั้งอยู่ที่ศาลาเลขที่ 493 ตำบลถนนเพชรบุรี อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร ซึ่งเป็นศาลาของอิสลามมิกชน มีชื่อว่า "โรงเรียนสุเหร่าเก่า" ซึ่งทางอำเภอดุสิตจัดตั้งขึ้น โดยมีขุนสำราญราษฎร์ บริรักษ์ นายอำเภอดุสิตเป็นผู้ทำการเปิด เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2475 ต่อมาปี พ.ศ. 2478 ทางราชการ ได้สร้างอาคารเรียนใหม่ เลขที่ 323 ซอยกิงเพชร ตำบลถนนเพชรบุรี อำเภอดุสิต จังหวัดพระนคร จึงได้ย้ายโรงเรียนมาทำการสอน ณ อาคารใหม่ใช้ชื่อว่า "โรงเรียนประชาบาลสุเหร่าเก่า"

พ.ศ. 2480 โอนเป็นโรงเรียนสังกัดเทศบาลกรุงเทพมหานคร เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนเทศบาล 3 (ถนนเพชรบุรี)"

พ.ศ. 2488 ย้ายกลับไปศาลาสุเหร่าเก่าเปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนเทศบาล 13 (สุเหร่าเก่า)"

พ.ศ. 2491 โอนกลับมาเป็นโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนเทศบาลกิงเพชร"

พ.ศ. 2505 โอนเป็นโรงเรียนสังกัดเขตพญาไท เปลี่ยนชื่อเป็น "โรงเรียนกิงเพชร"

พ.ศ. 2533 เป็นโรงเรียนในสังกัดเขตราชเทวีใช้ชื่อเดิม คือ "โรงเรียนกิงเพชร"

มีเนื้อที่ประมาณ 2 ไร่ 2 งาน 75 ตารางวา ตั้งอยู่สุดซอยกิงเพชร อาคารเรียนเป็นตึก 4 ชั้น 48 ห้องเรียน อาคาร 1 ชั้นล่างเป็นห้องโถงใช้เป็นที่ประชุมนักเรียนชั้นล่าง และห้องอาหารใต้อาคาร 2 ภายในบริเวณ มีโรงครัว โรงฝึกงาน และบ้านพักภารโรง สนามโรงเรียนเป็นสนาม ปลูกด้วยกระเบื้องยาง สูงกว่าระดับถนน หน้าไม่ท่วม เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียน 768 คน ปัจจุบันมีข้าราชการครู 35 คน

2. โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิราม (ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิราม พ.ศ. 2554)

โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิคาราม ตั้งอยู่เลขที่ 51 ซอยวัดตะพาน ถนนราชปรารภ สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400 โทรศัพท์ โทรสาร 0-2245-3937 มีพื้นที่ 1 ไร่ 25 ตารางวา เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร มีอาคารเรียน จำนวน 4 หลัง 23 ห้องเรียน จัดการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับชั้นอนุบาล และระดับชั้นประถมศึกษา

โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิคาราม เปิดทำการสอนตั้งแต่วันที่ 6 มีนาคม พ.ศ. 2475 เดิมชื่อว่า โรงเรียนประชาบาลตำบลโรงงานกลาง 1 (วัดตะพาน) สังกัดอำเภอดุสิต พ.ศ. 2515 มีการปรับปรุงส่วนบริหารราชการใหม่ ยกฐานะเทศบาลนครกรุงเทพ เป็น กรุงเทพมหานคร เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น "โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิคาราม" ต่อมาได้เกิดเพลิงไหม้โรงเรียนเสียหาย ได้ย้ายสถานที่เรียนไปที่โรงเรียนวิสุทธิศ และโรงเรียนวิซากร การก่อสร้างอาคารเรียนหลังใหม่แล้วเสร็จจึงเปิดเรียนได้เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2518 ในปัจจุบันโรงเรียนได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการพัฒนาการคิด ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม รักตนเอง รักผู้อื่น พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ ความสามารถทางวิชาการ ดนตรี ศิลปะ นาฏศิลป์ และโรงเรียนแกนนำการจัดการเรียนร่วม ให้การศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ปัจจุบันจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กออทิสติก เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สมาธิสั้น เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 740 คน ปัจจุบันมีข้าราชการครู 35 คน

3. โรงเรียนวัดดิสงสารามราม (ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนวัดดิสงสารามราม พ.ศ. 2554) ตั้งอยู่เลขที่ 9 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 668 คน ปัจจุบันมีข้าราชการครู 30 คน

4. โรงเรียนวัดพระยาอภัย (ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนวัดพระยาอภัย พ.ศ. 2554) เดิมชื่อ "โรงเรียนบ้านแขกครว 2" (วัดพญาอภัย) ตั้งอยู่บริเวณวัดพญาอภัย อาคารเรียนใช้ศาลาการเปรียญของวัด ปีพ.ศ. 2476 ทางกระทรวงธรรมการ หรือกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบันได้จัดสร้างโรงเรียนให้ใหม่ในที่ดินของวัดยกให้เป็นกรรมสิทธิ์ของโรงเรียน เป็นอาคารเรียน 6 ห้องเรียน ให้ชื่อโรงเรียนใหม่ว่า "โรงเรียนประชาบาล" ตำบลถนนเพชรบุรี 2 พญาอภัย

ปีพ.ศ. 2480 โรงเรียนได้ออนมาขึ้นกับเทศบาลใช้ชื่อว่า "โรงเรียนเทศบาล 14 วัดพระยาอภัย"

ปีพ.ศ. 2487 โรงเรียนโอนกลับคืนไปให้กระทรวงศึกษาธิการแล้วโอนไปขึ้นกับเทศบาลอีกครั้ง

เมื่อ พ.ศ. 2506 และเปลี่ยนไปขึ้นกับเทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรี

พ.ศ. 2515 จึงเปลี่ยนเป็นกรุงเทพมหานคร

ลักษณะอาคารเรียนเป็นตึก 4 ชั้นรูปตัวยู จัดการเรียนการสอนระดับชั้นอนุบาล ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขนาดปัจจุบันโรงเรียนวัดพระยาอภัยมีเนื้อที่ประมาณ 3 งาน 25 ตารางวา

ตั้งอยู่เลขที่ 49 ถนนพระราม 6 แขวงถนนเพชรบุรี เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีนักเรียน 460 คน ปัจจุบันมีข้าราชการครู 15 คน

3. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะในสังคมปัจจุบันจะพบปัญหาสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับว่าจะทวีความรุนแรงเป็นอันตรายต่อสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยเล่าเรียนซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติต่อไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบาย แผนงานและการดำเนินการจะต้องสัมพันธ์และสอดคล้อง สนับสนุนกับการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษา จะต้องมีการนำนโยบายด้านการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีไปดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมต่างๆ ในสถานศึกษา สภาพแวดล้อมเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง ที่ช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ ในขณะเดียวกันก็สร้างความรู้สึที่ดี ความรู้สึกพึงพอใจ รักและผูกพัน ของบุคลากรในโรงเรียนด้วย

แอสติน และลี (ฉันทลักษณ์ จันท์ศรี. 2547: 17; อ้างอิงจาก Astin; & Lee. 1972: 67) ได้กล่าวถึง สิ่งเร้าเชิงสภาพแวดล้อมของสถาบันที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาว่า หมายถึง พฤติกรรม เหตุการณ์หรือคุณลักษณะอื่นๆ ของสถาบันที่มีศักยภาพ ทำให้การรับรู้ของนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ สามารถยืนยัน โดยการสังเกตเห็นได้ และแบ่งสิ่งเร้าเชิงสภาพแวดล้อมออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2) สภาพแวดล้อมทางการบริหาร 3) สภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ และ 4) สภาพแวดล้อมทางด้านกลุ่มเพื่อน และได้กล่าวถึงสิ่งเร้าเชิง สภาพแวดล้อมของสถาบันที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักศึกษาว่า หมายถึง พฤติกรรม เหตุการณ์ หรือ คุณลักษณะอื่นๆ ของสถาบันที่มีศักยภาพ ทำให้การรับรู้ของนักศึกษาเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถยืนยันโดยการสังเกตเห็นได้และแบ่งสิ่งเร้าเชิงสภาพแวดล้อมออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 2) สภาพแวดล้อมทางการบริหาร 3) สภาพแวดล้อมทางวิชาการ และ 4) สภาพแวดล้อมทางด้านกลุ่มเพื่อน

สำเนาวิ ขจรศิลป์ (2538: 80) กล่าวถึง สภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษาที่สำคัญ มี 4 ด้าน กล่าวคือ สภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมทางการบริหาร สภาพแวดล้อมทางการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมทางด้านสังคมกลุ่มเพื่อน

สุพร ตั้งสมรพงษ์ (2542: 2) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบด้านการจัดสภาพแวดล้อมของสถาบันว่า เป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งในการพัฒนานิสิตนักศึกษาด้วยการที่จะทำให้นิสิตนักศึกษาพัฒนาได้ดีนั้น จะต้องจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในด้านต่างๆ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร และสภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้เสริมภาพแก่นิสิต นักศึกษาในการที่จะเลือกทิศทางการเรียนรู้ของตนเอง และเกิดพัฒนาการด้านอื่นๆ ตามมาด้วย

จากที่กล่าวมา พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ และสภาพแวดล้อมด้านสังคมกลุ่มเพื่อน แต่ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือก 3 ด้าน ซึ่งทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ ซึ่งในแต่ละด้าน ต่างก็เอื้อซึ่งกันและกันในการเสริมสร้างให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่น่าอยู่น่าเรียน บุคลากรจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน

3.1 ด้านกายภาพ

กรมสามัญศึกษา (2536: 33) ให้ความหมายของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ว่าหมายถึงสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประชุม ห้องประกอบต่างๆ ตลอดจนทั้งอุปกรณ์ทุกประเภท การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นการ จัดสภาพทางอาคารสถานที่ บริเวณรอบๆ โรงเรียน เป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ นับเป็นสิ่งแรกที่อยู่มาสัมผัสกับโรงเรียนได้พบเห็น และสภาพแวดล้อมเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพเพื่อเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

3.1.1 การสร้างสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของสมาชิกทุกคนให้มีความภูมิใจในสถาบัน เช่น กำหนดต้นไม้ประจำโรงเรียน สิ่งปลูกสร้างที่เป็นสัญลักษณ์ของโรงเรียน เพลงประจำโรงเรียน การแต่งกายชุดที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน เป็นต้น

3.1.2 การจัดบริเวณโรงเรียน มีการตกแต่งอาคารเรียน อาคารประกอบ ตัดแต่งสนามหญ้า รื้อ จัดห้องเรียน ห้องพักรุ สำนักรงาน ห้องน้ำ ห้องส้วม การรักษาความสะอาดสิ่งต่างๆ การจัดเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ให้เกิดความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย หยิบง่าย ใช้ง่าย และได้รับการดูแล ใช้งานได้ดี อาจใช้กิจกรรม 5 ส คือ สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย มาสนับสนุนการดำเนินงาน มีการซ่อมบำรุงรักษาให้มีสภาพใช้งานได้ดียิ่งขึ้น

3.1.3 สร้างความรู้สึกให้มีความรัก ความผูกพันกับต้นไม้ โดยเปิดโอกาสให้ครู และนักเรียนได้ปลูก ดูแลรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง การตกแต่งซุ้ม สร้างศาลา สวนหย่อม ที่พักผ่อนหย่อนใจให้เกิดความร่มรื่น สดชื่นสวยงาม ต้นไม้อาจมีข้อความที่เป็นข้อคิด คติสอนใจที่เรียกว่า “ต้นไม้พูดได้”

3.1.4 มีการพัฒนา ดัดแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ เช่น การจัดสถานที่ทำงานของครู การจัดโต๊ะเรียน การตกแต่งไม้ดอกไม้ประดับ การจัดป้ายนิเทศ ป้ายประกาศ ตลอดจนการนำทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่นมาจัดให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียน

3.1.5 คำนึงถึงความเหมาะสมกับสถานที่ เช่น ห้องแสดงศิลปะ วัฒนธรรม การจัดเอกสารเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น การจัดสถานที่ให้ผู้เรียนเข้าไปใช้ได้ ในลักษณะที่ก่อให้เกิดความรู้สึก การจัดมุมห้องสมุด ห้องจริยธรรม เป็นต้น

3.1.6 การใช้ของหรือสถานที่ของโรงเรียนอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด เช่น บริเวณรอบอาคาร หอประชุม โรงอาหาร ใต้ร่มไม้ เพื่ออำนวยความสะดวกด้านอื่น เช่น การอ่านหนังสือ ห้องสมุดเคลื่อนที่ ป้ายนิเทศการ เป็นต้น การจัดและสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้น แต่ละโรงเรียนมีสภาพของปัญหา หรือความต้องการแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับแนวความคิด และดุลยพินิจของแต่ละบุคคล

ในสถานศึกษาที่จะสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้น แต่ควรอยู่ในหลักการ “ร่วมกันคิดร่วมกันทำ” ซึ่งเป็นการสร้างความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกการมีส่วนร่วม ความรู้สึกการเป็นเจ้าของ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผนจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาภายใต้การแนะนำของครู

3.1.7 การจัดตกแต่งห้องเรียน มีดังนี้

3.1.7.1 มุมหนังสือ ในห้องเรียนมีมุมหนังสือให้ผู้เรียนอ่านหนังสือ จะช่วยให้อ่านคล่อง เขียนคล่อง มีความรู้กว้างขวาง และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ครูควรวางหนังสือหลายๆ ประเภท ที่มีความยากง่ายพอเหมาะกับวัยของผู้เรียนมาให้อ่าน ควรวางหนังสือชุดใหม่มาเปลี่ยนบ่อยๆ การจัดมุมหนังสือควรจัดให้เป็นระบบ สะดวกในการหยิบอ่าน

3.1.7.2 สื่อการเรียนการสอนและวัสดุต่างๆ สื่อการเรียนการสอนประเภทหนังสือ ควรจัดให้เป็นระเบียบ อุปกรณ์การสอนที่ใช้ประจำให้จัดไว้เป็นระเบียบ อุปกรณ์ที่ใช้แล้วไม่ควรติดไว้นานเกินไป และสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้

3.1.7.3 เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น เช่น อุปกรณ์ทำความสะอาดห้อง ควรจัดไว้ตามมุมห้องเรียน

3.1.7.4 มุมเสริมความรู้กลุ่มประสบการณ์ต่างๆ ควรจัดไว้ตามความจำเป็น ได้แก่ มุมภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น

3.1.7.5 การแสดงผลงานของผู้เรียน ครูควรจัดให้มีการแสดงผลงานของผู้เรียนในห้องเรียน เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จ และมีกำลังใจในการเรียนต่อไป ทั้งยังสามารถแก้ไขและพัฒนาผลงานของตนให้ดีขึ้นโดยลำดับ ผลงานนี้อาจติดบนป้ายนิเทศก็ได้

3.1.7.6 การจัดท่อนกประสงค์ ในยามว่างผู้เรียนอาจใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่พักผ่อนทำงานตามที่คร่อมอบหมาย อ่านหนังสือจากมุมหนังสือควรจัดสถานที่ไว้ให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเท่าที่สามารถทำได้

3.1.7.7 การประดับตกแต่งห้องเรียน การตกแต่งห้องเรียน ควรทำอย่างเหมาะสม ไม่มากเกินไป คำนึงถึงหลักความเรียบง่ายเป็นระเบียบ การประหยัด ดังนั้น การจัดห้องเรียนควรจัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยน่าดู อยู่ในบริเวณที่เหมาะสม และเอื้อต่อประโยชน์ใช้สอย โดยการจัดขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของห้องเรียน ส่วนการจัดสภาพแวดล้อมนอกห้องเรียน เช่น สนาม สภาพอาคารเรียน อาคารประกอบ สวนหย่อม ลานกีฬา เครื่องเล่นสนาม ที่พักผ่อน ตลอดจนถึงการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ จำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมจากสมาชิกในสถานศึกษา ทั้งด้านการระดมคิด การตกแต่ง การบำรุงรักษา เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของสมาชิกในสถานศึกษาตลอดไป

ประสงค์ วงศาโรจน์ (2541: 11) ได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ หมายถึง บริเวณสภาพพื้นที่และสถานที่ตั้ง อาคารเรียน อาคารประกอบการ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด โรงฝึกกีฬา สนามกีฬา โรงอาหาร สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ห้องน้ำ ห้องสุขา ตลอดจนการตกแต่งอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ การวางผังและการจัดในสถาบันที่เหมาะสม มีความสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพของนักศึกษา

นพรัตน์ สายลุน (2546: 60 – 63) ได้จำแนกแนวปฏิบัติและตัวชี้วัดการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เช่น บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ นำเสนอกิจกรรมและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้ดังนี้

1. ความร่มรื่น สดชื่น สวยงาม มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น เปิดโอกาสให้นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ได้ปลูกและดูแลรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง อย่างน้อยคนละ 1 ต้น โดยพิจารณาไม้เนื้อแข็ง ไม้ยืนต้นก่อนค่อยพิจารณาไม้ผลตามลำดับถัดไป บางโรงเรียนไม่สามารถปลูกไม้ยืนต้นได้ก็อาจปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ตกแต่ง สร้างซุ้ม ศาลาที่พักผ่อนหย่อนใจให้เกิดความร่มรื่น สดชื่น สวยงาม

2. ความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ตกแต่งอาคารเรียน อาคารชั่วคราว ตัดแต่งสนามหญ้า รื้อ จัดห้องเรียน ห้องพัก รักษาความสะอาด สิ่งต่างๆ เครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ ในโรงฝึกงาน ให้เกิดความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย ดูแลแล้วสบายตา หยิบง่าย และใช้การได้อยู่เสมอ ซึ่งอาจใช้กิจกรรม 5 ส (สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย) มาดำเนินการได้

3. ความสงบ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดหาสถานที่บางส่วนไว้เพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปใช้ในลักษณะที่มีความรู้สึกเป็นส่วนตัว เป็นตัวของตัวเอง อันจะก่อให้เกิดความรู้สึกที่สงบ เช่น มุมสงบในห้องสมุด ห้องจริยธรรม สวนสงบ เป็นต้น

4. ความสร้างสรรค์ มีตัวชี้วัด และแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น มีความรับผิดชอบในการเปลี่ยนแปลง พัฒนา ตัดแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ เช่น การนำกระบอกไม้ไผ่ มาทำเป็นถังขยะ การนำหมวกหรืออบมาทำเป็นโคมไฟ การตัดแปลงต้นไม้ให้เป็นรูปทรงต่างๆ เป็นต้น

5. ความมีชีวิตชีวา มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ขจัดความซ้ำซาก จำเจด้วยการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น การจัดสถานที่ทำงานของครู การจัดโต๊ะเรียน การตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ประดับ การจัดป้ายนิเทศ

6. ความเหมาะสมกับสถานที่ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อมคำนึงถึงความเหมาะสมกับสถานที่ เช่น จัดป้ายนิเทศในที่ที่สามารถอ่านได้อย่างสะดวกและทั่วถึง ไม่จัดดอกหรือเก้าอี้ตัวไว้ในที่รบกวนการเรียนการสอน

7. ความสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น การนำทรัพยากรหรือสิ่งต่างๆ ที่หาได้ในท้องถิ่น มาจัดหรือตัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับสภาพ เช่น การใช้ต้นตาล ต้นมะพร้าว มาทำโต๊ะ เก้าอี้ การใช้หญ้าคา ใบจาก มามุงหลังคาทำซุ้มศาลาที่พักผ่อนหย่อนใจ การนำหอยมาประดับตกแต่งห้อง และสถานที่ต่างๆ เป็นต้น

8. ความสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและความเชื่อ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดห้องศิลปะ วัฒนธรรม จัดทำเอกสารเผยแพร่ ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ให้นักเรียนศึกษาจัดแสดงวัสดุสิ่งของหรือภาพที่เป็นประเพณีท้องถิ่น

9. ความประหยัด มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น คำหนึ่งถึงความประหยัดในการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับทรัพยากรหรือปัจจัยที่มีอยู่ ไม่ทำจนเกินตัว เกินงบประมาณ โดยอาจใช้วัสดุท้องถิ่นมาประดับตกแต่ง ติดต่อประสานสัมพันธ์ขอความร่วมมือจากหน่วยงานหรือชุมชน หรือการปลูกต้นไม้ก็เพาะพันธุ์ไม่ด้วยตนเอง หรือติดต่อขอกล้าไม้จากหน่วยงานอื่น

10. ความเอกลักษณ์ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น สร้างสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน เพื่อเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของทุกคน ให้มีความภาคภูมิใจในสถาบัน เช่น กำหนดต้นไม้ หรือดอกไม้ประจำโรงเรียนขึ้น แล้วปลูกเป็นทิวแถว ทั้งในโรงเรียนรั้วและถนนเข้าโรงเรียน สิ่งปลูกสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน เพลงประจำสถาบัน-ปรัชญา สีของโรงเรียน เป็นต้น

11. ความสะดวกสบาย มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ทำถนนหรือทางเชื่อมติดต่อระหว่างอาคารเรียน มีเครื่องหมายป้ายแสดงทิศทาง ผังอาคาร จัดที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ บริการน้ำดื่ม น้ำใช้ จัดเครื่องใช้ไม้สอยให้สามารถหยิบได้ง่าย ใช้คล่อง และเป็นระบบ

12. ความปลอดภัย มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้มีความมั่นคง ปลอดภัย มีการซ่อมแซม บำรุงรักษา ให้มีสภาพใช้งานได้อยู่เสมอเช่น โຕีระ แก้ว ี ประตุ หน้าต่าง สนาม เป็นต้น

13. ความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ใช้สิ่งของหรือสถานที่ในโรงเรียนอย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์มากที่สุด เช่น บริเวณใต้ถุนอาคาร บริเวณหอประชุม โรงอาหาร ฯลฯ อาจจัดเพื่ออำนวยความสะดวกด้านอื่นๆ อีกหลายอย่าง เช่น เป็นที่อ่านหนังสือเรียกว่า ห้องสมุดโล่ง หรือใช้จัดนิทรรศการ ป้ายนิเทศ เป็นต้น

นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาขโรจน์ (2546: 68 – 70) สรุปว่าการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ หมายถึง บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ บริเวณสถานศึกษา อาคารเรียน อาคารประกอบและห้องปฏิบัติการต่างๆ ที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ในสถานศึกษา แบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมภูมิทัศน์ หมายถึง บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมภายในสถานศึกษาที่สามารถมองเห็นได้โดยทั่วไป ได้แก่ บริเวณสถานศึกษาบริเวณที่ตั้งอาคาร บริเวณที่พักผ่อน ซึ่งสถานศึกษาในปัจจุบันจะให้ความสนใจในด้านภูมิสถาปัตยกรรม อาคาร บริเวณที่พักผ่อน ซึ่งสถานศึกษาในปัจจุบันจะให้ความสนใจในด้านภูมิสถาปัตยกรรม (Landscape Design) เป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยดึงดูดความสนใจและสร้างบรรยากาศที่ดีต่อผู้พบเห็นและผู้ใช้บริการ อีกทั้งจะช่วยปลูกฝังรสนิยมและค่านิยมของนักเรียนนักศึกษาที่มีต่อธรรมชาติ สภาพแวดล้อม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาอาจต้องยอมลงทุนจ้างหรือขอคำปรึกษาแนะนำจากสถาปนิก (Landscape Architect) เพื่อออกแบบตกแต่ง ปรับปรุงบริเวณสถานที่และองค์ประกอบอื่นอย่างไรก็ตามผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องนี้เพื่อจะช่วยให้การบริหารสภาพแวดล้อมด้านภูมิทัศน์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาและคำนึง ดังนี้

1.1 สถานที่ตั้ง ควรพิจารณาถึงระบบผังเมือง การระบายน้ำ สาธารณูปโภค การจราจร และระยะทางในเขตพื้นที่บริการของสถานศึกษา เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองและนักเรียนจะได้ไม่ต้องเสียเวลามากเกินไปในการเดินทาง สภาพที่ดินควรเหมาะสมแก่การก่อสร้างอาคารและรูปร่าง

ของที่ดินที่ตั้ง ถ้าเป็นไปได้ควรเลือกรูปทรงที่เหมาะสมต่อการจัดแผนผังอาคารเพราะรูปทรงที่ดินบางอย่างอาจมีส่วนที่แคบและยาวเกินไป

1.2 การวางแผนเขตทางสัญจร สถานศึกษาแต่ละแห่ง จะมีกิจกรรมหลากหลายประเภทและมีการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ตลอดเวลา ดังนั้นในการกำหนดเขตทางสัญจรจึงต้องพิจารณาในประเด็นนี้ด้วย คือ ควรมีถนนแนวทางเดินให้พอเพียง เหมาะสม ปลอดภัย สะดวกต่อการใช้สอย เช่น มีทางเดินมีหลังคาเชื่อมระหว่างอาคาร มีป้ายแสดงเส้นทางเดินไปอาคารต่างๆ ทางเดินลงบันได และมีเนื้อที่ของเฉลียงทางเดินพอเหมาะ เป็นต้น

1.3 สุนทรียภาพและสิ่งแวดล้อม ควรเป็นแบบเฉพาะที่ตามความเหมาะสมของสถานที่ตั้ง สภาพที่ดิน สภาพภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น มีใช่ออกเป็นแบบมาตรฐาน (Prototype) แล้วใช้กันสถานที่ทั่วประเทศ เพราะการออกแบบของสถานศึกษาและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน นอกจากเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นตัวอย่างในการพัฒนาอาคารบ้านเรือนในชนบทที่จะได้สร้างบรรยากาศแวดล้อมให้สวยงามร่มรื่นควบคู่กันไปด้วย อันเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาสังคมทางด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมอีกทางหนึ่งด้วย

1.4 การตกแต่งบริเวณให้ดูงดงาม มีสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา ควรพิจารณา ดังนี้

1.4.1 สนามหญ้า สถานศึกษาควรมีสวนสนามหญ้าในโรงเรียน เพราะสีเขียวของหญ้าจะช่วยให้เกิดความเย็นตา ลดความร้อน ลดเสียงดัง และยังอาจใช้เป็นสนามเล่นหรือที่พักผ่อนได้ด้วย

1.4.2 สวนหย่อม จะช่วยสร้างบรรยากาศที่สดชื่นรื่นรมย์เป็นธรรมชาติได้มาก ถ้ามีต้นไม้ดอก สระน้ำพุหรือน้ำตกประกอบ

1.4.3 สวนดอกไม้ ควรเป็นดอกไม้ที่ราคาไม่สูงนัก และต้องบำรุงรักษาน้อย เพราะไม้ดอกที่ราคาสูงอาจเสี่ยงต่อการถูกตัด ส่วนการบำรุงรักษาควรแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับนักเรียนด้วย เพื่อสร้างความรู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน

1.4.4 การปลูกต้นไม้ยืนต้น ควรเลือกปลูกให้เหมาะสมกับสภาพที่ตั้ง และสภาพดิน เช่น ปลูกเพื่อให้เกิดความร่มเงา ความร่มเย็น ช่วยบังแดด ป้องกันลม ป้องกันฝุ่นละออง หรือช่วยลดเสียงดัง เป็นต้น อย่างไรก็ตามก็ควรคำนึงถึงอันตรายจากต้นไม้ด้วย เช่น อันตรายจากละอองเกสร หรือใบอันตรายจากรากหรือจากการเกาะเกี่ยว อันตรายจากกิ่งที่เปราะหรือจากต้นไม้โคนล้มง่าย

1.4.5 การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย สถานศึกษาอาจทำรั้วกันเป็นสัดส่วน ซึ่งควรเป็นรั้วโปร่งที่จะให้ความรู้สึกปลอดโปร่งแก่จิตใจ เช่น รั้วต้นเข็ม รั้วต้นไมกรั้วพู่ระหง รั้วกระถิน รั้วต้นไผ่ เป็นต้น โดยเฉพาะสถานศึกษาในชนบท ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรสร้างรั้วทึบหรือกำแพง เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนถูกกักขัง ไม่เป็นอิสระ ไม่ปลอดโปร่ง สบายตาสบายใจ นอกจากนี้สถานศึกษาต้องจัดหาที่ทิ้งขยะมูลฝอยให้เพียงพอทั่วถึง เพื่อปลูกฝังสร้างนิสัยรักความสะอาดและความเป็นระเบียบให้นักเรียน และเป็นการแบ่งเบาภาระของสถานศึกษาในการกำจัดขยะมูลฝอยอีกด้วย

1.5 การกำหนดบริเวณเป็นเขตหรือสัดส่วนเฉพาะ จะช่วยให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนเกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า การกำหนดบริเวณ ได้แก่ บริเวณที่เป็นอาคาร เพื่อประโยชน์ในกิจกรรมการเรียนการสอน บริเวณสนับสนุนการเรียนการสอนที่ประกอบด้วย ห้องพยาบาล ห้องสมุด ห้องแนะแนว ห้องประชุม ห้องอาหาร บริเวณกีฬา ซึ่งประกอบด้วย โรงพลศึกษา สระว่ายน้ำ สนามกีฬา บริเวณต่างๆ บริเวณฝึกงาน เช่น แปลงเกษตรแหล่งสาธิตทดลอง เป็นต้น นอกจากนี้ ยังควรกำหนดบริเวณพักผ่อนที่เป็นที่นั่งพักผ่อนในร่มใต้ต้นไม้ ริมสระน้ำ เพื่อให้ให้นักเรียน นักศึกษา ได้พบปะสังสรรค์และผ่อนคลายความเครียด และบริเวณพักอาศัยของครูอาจารย์ นักการภารโรง และแหล่งบำบัดน้ำเสีย ขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลต่างๆ

2. การจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ หมายถึง บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เป็นรูปธรรมภายในสถานศึกษา ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง ที่เป็นอาคารเรียน อาคารประกอบ และห้องปฏิบัติการต่างๆ เนื่องจากแต่ละสถานศึกษาต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนาอาคารสถานที่ให้เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน นักศึกษา การบริหารอาคารสถานที่ จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี เพื่อจะช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน นักศึกษา ครูอาจารย์ และผู้มาใช้อาคารสถานที่ ห้องและอุปกรณ์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด การดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารอาคารสถานที่ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาหรือคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบด้านอาคารสถานที่ควรจัดทำหรือจัดให้มีขึ้น คือ

2.1 แผนภูมิบริเวณสถานศึกษาอาจเป็นผังบริเวณที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับแนวถนน ซึ่งอาคาร เลขที่อาคาร เลขที่ห้องสัมพันธ์กับเลขที่อาคารและอื่นๆ เท่าที่จำเป็นและเหมาะสมแผนภูมิบริเวณจะช่วยให้ทราบถึงขนาดที่ดิน ทิศทาง จำนวนอาคาร ทางเชื่อมระหว่างอาคาร รวมทั้งการคมนาคมภายในสถานศึกษา ทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารเป็นไปโดยสะดวกและรวดเร็ว

2.2 แผนภูมิอาคาร อาคารแต่ละหลังควรแสดงแผนภูมิไว้ในที่ที่สะดวกต่อการพบเห็น เช่น โถงบันได หรือบริเวณหน้าลิฟต์ สิ่งที่แสดงไว้ เช่น แผนภูมิแต่ละชั้น แผนภูมิห้อง การเดินทาง ทางเชื่อม บันได ห้องน้ำ ทางหนีไฟ ที่ตั้งเครื่องดับเพลิง เป็นต้น

2.3 การควบคุมตรวจสอบอาคาร ผู้รับผิดชอบด้านอาคารสถานที่ควรต้องตรวจสอบมาตรฐานอาคาร ตรวจสอบการใช้อาคาร การใช้ห้องเรียน ห้องประกอบตามความเป็นจริงว่ามีการใช้ประโยชน์ได้จริงตามแผนที่กำหนดไว้ มีการจัดชั้นเรียนตามจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่มากหรือน้อยกว่าเกณฑ์ เพราะเหตุใด นอกจากนี้ยังควรเดินตรวจอาคาร สถานที่ โดยทั่วๆ ไป อย่างสม่ำเสมอ เพื่อความสะดวกเรียบร้อยของสถานที่ ตลอดจนตรวจสอบวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้ประกอบในการพิจารณาตัดสินใจการจัดซื้อ จัดหา ซ่อมแซมบำรุงรักษาให้ใช้งานได้เป็นปกติ

2.4 การประเมินผลอาคารสถานที่ การประเมินผลอาคารประเมินทั้งสองขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ประเมินเมื่อการก่อสร้างอาคารแล้วเสร็จสมบูรณ์ เพื่อดูว่าการออกแบบและการก่อสร้างดำเนินการเป็นไปตามข้อกำหนด และตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพื่อจะได้แก้ไขก่อนที่จะมีการรับมอบหรือใช้อาคารต่อไป ขั้นตอนที่ 2 ประเมินเมื่อได้ใช้อาคารไปแล้วช่วงระยะเวลาหนึ่ง ในการประเมินขั้นนี้

ควรให้ผู้มีส่วนร่วมประเมินด้วย เช่น ครูอาจารย์ นักเรียน นักศึกษา คนงาน ภารโรงและผู้ที่มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและใช้อาคาร เป็นต้น

2.5 การบำรุงรักษา เนื่องจากการบำรุงรักษาจะมีระยะเวลานานเท่ากับอายุการใช้อาคาร ดังนั้น จึงมีระบบและวิธีการที่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องตามปริมาณและลักษณะความยากง่ายของอาคารทั้งการดูแลรักษา ป้องกันก่อนครบอายุการใช้งานและการซ่อมบำรุง

3. การจัดสภาพแวดล้อมด้านความปลอดภัย หมายถึง มาตรการและแนวปฏิบัติต่างๆ ที่กระตุ้นจิตสำนึกของบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่อย่างปลอดภัย เพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องดูแลรับผิดชอบและบริหารจัดการอีกด้านหนึ่ง คือ ความปลอดภัย เพราะเป็นที่คาดหวังว่า ตลอดเวลาที่นักเรียนนักศึกษาอยู่ในสถานศึกษาควรมีความปลอดภัยในทุกอย่าง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรจัดระบบและมาตรการต่างๆ ในด้านความปลอดภัย เช่น การให้ความรู้ในการรักษาความปลอดภัย จัดมาตรการป้องกันอันตราย จัดวิธีป้องกันอุบัติเหตุจราจร การป้องกันเพลิงไหม้ เป็นต้น ดังรายการที่ เกรียงศักดิ์ จรรย์ยานนท์ และ นครศรีวิจารณ์ (2537: 113 – 116) นำเสนอต่อไปนี้

3.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย (Safety Education) จากสโลแกนที่ว่า “ปลอดภัยไว้ก่อน” อันเป็นมาตรการป้องกันในขั้นต้น สำหรับนักเรียนซึ่งรวมตัวกันอยู่เป็นจำนวนมาก จะได้มีความระมัดระวังต่อการใช้อาคารและสถานที่ ตัวอย่างเช่น สถานศึกษาตั้งอยู่ริมแม่น้ำ นักเรียนจะต้องเดินทางโดยเรือโดยสาร จึงควรจะมีการปฐมนิเทศในเรื่องการการลงเรือ การนั่งเรือ หากเกิดอุบัติเหตุตกลงไปในน้ำ จะช่วยตัวเองอย่างไร โดยอย่างน้อยนักเรียนควรวាយน้ำเป็นทุกคน เป็นต้น สิ่งสำคัญคือ การให้ความรู้แก่นักเรียนในการใช้ประโยชน์อาคาร ตัวอย่างเช่น กั้นสาดของอาคารสร้างไว้เพื่อกันแดดกันฝน นักเรียนอาจใช้เป็นที่นั่งคุยกันโดยครูไม่รู้ไม่เห็นอาจพลัดพลั่งตกลงมาได้ เรื่องทำนองนี้อาจเป็นตัวอย่างไว้ได้บ้างพอสังเขป เช่น

3.1.1 รวบน้ำมีไว้จับเวลาเดินขึ้นหรือลง ไม่ใช่ให้นักเรียนนั่งคร่อมราวแล้วปล่อยให้ตัวลื่นไหลลงมาข้างล่าง

3.1.2 แผงสวิทช์รวมไฟฟ้า ของอาคารแต่ละชั้น ห้ามนักเรียนไปเปิดเล่น เพราะอาจทำให้เกิดอันตรายจากไฟฟ้าลัดวงจร

3.1.3 ปัจจุบันนิยมใช้หน้าต่างกระจกใส บางแห่งก็ใช้กระจกเอนเป็นบานประตู ควรที่จะป้องกันด้วยติดยุบลอกให้เห็นที่สังเกต มิเช่นนั้นนักเรียนอาจเดินชนประตูกระจก

3.1.4 ให้ความรู้เรื่องแผ่นดินไหว อย่านักเรียนตกใจแล้ววิ่งออกมาพร้อมๆ กัน จะเกิดอันตรายจนแย่งกันลงบันได ควรให้ความรู้ให้นักเรียนให้พยายามอยู่ในความสงบ เพราะการเกิดแผ่นดินไหวของบ้านเราจะไม่รุนแรงมากนัก

ดังนั้น ยกตัวอย่างมาพอเป็นแนวทาง ที่ผู้บริหารทุกท่านจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการปฐมนิเทศให้แก่ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทางด้านความปลอดภัย รวบรวมเป็นข้อมูลเพื่อแลกเปลี่ยนระหว่างสถานศึกษา เพื่อจะได้แนวปฏิบัติที่กระตุ้นจิตสำนึกของนักเรียน ให้มีการตื่นตัวในด้านความรู้

กับความปลอดภัยในการใช้อาคารสถานที่ ซึ่งนักเรียนอาจนำความรู้ไปถ่ายทอดให้นักเรียนรุ่นน้องอีกทีหนึ่งก็จะเป็นประโยชน์แบบต่อเนื่อง

3.2 จัดสิ่งทีอาจเป็นภัยแก่นักเรียน (Safe School Environment) เป็นเรื่องการแบ่งเขตภายในบริเวณโรงเรียน ตัวอย่างเช่น บริเวณสนามกีฬาของโรงเรียนเป็นเขตที่ควรแยกออกให้ชัดเจน อาจปลูกต้นไม้เป็นแนวหรือเขียนป้ายบอกไว้ว่าเป็นเขตกีฬา เพราะอาจเกิดอุบัติเหตุจากลูกฟุตบอลหรือการพุ่งแหลน การขว้างจักร ฯลฯ ทีอาจผิดทิศทางออกมาถูกนักเรียนได้

3.2.1 โรงฝึกงานบางรายวิชาอาจมีอันตรายจากกระแสไฟฟ้าแรงสูงที่เรียกว่าไฟฟ้าสามเฟด การใช้ปลั๊ก การเข้าไปในเขตของการปฏิบัติงาน ควรมีป้ายว่า ระวังอันตรายติดเอาไว้เพื่อเป็นการเตือนนักเรียนให้ได้สติสัมปชัญญะ เพื่อป้องกันอันตรายจากไฟฟ้าและเครื่องจักร

3.2.2 ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ สารเคมี ซึ่งมีการทดลองต่อวันจะต้องมีการต่อปล่องควันอันมีผลการทดลองทางเคมีให้อยู่สูง พอให้กลุ่มควันไม่ทำอันตรายต่อนักเรียนในชั้นอื่น อาจมีการต่อปล่องควันให้สูงขึ้นพ้นแนวหลังอาคาร เพื่อให้ลมธรรมชาติพัดพาควันจากการทดลองกระจายไป

3.2.3 การตรวจสอบสายล่อฟ้า ประจำอาคารว่ายังใช้งานได้หรือไม่ เพราะบางทีสายจะขาด กระแสไฟฟ้าจะลงดินไม่ได้ จะทำให้เกิดอันตรายต่อนักเรียน หากอาคารเรียนเป็นอาคารสูงในบริเวณนั้น

3.2.4 หากโรงอาหารหรือวิชาการมีการใช้ก๊าซหุงต้ม ผู้บริหารให้ติดตั้งหัวก๊าซแบบตัดก๊าซอัตโนมัติ เมื่อเกิดก๊าซรั่ว อันจะทำให้เกิดอันตรายต่อนักเรียนหรือทำให้เกิดเพลิงไหม้ก็ได้ การสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัยโดยการขจัดสิ่งทีมองเห็นว่าจะเป็นอันตรายต่อนักเรียนนั้น จึงเป็นเรื่องที่ผู้บริหารควรมอบให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทางด้านความปลอดภัย ได้หมั่นตรวจตราดูแลเพื่อประโยชน์ต่อนักเรียนจำนวนมาก

3.3 การป้องกันจากการจราจร (Traffic Safety) การวางแผนผังบริเวณโรงเรียน มักจะแยกแวกถนน ทีจอดรถ และทีขนส่งบริการเข้ามาสู่อาคารต่างๆ ออกจากเขตอาคารเรียน อาคารประกอบ ซึ่งนักเรียนจำนวนมากจะต้องเดินขณะเปลี่ยนชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อป้องกันภัยจากรถยนต์ทีให้นักเรียนตั้งแต่เริ่มต้น การวางแผนทีดีจะให้รถยนต์ เข้าไปได้ บางเขตทีจัดไว้ให้รถ ส่วนบริเวณทีนักเรียนใช้งานจำไม่ยอมให้รถยนต์หรือจักรยานเข้าเป็นอันตราย เป็นการวางแผนขั้นแรกในการป้องกันภัยจากรถอย่างถูกวิธี อย่างไรก็ดี หัวข้อนี้อาจแบ่งออกเป็น 2 แวกทาง คือ

3.3.1 ความปลอดภัยจากการขนส่ง ซึ่งหมายถึง การให้ความรู้แก่นักเรียนในการขึ้นลงเรือ ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งสาธารณะ หรือการจัดการรับส่งของโรงเรียนเป็นการให้ความรู้ว่าการจะขึ้นหรือลงรถทีดี จะต้องรอให้รถจอดสนิทก่อนไม่ให้โดดลงเวลารถยังมีความเร็วอยู่ การยื่นอวัยวะออกมานอกตัวรถหากเกิดอุบัติเหตุ นักเรียนควรปฏิบัติ ให้ความช่วยเหลือตนเองและเพื่อนนักเรียนอย่างไรบ้าง

3.3.2 ความปลอดภัยในการจราจร เป็นการให้ความรู้แก่นักเรียนเมื่อต้องข้ามถนนหรือการเดินทางกลับบ้าน การเข้าหากเป็นจุดทีมีสะพานข้าม ควรใช้สะพานจะปลอดภัยกว่า

การข้ามถนนอาจต้องดูทั้งสองข้างให้แน่ใจว่าปลอดภัย เพราะรถจักรยานยนต์บางคนจะวิ่งผิดทางก็เป็นได้ ซึ่งทำให้เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง การให้ความรู้แก่นักเรียนก่อนระยะเบรกของรถยนต์ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมาก เพราะบางทีนักเรียนไม่ทราบว่า ระยะของการหยุดรถทำได้ขนาดไหน ทำให้นักเรียนกะระยะผิดพลาด ทั้งๆ ที่คนขับรถก็พยายามเหยียบเบรกอย่างเต็มที่แล้วก็ตาม ตำรวจจราจรจะให้ความรู้แก่นักเรียนที่ลงรถประจำทางแล้ว เดินข้ามถนนจากด้านท้ายรถประจำทางนั้นอันตรายมาก เนื่องจากตัวรถประจำทาง จะบังนักเรียนไว้ รถที่วิ่งสวนมาจะมองไม่เห็น ทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

3.4 การป้องกันเพลิงไหม้ (Fire Prevention) แม้ว่า การก่อสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบในปัจจุบัน รัฐบาลมีกฎให้ใช้วัสดุทนไฟแล้วก็ตาม แต่โอกาสที่ทำให้เพลิงไหม้ก็ยังคงมีอยู่ จึงได้จัดระเบียบให้ครูเวรอยู่เฝ้าโรงเรียนในเวลาค่าคืน โอกาสที่จะเกิดเพลิงไหม้ยังมีอยู่ได้หลายทาง เป็นต้นว่า ไฟฟ้าลัดวงจร ไฟผ่าการทิ้งกันบุหรี่ปริเวณที่มีเชื้อเพลิงเกิดจากการรั่วของก๊าซหุงต้ม เป็นต้น

3.4.1 ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันเพลิง เป็นการให้ความรู้แก่นักเรียน ในด้านการป้องกัน ช่วยดูแลจุดที่เป็นเชื้อเพลิง เช่น กองกระดาษเก่าๆ กองขยะแห้งหญ้าแห้งที่สุ่มไว้ในฤดูแล้ง สิ่งเหล่านี้อาจเป็นเชื้อเพลิงได้นักเรียนอาจช่วยดูแลสายไฟฟ้าที่ถลอก อาจเกิดไฟฟ้าลัดวงจรได้ สิ่งเหล่านี้ครูจะต้องจัดครูมาให้ความรู้แก่นักเรียน ซึ่งประโยชน์จะเกิดทั้งในการป้องกันที่บ้านของนักเรียนด้วย

3.4.2 ให้นักเรียนมีความรู้ในการดับเพลิง อาคารทั่วไป จะมีถังเคมีสำหรับดับเพลิง อาคารบางหลังจะมีสายยางดับเพลิง ส่วนอาคารที่อยู่ในชนบทที่ขาดแคลนนิยมใช้ถังบรรจุทรายแขวนไว้ในกรณีฉุกเฉิน ครูต้องให้ความรู้แก่นักเรียนในการใช้อุปกรณ์ดับเพลิงทุกประเภทที่อยู่รวมตัวกัน ใช้ถังน้ำดับเพลิงอีกทางหนึ่งด้วย

3.4.3 การฝึกหนีไฟไหม้ ในปัจจุบันมีการก่อสร้างอาคารเรียนหลายชั้น อาคารเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับที่ดินที่คับแคบ มาตรการก่อสร้างอาคารสูงถึง 9 ชั้น เมื่อนักเรียนจำนวนมาก มีห้องดินอยู่ห่างจากผิวดินเช่นนี้ จึงควรให้มีการฝึกหนีไฟไหม้ โดยให้ความรู้ว่าจะเมื่อเกิดเพลิงไหม้ ห้ามใช้ลิฟต์อย่างเด็ดขาด เพราะลิฟต์อาจติดเมื่อเกิดไฟดับขณะนั้น จึงควรใช้บันไดหนีไฟให้คล่องแคล่ว และที่สำคัญคือ เมื่อเกิดเพลิงไหม้ต้องให้นักเรียน ควบคุมสติสัมปชัญญะให้ได้อย่างตระหนัก ตกใจมากเกินไป อันจะเกิดสภาพการโกลาหลชนิดที่ควบคุมจำนวนมากไม่ได้ อันจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเสียดแย่งกันลงบันไดทำให้เกิดอันตรายตามมาได้

การสร้างจิตสำนึกให้แก่นักเรียนในรูปการรักษาความปลอดภัย จะเกิดประโยชน์ทั้งในระยะที่เป็นนักเรียนและในระยะต่อไป เมื่อออกไปทำงานนักเรียนจะได้มีความรู้และจิตสำนึกที่จะนำไปใช้ในการให้ความรู้แก่ผู้อื่น และให้ความช่วยเหลือแก่สังคมตามสมควรแก่ฐานะ อันจะทำให้สังคมของเรามีความปลอดภัยโดยทั่วกัน

สุภาพ ตั้งสมรพพงษ์ (2542: 2 – 3) ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ต้องจัดสภาพแวดล้อมให้มุ่งส่งเสริม ทำให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการ เช่น มีการตกแต่งอาคารสถานที่ และบริเวณให้ดูดี ไม่ว่าจะเป็นอาคารเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุดที่ทันสมัยในด้านสื่อต่างๆ มีศักยภาพของการให้บริการ มีความพร้อมในการที่จะให้นักเรียนนักศึกษาเข้าไปใช้ การสร้างบรรยากาศให้เอื้อใน

การกระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการหาความรู้เพิ่มเติม สร้างนิสัยรักการอ่านและรักการค้นคว้าจากห้องสมุด นอกจากนี้ต้องคำนึงถึงการจัดโรงอาหาร หอพัก สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้มีส่วนเสริมสร้างความเจริญงอกงามและเกื้อกูลการเรียนรู้ของนิสิต นักศึกษาอยู่มากบรรยากาศที่ร่มรื่นจะทำให้ นิสิตนักศึกษาสดชื่น กระตือรือร้นที่จะเรียน เป็นแรงจูงใจให้ นิสิตนักศึกษายากมาสถาบัน สิ่งที่ตามมาคือ นิสิตนักศึกษาจะเกิดความรัก ความหวงแหน ความภูมิใจในสถาบัน นอกจากนี้การจัดระเบียบอาคารสถานที่ที่ถูกหลักสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยย่อมแสดงถึงความสามารถทางการบริหารสถาบันอย่างหนึ่ง เพราะนอกจากจะพัฒนานิสิตนักศึกษาแล้ว ยังส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในสถาบันการศึกษานั้น ๆ ด้วย

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านกายภาพ เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุ เป็นรูปธรรม ให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยด้วย การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านกายภาพสามารถจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 1) ด้านภูมิทัศน์ 2) ด้านอาคารสถานที่ และ 3) ด้านความปลอดภัย ซึ่ง 3 ส่วนนี้จะอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของผู้เรียนและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นคือผู้เรียนและบุคลากรเกิดความรักความภาคภูมิใจและหวงแหนในสถานศึกษา

3.2 ด้านการบริหาร

กรมสามัญศึกษา (2536: 33) สรุปว่า สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร หมายถึง การดำเนินการใดๆ ภายในโรงเรียนให้การปฏิบัติงานสำเร็จด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร สังเกตได้จากการทำงานอย่างมีระบบ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของบุคลากร บุคลากรยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตรต่อกัน รักใคร่กลมเกลียวกัน การจัดสภาพแวดล้อมการบริหารเป็นการดำเนินการของสถานศึกษา ให้การปฏิบัติงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารและครู เป็นผู้มีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างสภาพแวดล้อม โดยเริ่มที่ตัวผู้บริหาร จะต้องเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นในระหว่างครูด้วยกัน ระหว่างครูกับผู้บริหาร ความสัมพันธ์ที่ดีจะได้รับการไว้วางใจจากคณะครู ปฏิบัติต่อครูเหมือนกับเป็นผู้ร่วมงานที่ดี คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ สร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้แก่คณะครู โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participation Management) ดังนี้

1. การสำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหา จัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันแล้ว นำข้อมูลมากำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติของสถานศึกษา มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในลักษณะต่างๆ เช่น การกำหนดนโยบายการเสนอแผนงานโครงการ ซึ่งอาจใช้กระบวนการวางแผนเป็นทีมหรือกิจกรรมข้อเสนอแนะเป็นต้น

2. ส่งเสริมให้บุคลากรของโรงเรียนทำงานร่วมกันในลักษณะต่างๆ เช่น ในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ส่งเสริมการรวมกลุ่มคิวิซี การนิเทศภายในเพื่ออภิปรายแก้ปัญหา หาข้อยุติและกำหนดเป็นแนวปฏิบัติร่วมกัน การมอบหมายงานหรือหรือการส่งการเป็นไปตามสายการบังคับบัญชาชัดเจน เหมาะสมกับความสามารถไม่เกินกำลัง

3. การสร้างขวัญและกำลังใจ จัดสวัสดิการให้บุคลากรหลายรูปแบบ เช่น การมอบหมายงาน ส่งเสริมสนับสนุนด้านงบประมาณการจัดสวัสดิการต่างๆ ส่งเสริมสนับสนุนให้แสดงความสามารถในรูปแบบต่างๆ การยกย่องชมเชยประกาศเกียรติคุณ การสนับสนุนบุคลากรให้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการพบปะสังสรรค์ในโอกาสเท่าที่ควร ส่งเสริมให้ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

4. จัดระบบต้อนรับผู้มาเยือนด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติต่อกันอย่างมีสัมมาคารวะตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย ลักษณะของการบริหารที่ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีนั้นเริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย ควรให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมมีการทำข้อมูลจากการสำรวจสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่กำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาและพัฒนา งานของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2539: 107) ได้เน้นถึงการบริการทางด้านการศึกษาในหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นหัวใจการทำงาน

นพรัตน์ สายลุน (2546: 63 – 65) ได้จำแนกแนวปฏิบัติและตัวชี้วัดการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนการสอน ทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา เรียนสนุก สอนสนุก ครูรักเด็ก รักเพื่อน ไม่มีบรรยากาศแห่งความกลัว หวาดผวา วิตกกังวล ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า “อยากมาโรงเรียน” เพื่อให้เห็นชัดเจนขึ้น จึงขอนำเครื่องชี้วัดและแนวทางปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการได้ดังนี้

1. นักเรียนหน้าตาสดชื่น แจ่มใส มีชีวิตชีวา มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติ ในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน โดยครูพยายามจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้กระทำด้วยตนเอง และมีโอกาสได้เรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ความแตกต่างระหว่างบุคคล บทบาทของครูเพื่อให้นักเรียนได้สมหวัง และมีพลังในผลสำเร็จแห่งการเรียนของตนเอง

2. นักเรียนมีความกระตือรือร้นและสนุกสนานในการเรียน มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติ ในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนคิดและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างบรรยากาศความร่วมมือ เป็นมิตร ไว้วางใจและเอื้ออาทรต่อกัน มากกว่าการแข่งขันเอาตัวรอดตัวใครตัวมัน

3. การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ครูพยายามให้ความรักความเมตตา และมีมนุษยธรรมกับนักเรียนทุกคนด้วยความจริงใจ เสียสละ ใกล้ชิด ผูกพันทั้งเพื่อน พี่ บิดา มารดา มีความปรารถนาดี ร่วมทุกข์ร่วมสุข ใกล้ชิดผูกพันกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ สามารถหยั่งเข้าไปในโลกแห่งความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคนได้ ขณะเดียวกันควรส่งเสริมให้นักเรียนเป็นตัวของตัวเอง

4. มีความผูกพันและเป็นกันเองระหว่างครูกับนักเรียน ตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ครูควรแสดงพฤติกรรมในด้านคำพูด กิริยาท่าทาง สีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีเหตุผล มีความสม่ำเสมอ นักเรียนจะารู้และเข้าใจดีว่า ครูของเขามีความรัก และความจริงใจต่อเขาเพียงใด โดยไม่สามารถปิดบังอำพรางได้เลย สิ่งเหล่านี้จะเป็นแม่แบบของนักเรียน และมีผลด้านจิตใจ

หากครูสามารถครอบครองหัวใจของนักเรียนได้แล้ว ความรู้สึกที่ดีต่อกันจะสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนการสอนที่สดชื่น รักผูกพัน เอื้ออาทร ให้อภัยต่อกันตลอดไป

5. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม มีตัวชี้วัด และแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอนจากการเรียนในห้องแคบๆ ไปเรียนตามร่มไม้ สนาม หรือสถานที่อื่นๆ ที่จะทำให้มีชีวิตชีวา และเกิดการเรียนรู้

6. นักเรียนคิด และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติ ในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น พยายามใช้สื่อการสอนและอุปกรณ์ที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน และเรียนด้วยความสนุกสนานยิ่งขึ้น

7. โรงเรียนมีการจัดห้องสมุดให้เป็นโรงเรียนสำหรับนักเรียน มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติ ในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้นักเรียนมีโอกาสที่จะแสดงออกและเข้าร่วมทุกคนตามความถนัดและความสนใจอย่างต่อเนื่อง และเสรี เช่น ดนตรี กีฬา ศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ควรมีสโมสรและอุปกรณ์ให้นักเรียน ได้ฝึกซ้อม เล่น และเข้าร่วมอย่างอิสระซึ่งมีผลทำให้นักเรียน ได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน

8. จัดกิจกรรมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ เช่น อภิปราย ตอบปัญหา นิทรรศการ เชิญวิทยากรมาบรรยาย เป็นต้น มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ทำทุกวิถีทาง ให้นักเรียนสามารถเป็นผู้นำตนได้ อย่าสอนให้เป็นเด็กที่เลี้ยงไม่ได้ คอยแต่ให้คนอื่นช่วยเหลือ หรือต้องคอยประคบประหงมตลอดเวลา ปฏิเสธความคิดที่ว่า นักเรียนต้องเรียน และเรียนร้อยจึงจะเป็นเด็กดี แต่เราต้องสร้างนักเรียนที่มีความกระฉับกระเฉง กระตือรือร้น ฉลาด ทันคน กล้าคิดกล้าทำ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงหรือสถานที่อื่นๆ ที่จะทำให้มีชีวิตชีวา และเป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทิสุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี สามารถปรับตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

9. ศึกษาพื้นฐานของนักเรียน มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติ ในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น บางวิชาที่นักเรียนบางคนเห็นว่า เป็นเรื่องที่ยากต่อการเข้าใจ และน่าเบื่อหน่าย ครูผู้สอนต้องพยายามเข้าใจเด็ก พยายามดูพื้นฐานของนักเรียน แล้วทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายสร้างบทเรียนเกมสนุกๆ ให้นักเรียน ได้เล่น คอยให้กำลังใจ เรื่องใดที่นักเรียนไม่เข้าใจ อาจจัดกลุ่มสอนพิเศษให้ หรือเพื่อนๆ ที่เรียนเก่งช่วยสอน

10. จัดห้องสมุดให้เป็นโรงเรียน มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดห้องสมุดให้เป็นโรงเรียน โดยให้มีสถานที่กว้างขวาง และมีวัสดุครุภัณฑ์เพียงพอสำหรับนักเรียนด้วยตนเอง เปิดบริการให้นักเรียนได้ใช้มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นแบบห้องสมุดโล่งในบริเวณ ระเบียง ใต้ถุนอาคาร ชุม ศาลาหรือใต้ร่มไม้ด้วยก็ได้

นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาซโรจน์ (2546: 79) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารและภาวะผู้นำของ ผู้บริหารและความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงานล้วนมีผลต่อการดำเนินการต่างๆ ในองค์กรทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จึงควรมีความระมัดระวังเป็นอย่างมากและควรเลือกกลวิธีในการบริหารที่ดีและเหมาะสม เพื่อที่จะทำให้บรรยากาศการบริหารและบรรยากาศการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างราบรื่น

บุคคลทุกฝ่ายมีความสุขพอใจและมีแรงจูงใจในการทำงานและบรรยากาศการบริหารจะส่งผลต่อบรรยากาศการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ดังนี้

1. ทุกคนที่อยู่ในสถานศึกษามีความพึงพอใจ ครูอาจารย์ คณงาน ภารโรง มีความพึงพอใจในงานของตน นักเรียนนักศึกษาพึงพอใจที่จะเรียนและศึกษาหาความรู้ประสบการณ์และทักษะต่างๆ พึงพอใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ทำให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย

2. การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีพฤติกรรมการทำงานแบบร่วมมือสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ความขัดแย้งลดลง มีพฤติกรรมเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ มีบรรยากาศมุ่งที่การบรรลุเป้าหมาย

3. ระดับแรงจูงใจ นั่นคือ มีแรงจูงใจที่ต้องการเห็นความสำเร็จของงานของตนเอง เห็นว่าที่ทำน่าสนใจและเป็นที่ยกย่องให้ลงมือทำ มีความรับผิดชอบต้องการเห็นความก้าวหน้าในงานและการได้รับการยอมรับนับถือ

ซึ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยจูงใจที่สำคัญในการทำงานบรรยากาศการบริหาร และการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปพิจารณาและเลือกใช้พิจารณาและเลือกใช้ให้เหมาะสม ดังนี้

1. บรรยากาศเปิด เป็นบรรยากาศที่สมาชิกในกลุ่มมีขวัญกำลังใจดีมาก และคณะครูอาจารย์มีความสามัคคีช่วยเหลือการงานเป็นอย่างดี ครูมีงานทำพอเหมาะกับความสามารถจึงทำให้ได้ผลงานที่ดี แต่ละคนมีความพึงพอใจในการทำงานแก้ปัญหาต่างๆ ร่วมกัน มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกของโรงเรียนนั้น พฤติกรรมของผู้บริหารพบว่า มีบทบาทในการบริหารที่ดีเด่นถือเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่เคารพและเป็นที่ต้องการของคณะอาจารย์ นอกจากนี้ยังให้การช่วยเหลือครูให้ปฏิบัติงานได้โดยสะดวก ผู้บริหารไม่ต้องออกคำสั่ง หรือควบคุมหรือนิเทศบ่อยนัก เพราะคณะครูอาจารย์มีระเบียบวินัยดี มีความสัมพันธ์กับผู้บริหารดี กฎเกณฑ์และระเบียบที่มีความจำเป็นสำหรับการอำนวยความสะดวกและควบคุมคณะครูอาจารย์ ตามสถานการณ์ ผู้บริหารไม่เห็นผลงานครูอาจารย์ แต่จะใช้วิธีสร้างลักษณะของการเป็นผู้นำและผู้ตามให้กับคณะครูอาจารย์ ผลผลิตของงานจึงดี มีคุณภาพ บรรยากาศแบบนี้เป็นที่พึงประสงค์ของสมาชิกที่ดี

2. บรรยากาศอิสระ เป็นบรรยากาศที่มีลักษณะเด่นชัดตรงที่ผู้บริหารส่งเสริมให้คณะครูอาจารย์มีความอิสระในการสร้างความสัมพันธ์ฉันท์มิตร บรรยากาศแบบนี้มีแนวโน้มที่คณะครูอาจารย์ ได้รับความพึงพอใจในความสัมพันธ์ฉันท์มิตรมากกว่าความพึงพอใจที่ได้จากความสำเร็จในการทำงาน คณะครูอาจารย์มีความสามัคคีและร่วมมือในการทำงานที่ดี ผู้บริหารมีวิธีการ กฎเกณฑ์ และระเบียบต่างๆ พร้อมทั้งจะอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้คณะครูอาจารย์ ขวัญกำลังใจของคณะครูอาจารย์ดี แต่ยังไม่เท่ากับบรรยากาศแบบเปิด เพราะได้รับความพึงพอใจในเรื่องความสัมพันธ์ฉันท์มิตรมาก แต่ได้รับความพึงพอใจจากความสำเร็จของงานน้อย ผู้บริหารงานถือระเบียบกฎเกณฑ์น้อยกว่าตัวบุคคลกับคณะครูอาจารย์ มีอิสระในการเลือกงานได้ตามความสามารถผู้บริหาร จะแสดงความเมตตาปรานี และคอยให้ความช่วยเหลือ คณะครูอาจารย์เป็นครั้งคราว ส่วนใหญ่ จะใช้วิธีการปฏิบัติงานหลัก และสร้างแบบอย่างในการทำงานที่ดี ผู้บริหารพยายามส่งเสริมสวัสดิภาพต่อคณะครู

อาจารย์ พฤติกรรมของผู้บริหารในบรรยากาศแบบนี้ ค่อนข้างจะเข้มงวดกดดันมากกว่าผู้บริหารแบบบรรยากาศเปิด

3. บรรยากาศควบคุม เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารเน้นความสำเร็จของผลงานเป็นหลัก ผู้บริหารจะควบคุม ตรวจสอบ ออกคำสั่ง หรือนิเทศงานครูอาจารย์ จนคณะครูอาจารย์ไม่มีเวลาที่จะสร้างความสัมพันธ์ฉันท์มิตร แต่เนื่องจากมีผลงานที่ดี จึงทำให้คณะครูอาจารย์มีความภาคภูมิใจ ซึ่งเป็นผลพลอยได้ เลยทำให้ขวัญและกำลังใจดีขึ้นเล็กน้อย คณะครูอาจารย์ต้องร่วมมือกันทำงานตลอดเวลา จึงทำให้ความสัมพันธ์ในหมู่คณะดีขึ้นบ้าง แต่ความสัมพันธ์ฉันท์มิตรมีน้อย แต่จะกำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ และวิธีการทำให้คณะครูอาจารย์ทำงานตลอดเวลา ผู้บริหารจะไม่สนใจในความคิดและหลักการ และเหตุผลของคนอื่น

4. บรรยากาศสนิทสนม เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารและคณะครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ฉันท์มิตรสหาย ผู้บริหารสนใจผลงานน้อย ละเลยคำสั่งกฎเกณฑ์ ระเบียบ หรือการนิเทศ ทำให้คณะครูอาจารย์ขาดความสามัคคีในการทำงาน คณะครูอาจารย์ไม่ค่อยทำงาน แต่มีความสัมพันธ์กันด้านส่วนตัว ขวัญและกำลังใจอยู่ระดับปานกลาง เพราะได้จากความสัมพันธ์ฉันท์มิตร ผู้บริหารบริหารงานอย่างหละหลวม ปล่อยปะละเลย แต่พยายามแสดงให้เห็นว่าคณะครูอาจารย์ทุกคนเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน ผู้บริหารให้ความกรุณาและปรานี และจะไม่พยายามทำร้ายจิตใจของสมาชิก การประเมินผลงาน หรือการสั่งการ ทั้งทางตรงและทางอ้อมมีน้อยมาก คณะครูอาจารย์จะคอยกระตุ้นผู้บริหารให้ทำหน้าที่เข้มแข็งตลอดเวลา

5. บรรยากาศรวบอำนาจ เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหาร ใช้วิธีการออกคำสั่งควบคุม ตรวจสอบ และนิเทศการปฏิบัติงานของคณะครูอาจารย์อย่างใกล้ชิดประดุจเงาตามตัวผู้บริหารพยายามสร้างความสัมพันธ์ฉันท์มิตรภายในกลุ่มครูอาจารย์ ไม่เคารพนับถือความรู้ความสามารถของผู้บริหาร คณะครูอาจารย์แบ่งออกเป็นกลุ่มๆ และไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ฉันท์มิตร เนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถที่จะบริหารบุคคลให้อยู่ในระเบียบวินัยได้ ผู้บริหารชอบรวบเวลาปฏิบัติงานคณะครูมากกว่าที่จะอำนวยความสะดวก ขวัญและกำลังใจของคณะครูอาจารย์ต่ำ เพราะขาดทั้งความสัมพันธ์ฉันท์มิตร และความภาคภูมิใจในผลสำเร็จของการทำงาน ผู้บริหารทำตัวเป็นผู้รู้ดีไปเสียทุกอย่างทั้งที่บางเรื่องเพียงรู้ๆ ปลายๆ หรือผิดๆ ถูกๆ ทำให้คณะครูอาจารย์เบื่อหน่ายและรำคาญ พฤติกรรมของผู้บริหารเป็นอย่างมาก

6. บรรยากาศปิด เป็นบรรยากาศที่ผู้บริหารโดยขาดความรู้ ไม่มีสมรรถภาพในการบริหารงานบุคคล ครูอาจารย์เสียขวัญและกำลังใจในการทำงาน เพราะขาดความสามัคคี ขาดความสัมพันธ์ฉันท์มิตร และความภาคภูมิใจในการทำงาน ผู้บริหารไม่อำนวยความสะดวก ในการทำงานให้ครูอาจารย์ ครูอาจารย์ถูกควบคุมโดยระบบคัตลอค ผู้บริหารกับครูอาจารย์ปฏิบัติตามโดยปราศจากเหตุผล เพราะมุ่งสนองความพึงพอใจของตนเท่านั้น และผู้บริหารไม่สามารถปฏิบัติตนและปฏิบัติงานให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคคลอื่น ขาดความเมตตากรุณา ขาดความริเริ่มสร้างสรรค์และไม่เคยแสดงพฤติกรรมผู้นำที่ดีให้ปรากฏ ครูอาจารย์มองผู้บริหารของตนว่า เป็นผู้บริหารจอมปลอมบรรยากาศแบบนี้เป็นบรรยากาศที่ไม่พึงประสงค์และต้องรีบแก้ไขด่วน

จากบรรยากาศ 6 แบบ สรุปได้ว่า บรรยากาศแบบเปิดนับว่า เป็นบรรยากาศที่พึงประสงค์มากที่สุด ส่วนบรรยากาศแบบปิด เป็นบรรยากาศที่ไม่พึงประสงค์ขององค์กรมากที่สุด สถานศึกษาได้มีบรรยากาศแบบนี้ต้องปรับเปลี่ยนโดยด่วน

สุวพร ตั้งสมวรพงษ์ (2542: 3) ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร ก็เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะส่งผลให้ระบบการบริหารมีประสิทธิภาพ เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการต่าง ๆ นโยบายการบริหารงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของสถาบัน ควรมีการสื่อสารให้นักศึกษาทั่วไปในสถาบันได้รับทราบ เพราะเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นสำหรับนักศึกษา นักศึกษา นอกจากนั้น ควรให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางเกี่ยวกับการพัฒนาตัวเขาเอง ด้วยการบริหารที่ดีต้องมีความยืดหยุ่น ไม่ยึดติดในรูปแบบจนมากเกินไป รูปแบบการจัดองค์กรควร จะมีความยืดหยุ่นพอที่จะปรับเปลี่ยนได้เสมอ

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านการบริหาร เป็นระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา โดยมีกระบวนการในการดำเนินการต่างๆ ที่ทำให้ภารกิจต่างๆ บรรลุเป้าหมายไปได้ด้วยดีนั้นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จากบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีระบบทำให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จได้ด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านวิชาการ

กรมสามัญศึกษา (2536: 33) สรุปว่า การจัดสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ หมายถึงการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่จะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ เรียนสนุก การจัดสภาพแวดล้อมทางด้านวิชาการ มีความสำคัญต่อการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ทั้งในและนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นการกระตุ้น และยั่วยุที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้ และประสบการณ์ให้มากที่สุดในการเรียนรู้ ดังนี้

1. พฤติกรรมของครู ครูแสดงพฤติกรรมทั้งในด้านคำพูด กิริยาท่าทาง สีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ด้วยความรักความเมตตาอย่างจริงใจ และมีเหตุผลด้วยความสม่ำเสมอ เพราะนักเรียนอาจรู้ว่าครูมีความรัก ความจริงใจต่อเขาเพียงใด โดยไม่สามารถปิดบังอำพราง สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นแม่แบบของนักเรียน และมีผลทางด้านจิตใจต่อการแสดงความรัก ศรัทธาในตัวครูของเขาด้วยความจริงใจ หากครูสามารถครองหัวใจของนักเรียนได้แล้ว ความรู้สึกที่ดีต่อกันจะสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่สดชื่น ความรัก ความผูกพัน เอื้ออาทร ให้อภัยต่อกันตลอดไป ครูควรให้ความรัก ความผูกพัน เป็นทั้งเพื่อน พี่ บิดา มารดา ที่มีความปรารถนาดี ร่วมทุกข์ ร่วมสุข สามารถเข้าไปในโลกแห่งความคิด ความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคนได้

2. การจัดกระบวนการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน โดยครูพยายามจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้กระทำด้วยตนเอง มีโอกาสเรียนรู้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งสิ่งที่ลืมไม่ได้คือ ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล บทบาทของครูจะเป็นผู้คอยให้

ความช่วยเหลือ แนะนำ ให้ขวัญกำลังใจ เพื่อให้นักเรียนได้สมหวัง และมีพลังในผลสำเร็จแห่งการเรียนรู้ของตนเอง และส่งเสริมให้นักเรียนคิด และทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อสร้างบรรยากาศความร่วมมือเป็นมิตร iva ว้าวใจและเอื้ออาทรต่อกัน

3. การจัดห้องเรียนและวัสดุอุปกรณ์ เปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอนจากการเรียนภายในห้องเรียนแคบๆ ไปเรียนได้ร่มไม้ สนาม หรือสถานที่อื่นๆ ที่ทำให้มีชีวิตชีวา และเกิดการเรียนรู้มากขึ้น พยายามใช้สื่อการสอน และอุปกรณ์ที่จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียน และเรียนด้วยความสนุกสนานยิ่งขึ้น วิชาบางวิชาที่นักเรียนบางคนเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยากต่อความเข้าใจและเบื่อหน่าย ครูผู้สอนต้องพยายามเข้าใจเด็ก พยายามดูพื้นฐานของนักเรียน แล้วทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย สร้างบทเรียน เกมสนุกๆ ให้นักเรียนได้เล่น คอยให้กำลังใจเรื่องใดที่นักเรียนไม่เข้าใจ อาจจัดกลุ่มสอนพิเศษให้หรือให้เพื่อนๆ ที่เรียนเก่งกว่าช่วยสอน

4. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนการสอน โดยมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงออกและเข้าร่วมทุกคนตามความถนัด และความสนใจอย่างต่อเนื่องและเสรี เช่น ดนตรี กีฬา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ควรมีสถานที่และอุปกรณ์ให้นักเรียนได้ฝึกซ้อม เล่น และเข้าร่วมอย่างอิสระ ซึ่งจะมีผลทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความสมบูรณ์ครบทุกด้าน จัดห้องสมุดให้เป็นโรงเรียน โดยให้มีสถานที่กว้างขวาง และมีวัสดุครุภัณฑ์อย่างเพียงพอสำหรับนักเรียนด้วยตนเอง เปิดบริการให้นักเรียนได้ใช้มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นแบบห้องโถงในบริเวณระเบียง ใต้ถุนอาคาร ชุมศาลา หรือได้ร่มไม้ ก็ได้ จัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการในโอกาสต่างๆ เช่น งานนิทรรศการของโรงเรียน สัปดาห์ห้องสมุด ฯลฯ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้มีเวทีแสดงออกทั้งภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ส่งเสริมให้เกิดสภาพดังกล่าว ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์ ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน แล้วดำเนินกิจกรรมด้วยความเป็นกันเอง ให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมการเรียนเป็นกลุ่ม ช่วยกันคิดช่วยกันทำระหว่างผู้สอนและผู้เรียน โดย วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 119) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลและส่งผลทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนมีลักษณะที่ส่งเสริม หรือขัดขวางการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลา ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ดังนี้

1. การร่วมมือและการแข่งขันของผู้เรียน ประกอบด้วย บรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันแก้ปัญหาการใช้แรงเสริมหรือรางวัล

2. ลักษณะพฤติกรรมและบุคลิกภาพของผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อการเรียนของผู้เรียน

3. ความร่วมมือระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน คำนึงถึงวัตถุประสงค์การเรียนเป็นหลัก

สำคัญ

4. ความรู้สึกและเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อกลุ่มเพื่อน ผู้สอน และโรงเรียนจะมีผลกระทบต่อการเรียนรู้

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาเสริมสร้างคุณลักษณะค่านิยมให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ การเรียนการสอนนั้นมียุทธศาสตร์ประกอบ

ทางด้านสภาพแวดล้อมในการเรียนที่ละเอียดอ่อน และมีความเท่าเทียมกันกับเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์ การเรียน ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกใช้สภาพแวดล้อมในการเรียน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการเรียนการสอนนั้น คือ บรรยากาศ ที่ยกย่องและส่งเสริมความสำคัญ ของผู้เรียน มีความรู้สึกร่วมสมัยจัดช่องว่างระหว่างกันและกัน ให้ความเป็นอิสระ และใช้ความสามารถ ของผู้เรียนมาเป็นประโยชน์ในการฝึกอบรมทำที่และพฤติกรรมของผู้สอน จะต้องแสดงออกว่าผู้สอนมี ความปรารถนาดี ยกย่องและนับถือ สนใจปัญหาของผู้เรียนอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นการสร้างบรรยากาศ แห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก มากกว่าความ ต้องการของผู้สอน

นพรัตน์ สายลุน (2546: 66 – 68) ได้จำแนกแนวปฏิบัติและตัวชี้วัดการจัดสภาพแวดล้อม ของโรงเรียน ด้านสภาพแวดล้อมทางวิชาการ ได้แก่ ระบบบริหารจัดการภายในโรงเรียนที่ส่งเสริมให้ บุคลากรปฏิบัติงานสำเร็จงานด้วยความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้ชัดเจนขึ้น จึงขอนำเครื่องวัดและแนว ปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อมทางวิชาการมีกิจกรรมและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม ดังนี้

1. ผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น เปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม และแสดงความคิดเห็นในลักษณะต่างๆ

2. แนวปฏิบัติของโรงเรียน มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น สสำรวจสภาพปัจจุบันแล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์โครงการ หรือแนวปฏิบัติของโรงเรียน

3. บุคลากรของโรงเรียนยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นมิตรต่อกัน มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติใน การจัดสภาพแวดล้อม เช่น ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนในลักษณะต่างๆ ประชุมเชิงปฏิบัติการ ส่งเสริม การร่วมกลุ่มวิชาชีพ การนิเทศภายใน เป็นต้น

4. มีการส่งเสริมบุคลากรทำงานร่วมกันในลักษณะต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ เช่น การนิเทศ ภายใน การประชุมเพื่อแก้ปัญหาและหาข้อยุติไปปฏิบัติ มีการจัดรูปแบบการติดตามการช่วยเหลือปฏิบัติงาน ของบุคลากร มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพ เช่น ส่งเสริมให้มีการประชุมในระดับโรงเรียน ระดับหมวด ระดับงาน อย่างสม่ำเสมอ เพื่อการอภิปรายแก้ปัญหาข้อยุติ กับความสามารถไม่เกินกำลัง

5. มีการยกย่อง ชมเชย หรือประกาศเกียรติคุณ และเผยแพร่ผลงานดีเด่นของบุคลากร ตามวิถีทางประชาธิปไตย เช่น การกำหนดนโยบาย มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น มอบหมายงานหรือการสั่งการให้เป็นไปตามสายการบังคับบัญชา แจ่มชัด เหมาะสม กับความสามารถ ไม่เกินกำลัง

6. มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และความก้าวหน้า มีตัวชี้วัด และแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ส่งเสริมสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและสร้างขวัญ กำลังใจให้บุคลากรหลายๆ รูปแบบ เช่น มอบหมายงานให้แล้วก็ติดตามถามไถ่ให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ จัดสวัสดิการต่างๆ เช่น

สหกรณ์ ทุนการศึกษา ที่พักอาศัย สาธารณูปโภค เป็นต้น เมื่อมีบุคลากรใดหรือมีกลุ่มบุคคลมีผลงานดีเด่น ส่งเสริมสนับสนุนให้แสดงความสามารถต่างๆ เช่น การเขียนบทความ เป็นวิทยากร ส่งเข้าประกวดต่างๆ เป็นต้น จัดให้การยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณเผยแพร่ผลงานของบุคลากรที่มีผลงานดีเด่น สนับสนุนให้บุคลากรได้มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ เพื่อความก้าวหน้า เช่น การศึกษาต่อ การทำผลงาน ส่งเสริมให้บุคลากรพบปะสังสรรค์กันในโอกาสอันควร เช่น การต้อนรับผู้มาใหม่หรือผู้จากไป วันสำคัญต่างๆ การฉลองความสำเร็จ ฯลฯ ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนช่วยเหลือเกื้อกูล เมื่อมีคนหนึ่งคนใดหรือญาติพี่น้องได้รับความเดือดร้อน เช่น เจ็บป่วย หรือมีผลงานฉลองต่างๆ เช่น แต่งงาน เป็นต้น และพากันไปเยี่ยมดูงาน หน่วยงานหรือโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งจะเป็นมูลเหตุจูงใจให้บุคลากร เกิดความคิดในการพัฒนาบรรยากาศของโรงเรียน

7. บุคลากรได้มีโอกาสพบปะสังสรรค์กัน มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติ ในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น จัดระบบการต้อนรับแขกผู้มาเยือน ด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรไมตรี

8. มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างบุคคลในโอกาสต่างๆ มีตัวชี้วัดและแนวปฏิบัติ ในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตนต่อกันอย่างมีสัมมาคารวะตามขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย เช่น การไหว้ การทักทาย การใช้วาจาสุภาพ

9. ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง มีตัวชี้วัด และแนวปฏิบัติในการจัดสภาพแวดล้อม เช่น ส่งเสริมความมีวินัยในตนเองของบุคลากรในโรงเรียนทั้งในเรื่องการตรงต่อเวลา การรักษาความสะอาด ความรับผิดชอบงานในหน้าที่

นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาซโรจน์ (2546: 82) ได้เสนอแนวคิดสำคัญเกี่ยวกับการจัดการสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนนับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนในห้องเรียนการจัดการสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนจะเน้นการจัดการสภาพแวดล้อมเชิงกายภาพ และการจัดสภาพแวดล้อมเชิงปฏิสัมพันธ์

2. การจัดการสภาพแวดล้อมเชิงกายภาพ เน้นการจัดและการใช้พื้นที่ของห้องเรียนให้ได้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ในขณะที่เดียวกันต้องเน้นความเป็นระเบียบเรียบร้อย การจัดห้องเรียนให้ถูกสุขลักษณะและสวยงาม สภาพแวดล้อมเชิงกายภาพที่จัดได้อย่างมีคุณภาพ จะเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

3. การจัดการสภาพแวดล้อมเชิงปฏิสัมพันธ์ เน้นการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้สมาชิกของห้องเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยครูก็พยายามหาแนวทางเพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้วย

นรา สมประสงค์ และ เสรี ลาซโรจน์ (2546: 83) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสภาพแวดล้อมด้านการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอน ในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ อาจตั้งคณะกรรมการวิชาการมาร่วมปรึกษาหารือถึงแนวปฏิบัติ การประเมินผลพร้อม

ทั้งเสนอปัญหาและแนวทางแก้ไข ให้ครูอาจารย์ได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชิญวิทยากรมาบรรยาย แนะนำวิธีการสอนและนวัตกรรมใหม่ๆ มีการจัดทำแผนการสอนรายวิชา มีการจัดตารางสอน/ตารางเรียน การจัดครูเข้าสอนในแต่ละวิชาตามความเหมาะสม

2. การจัดบรรยากาศทางวิชาการในโรงเรียน มีการจัดบริการทางด้านวิชาการ การจัดบรรยากาศในห้องเรียน

3. งานด้านหลักสูตร เอกสารประกอบการใช้หลักสูตร โดยโรงเรียนรวบรวมเอกสารหลักสูตรทุกประเภทให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม มีการจัดทำแผนการเรียนหลากหลายให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการมอบหมายให้หมวดวิชาจัดทำแผนการสอน มีสมุดประเมินผล จัดให้มีคาบสอนแนะแนว สอนซ่อมเสริม และมีกิจกรรมครบตามหลักสูตร

4. การจัดทำแผนการเรียน โรงเรียนจัดแผนการเรียนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ให้หลากหลายเหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และศักยภาพของโรงเรียน

5. การสอนซ่อมเสริม โรงเรียนอาจจัดให้ทั้งแบบที่เป็นทางการตามความสะดวกของครูและนักเรียนหรืออาจจัดแบบเป็นทางการ โดยแบ่งเด็กตามระดับสติปัญญา เช่น สอนเสริมให้กับนักเรียนที่ตั้งใจเรียน และจัดเสริมประสบการณ์ให้กับนักเรียนที่ไม่ตั้งใจเรียน หรือเชิญวิทยากรมาบรรยายในรายวิชาหลักเพื่อเตรียมตัวสอบแข่งขัน เป็นต้น

6. การวัดและประเมินผล ได้แก่ การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรตามระเบียบที่กระทรวงศึกษากำหนด การจัดสอบคัดเลือกเข้าเรียนต่อ จัดสอบซ่อม การมอบรางวัลดีเด่นแก่นักเรียนประจำปีการศึกษา การวิเคราะห์ข้อสอบ การลงทะเบียนเรียน การแจ้งผลการสอบ การประกาศรายชื่อ นักเรียนที่ไม่มีสิทธิเข้าสอบปลายภาค

7. กิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือเนตรนารี กิจกรรมชุมนุม และกิจกรรมอื่นตามลักษณะของกิจกรรม เสียสละ บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม รู้จักทำงานร่วมกัน มีสุขภาพแข็งแรง

8. การจัดแหล่งเรียนรู้ เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการ แปลงสภาพแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัดและสถานที่ราชการ เป็นต้น

สุพร ตั้งสมรพงษ์ (2542: 4) ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ (การเรียนการสอน) ได้แก่ การจัดหลักสูตรการเรียน การสอน พฤติกรรมการสอนของอาจารย์ รวมทั้งการใช้สื่อต่างๆ ในการสอน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและการสร้างบรรยากาศทางวิชาการ หากทุกอย่างที่กล่าวมาเป็นไปในทางที่เหมาะสมก็จะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับความรู้และสามารถ นำความรู้ไปปฏิบัติได้ ส่งผลให้บัณฑิตนักศึกษามีความสำเร็จในการเรียนและจะพัฒนาทักษะแนวคิด แนวคิดและอุดมการณ์ต่างๆ ให้เกิดขึ้นในตนเองได้

จากที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ด้านวิชาการ เป็น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงตามจุดประสงค์ ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล และเป็นไปตามความต้องการของชุมชน โดยสถานศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมทั้งภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้

และได้รับประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใสน่าเรียนรู้ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล เร่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตลอดจนการจัดบริการต่างๆ ทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอทำให้ผู้เรียนปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

4. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของครู โดย พบว่า เพศ และประสบการณ์ในการสอน เป็นตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งมีผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ดังรายละเอียดจากงานวิจัยต่างๆ ดังนี้

เพศ

จากงานวิจัย เบญญาภา คงมาลัย (2551: 87 – 91) ได้ศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 ใน 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร ด้านการบริการ และด้านเนื้อหาหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา จำแนกตามเพศ ในโรงเรียนปัจจุบัน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต 1 แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สักรินทร์ บุญกว้าง (2551: 58 – 60) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวิเชียรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า ครูปฏิบัติการสอนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวม รายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประสบการณ์ในการสอน

จากผลวิจัยของ สุพล อนามัย (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน และ 2) สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย บรรยากาศในชั้นเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมด้านวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และจากการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ทั้งโดยรวม

และรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมาก มีการปฏิบัติมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย สอดคล้องกับผลวิจัยของ รุ่งนภา คนเล (2553: 52 – 53) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านสองสลึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการบริหาร อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอาคารสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง และจากการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านสองสลึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยที่น่าเสนอดังกล่าว สรุปได้ว่า เพศของครู และประสบการณ์ในการสอนของครู มีอิทธิพลต่อการรับรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดเพศ และประสบการณ์ในการสอน เป็นตัวแปรอิสระในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลบางส่วนจากงานวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ซึ่งมีทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศ ได้รวบรวมนำเสนอ ดังต่อไปนี้

5.1 งานวิจัยในประเทศ

จิรายุ คุณสืบพงษ์พันธ์ (2554: 59 – 62) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนพงศ์สิริวิทยา จังหวัดชลบุรี ใน 4 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านกลุ่มเพื่อน และด้านการบริหารงาน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และจากการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนพงศ์สิริวิทยา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า ไม่แตกต่างกัน โดยนักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านอาคารสถานที่ที่นักเรียนชาย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกตามระดับชั้นของนักเรียน พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนพงศ์สิริวิทยา จังหวัดชลบุรี โดยรวมด้านอาคารสถานที่ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการบริหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีเพียงด้านเดียวที่ไม่แตกต่างคือ ด้านกลุ่มเพื่อน

นันทวัน มุสิกบุตร (2553: 59 – 61) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนสว่างบริบูรณ์วิทยา จังหวัดชลบุรี ใน 4 ด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน สภาพแวดล้อมด้านการบริหาร สภาพแวดล้อมด้านกลุ่มเพื่อน และสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ พบว่า โดยรวมและรายด้าน จากการเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนสว่างบริบูรณ์วิทยา จังหวัดชลบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และจำแนกตามช่วงชั้น พบว่า ความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รุ่งนภา คนเล (2553: 52-53) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านสองสลึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การจัดสภาพสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการเรียนรู้และด้านการบริหาร อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับปานกลาง และจากการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านสองสลึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านจำแนกตามเพศ ประสบการณ์และระดับช่วงชั้น แตกต่างกัน

ธารนา รัตนะ (2552: 73 – 76) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอนุบาลเซนต์จอห์น ในด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน และด้านการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก อยู่ในระดับมากทุกข้อ และผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจ พบว่า ผู้ปกครองที่เป็นเพศชายที่มีอายุสูงกว่า 45 ปี ผู้ปกครองมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ผู้ปกครองที่มีอาชีพทำธุรกิจส่วนตัว ผู้ปกครองที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงกว่า 30,000 บาท ผู้ปกครองที่มีสถานภาพบิดา และผู้ปกครองที่มีจำนวนของผู้ที่อยู่ในอุปการะในด้านการศึกษา จำนวน 1 คน มีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ

พลศักดิ์ เผ่าภูรี (2551: 76 – 80) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลในจังหวัดอุบลราชธานี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านครูและบุคลากร ด้านความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านสื่อและอุปกรณ์ และด้านงบประมาณ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูของโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

กมลสวรรค์ บุญกว้าง (2550: 72 – 75) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า ครูมีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก และจากการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ที่ตั้งอยู่ในและนอกเขตเทศบาล ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านความปลอดภัย ครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ที่ตั้งอยู่ในและนอกเขตเทศบาล ไม่แตกต่างกัน

ปฏิคม พงษ์ประเสริฐ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการในโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก ใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนและการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน 2) ด้านการบริการ ประกอบด้วย การส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า การจัดสภาพแวดล้อมและการบริการในภาพรวมและรายด้านได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การบริการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน มีการปฏิบัติระดับมาก เมื่อศึกษาวิจัยโรงเรียนพบว่าทุกด้านมีการปฏิบัติระดับมากเช่นเดียวกัน

ยกเว้นโรงเรียนแห่งที่ 3 มีการปฏิบัติระดับปานกลาง 2 รายการคือ การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน และการรักษาความปลอดภัยภายในอาคารเรียน

บุปผา พิณวานิช (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ของโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และ 2) สภาพแวดล้อมด้านการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย บรรยากาศการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ครูมีความสนใจต่อนักเรียนทั้งด้านการเรียนและด้านความประพฤติ นักเรียนที่มีความแตกต่างทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โรงเรียนให้ความสำคัญต่อความสำเร็จของนักเรียน มีระบบการสื่อสารที่ดี มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และมีการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้

อนุพูล เทศรินทร์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเซกา อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย ใน 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตใจ โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติตามแผน (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า สภาพปัจจุบันปัญหาในการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และสภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตใจโรงเรียนเซกา มีปัญหาคือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพมีการจัดที่นั่งสำหรับนักเรียน การจัดและใช้พื้นที่ห้องเรียน การจัดและตกแต่งห้องเรียน มีการดำเนินการไม่ถูกต้องเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน และสภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตใจ การปฏิสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ การเป็นต้นแบบที่ดีของครู ครูไม่มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน รวมทั้งครูไม่ได้จัดประสบการณ์ในการสอดแทรกความรู้แก่นักเรียน ปัญหาเหล่านี้ ครูไม่ได้รับการพัฒนา ครูปฏิบัติไม่ถูกต้อง ไม่ทราบแนวทางในการพัฒนา สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนไม่สนใจกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ไม่เกิดการเรียนรู้ตามความสนใจของนักเรียน เมื่อพัฒนาครู โดยใช้กลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ คือ การศึกษาดูงาน การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศการสอน ทำให้กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงาน ร่วมในการติดตามประเมินผล เกิดความรู้ความเข้าใจ สามารถพัฒนาตนเอง ทำให้สภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตใจมีการพัฒนาดีขึ้น ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า จำนวน 7 คน ได้แก่ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า ครูปฏิบัติการสอน จำนวน 7 คน ได้มีความรู้และเข้าใจ สามารถจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ มีการจัดที่นั่งสำหรับนักเรียนตามความพอใจ ไม่มีอีกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เกิดความสะดวกสบายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดพื้นที่และการใช้พื้นที่ห้องเรียนเหมาะสมไม่เป็นอุปสรรคในการเรียนการสอน การจัดและตกแต่งห้องเรียน มีการจัดมุมวิชาการ มีการจัดป้ายนิเทศแสดงผลงานนักเรียน - ครู ทั้งในห้องและนอกห้องเรียน ห้องเรียนสะอาด เป็นระเบียบสวยงาม มีป้ายนิเทศ ป้ายนิเทศการ ป้ายแสดงผลงานนักเรียน - ครูทุกห้อง ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตใจ มีปฏิสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ระหว่างครูกับนักเรียน 3 ประการ คือ การสบสายตาเวลาพูดกับนักเรียน ใช้คำพูดหรือวาจาที่สร้างสรรค์ มีเหตุผล และมีการสัมผัสที่อบอุ่น

กับนักเรียน การเป็นต้นแบบที่ดี มีความสุภาพนุ่มนวล มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลาและมีความมีน้ำใจ ต่อนักเรียนขณะที่อยู่ต่อหน้านักเรียน มีการจัดประสบการณ์สอดแทรกการพัฒนาด้านจิตใจแก่นักเรียน ในห้องเรียนทุกวัน ก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การดำเนินการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น มีการพัฒนาเป็นที่พอใจของผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าทุกคนและผู้ให้ข้อมูล

สุพล อนามัย (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ซึ่งประกอบด้วย สภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนและสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน และ 2) สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย บรรยากาศในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ และสภาพแวดล้อมด้านวิชาการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และจากการเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนจำแนกตามขนาดโรงเรียนเอกชน พบว่า ทั้งในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากมีการปฏิบัติมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย และเมื่อจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า ในภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บรรหาร เทียมเมฆ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและด้านกายภาพ สภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านการบริหาร และด้านวิชาการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา จำแนกตามสถานที่ตั้งของโรงเรียน พบว่า ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยโรงเรียนที่ตั้งในเขตเทศบาลจัดสภาพแวดล้อมได้เหมาะสมกว่าโรงเรียนที่ตั้งนอกเขตเทศบาล

พงศ์ศิริ จันทิวาสน์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี พบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนของโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับมาก พฤติกรรมด้านจิตพิสัยของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดราชบุรีอยู่ในระดับมาก และการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ประสาธ รอบรู้ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเกี่ยวกับงานสุขภาพสิ่งแวดล้อมในระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านสุขสำราญ สังกัดเทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนก่อนการดำเนินงาน ทางด้าน

กายภาพ การจัดห้องเรียนขาดความเอาใจใส่เท่าที่ควร และหลักการจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ถูกต้อง ครูและคนต่างจัดห้องเรียนตนเองตามความคิดของตน ด้านปัจจัยเกื้อหนุน ขาดความต่อเนื่องในการจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน ตลอดจนการดูแล บำรุงรักษาสื่อ อุปกรณ์ในห้องเรียน ในด้านจิตสังคมการสร้างสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยการจัดการเรียนการสอนยังไม่ดีพอหรือเต็มความรู้ความสามารถของครูผู้สอน นักเรียนยังต้องการห้องเรียนที่สะอาดสวยงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยปลอดภัยและต้องการความเอาใจใส่ ให้ความสนใจ การสร้างความรักความอบอุ่นจากครู จากการวิจัยในภาคสนาม กลุ่มผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมมือกันในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน จัดการอบรมสัมมนา การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน การศึกษาดูงานจากสายชั้นเรียนอื่นเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบผลการดำเนินงานและการเข้าร่วมประกวดบรรยากาศภูมิทัศน์โรงเรียนในสังกัดทำให้เกิดผลการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและมีผลต่อนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ได้สัมผัส เกิดการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมทางกายภาพในห้องเรียนมีความสะอาด สวยงาม มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความพร้อมและเหมาะสม ตลอดจนมีความปลอดภัยแก่นักเรียน และสิ่งแวดล้อมทางจิตสังคมในห้องเรียน ได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีของครูกับนักเรียน

วิษณุ ผสมทรัพย์ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสตรีศรีวิทยาฯ ผลการวิจัย พบว่า 1) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสตรีศรีวิทยาฯ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามความคิดเห็นของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกายภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้านบริหารและด้านวิชาการ อยู่ในระดับมาก 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสตรีศรีวิทยาฯ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสตรีศรีวิทยาฯ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี จำแนกตามความคิดเห็นของนักเรียนเพศชาย โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นของนักเรียนหญิงโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

สุพิชัช วิจิตรโสภณ (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอพระแสงจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ความคิดเห็นของครูในการจัดสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนในด้านบุคลากรมีส่วนร่วม ทุกกิจกรรมมีการปฏิบัติมาก ด้านนักเรียนมีส่วนร่วม กิจกรรมที่มีการปฏิบัติมาก ได้แก่ ติดตามการใช้ระเบียบการแต่งกาย ด้านอาคารสถานที่ กิจกรรมที่ปฏิบัติมาก ได้แก่ จัดให้มีการถ่ายเทอากาศ กิจกรรมที่มีปัญหา คือ ด้านอาคารสถานที่ ได้แก่ การจัดห้องดนตรีในที่ที่เหมาะสม จัดให้มีโรงฝึกงาน จัดทำรั้วโรงเรียน จัดทำท่อระบายน้ำ ด้านการให้นักเรียนมีส่วนร่วม ปัญหาที่พบคือ ประทศบายคำขวัญเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม จัดตั้งชุมนุมสภาพแวดล้อม และบทบาทในการเสนอแนวคิดการอนุรักษ์

สุริยงค์ ธรรมกรรณา (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพังงา พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ส่วนใหญ่ดำเนินการ คือ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ โรงเรียนดำเนินการ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการและความพร้อมในการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ด้านการสร้าง จิตสำนึกในการอนุรักษ์พัฒนาสภาพแวดล้อม โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลในโรงเรียน เกิดความตระหนัก มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมศึกษา โรงเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมปลูกไม้ยืนต้น ไม้ดอกไม้ประดับและจัดกิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์ในวันสำคัญ ด้านการเป็นผู้นำและความร่วมมือกับชุมชนโรงเรียนได้ร่วมมือกับชุมชน หน่วยงานในการรณรงค์ด้านสภาพแวดล้อม

นัฐพร ดุษดี (2545: บทคัดย่อ) การศึกษาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่า 1) สภาพการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว ทั้ง 3 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับดีมาก เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหาร ด้านกายภาพ และด้านวิชาการ 2) ผลการเปรียบเทียบสภาพการจัดสภาพแวดล้อม ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามขนาดของโรงเรียน รายด้านและโดยรวมแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดำรง อ่อมนวม (2543: บทคัดย่อ) ได้ ศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนมีการศึกษาสภาพด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ ให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันของ โรงเรียน โดยการประชุมปรึกษาหารือในรูปคณะกรรมการดำเนินการจัดทำแผนงาน แต่ส่วนใหญ่จัดทำ เป็นผลงานเฉพาะกิจ เป็นการจัดกิจกรรมเสร็จสิ้นเป็นงานๆ ยังขาดการจัดการจัดทำแผนงานระยะยาว จึงขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติ แต่ในสภาพของการจัด เติริยมบริเวณ อาคารสถานที่ การทำความสะอาด ปลูกต้นไม้ และการติดตั้งระบบสาธารณูปโภค ยังมีน้อย

คำจันทร์ อัครรัตน์ (2542: 77 – 79) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการจัดสิ่งแวดล้อม ที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขต 9 โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านบริหารจัดการ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดสิ่งแวดล้อม ของผู้บริหารที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยรวมทั้งสามด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง
2. ความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับบทบาทที่พึงประสงค์ในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยรวมทั้งสามด้านพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด
3. ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยรวมทั้งสามด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ใน ระดับมากที่สุด

4. ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทที่พึงประสงค์ในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหารที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยรวมทั้งสามด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหาร ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยรวมทั้งสามด้าน แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

6. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอนเกี่ยวกับบทบาทที่พึงประสงค์ในการจัดสิ่งแวดล้อมของผู้บริหาร ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของครูผู้สอน โดยรวมทั้งสามด้าน แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมศรี ศักดิ์รุ่งพงศากุล (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ประถมศึกษา ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี พบว่า ด้านการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน กิจกรรมที่จัดมาก ได้แก่ การจัดทำแผนหรือโครงการระยะ 1 ปี การทำความสะอาด การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ด้านการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้บุคลากร โดยการประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสภาพแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ด้านการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมศึกษา มีการเตรียมสื่อและอุปกรณ์การเรียน รวมทั้งการหาเอกสารและการจัดหาหลักสูตร สภาพแวดล้อมศึกษาในโรงเรียน ด้านการเป็นผู้นำและความร่วมมือกับชุมชน มีการจัดประชุม อบรม ให้คำแนะนำแก่ชุมชนในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมและรักษาความสะอาด

อรุณี ราชพัฒน์ (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมและกิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย พบว่า นโยบายการดำเนินงานเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียน เน้นการจัดบริเวณและสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม โดยการจัดสวนหย่อม ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ และไม่ยืนต้น ในเรื่องนโยบายการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โรงเรียนเน้นการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ และให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน การจัดสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับอาคารเรียน อาคารประกอบ การจัดการสุขาภิบาล และการจัดบริเวณโรงเรียน ดำเนินงานเป็นไปตามหลักการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน คือ ความร่มรื่น สวยงาม และสะดวกสบาย ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ความปลอดภัยจากโรคติดต่อ และความเหมาะสมกับการพัฒนาการทางร่างกาย การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรของโรงเรียนดำเนินการโดยจัดนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง และให้นักเรียนได้ทำงานร่วมกับครูและชุมชน โดยครูส่วนใหญ่เป็นผู้วางแผนและดำเนินการทำกิจกรรม

อุดมศักดิ์ มุณีกันนท์ (2540: บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการเรื่อง การพัฒนาบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม โรงเรียนแม่จันวิทยาคม จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2538 – 2539 โดยประเมินความคิดเห็นก่อนและหลังการดำเนินการพัฒนาตามทัศนะของครู ลูกจ้างประจำ และนักเรียนในโรงเรียน พบว่า ครู ลูกจ้างประจำ และนักเรียน เห็นว่า ก่อนการดำเนินงานมีการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง แต่ภายหลังดำเนินงานโครงการแล้วมีการพัฒนาอยู่ในระดับมาก แต่ครูและลูกจ้างประจำ เห็นว่า ในส่วนที่เกี่ยวกับการตกแต่งพื้นที่โรงเรียนได้สวยงามอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับนักเรียน เห็นว่า การจัดห้อง

ให้มีความสะอาด เป็นระเบียบ เรียบร้อย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก ตกแต่งสวยงาม และเอื้อต่อการเรียนการสอน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มาร์สเด็น (Marsden. 2006: 116 – A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ในด้านความปลอดภัยทางสิ่งแวดล้อม และความมีระเบียบของเด็กยากจนในโรงเรียนทางทิศใต้ ของแคลิฟอร์เนีย โดยทำการเก็บตัวอย่างในกลุ่มนักเรียนจำนวน 256 คน ใน 10 โรงเรียน ซึ่งพบว่า สิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน ความสะอาดในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กัน กับการประสบความสำเร็จของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางลบ กับการประสบความสำเร็จของนักเรียน แต่พฤติกรรมของนักเรียนที่ยากจน มีบทบาทที่สำคัญในการสนับสนุนในการรักษาระเบียบวินัยอย่างดี

มาร์ช (Marc. 2005: Abstract) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสิ่งก่อสร้างภายในบริเวณโรงเรียนต่อประสบการณ์การเล่นของนักเรียนระดับประถมศึกษา จากการศึกษพบว่า เวลาในการเล่น และการเล่นในพื้นที่ที่ไม่ได้จัดไว้เฉพาะสำหรับเล่นในการพัฒนาเด็ก หรือมีการจำกัดการใช้พื้นที่สำหรับเล่น และเวลาเล่นในทางลบเมื่อสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาในโรงเรียนเปลี่ยนไปในทางที่นักเรียนไม่ชอบ

คัทจา และ แฮมมาร์สตรอม (Kataj; & Hammarstrom. 2003: Abstract) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาในโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา ด้านสุขภาพของนักเรียน พบว่า มีการพัฒนาทางด้านสุขภาพ และการรับรู้คุณค่าของตน

เฮ็ท และ เมนเดลล์ (Heath; & Mendell. 2002: Abstract) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของสภาพแวดล้อมภายในอาคารที่มีต่อพฤติกรรมของนักเรียน จากการศึกษาที่มีข้อยืนยันว่า คุณภาพของสภาพแวดล้อมที่ดี รวมถึงการระบายอากาศและแสงสว่างจะลดพฤติกรรมด้านการเรียนรู้ของนักเรียนได้ด้วย

เบอร์เทินเซน (Bertelsen. 1999: 2858 – A) ได้ศึกษาธรรมชาติการสอนและการเรียนรู้ของเด็กในการจัดการศึกษาพิเศษระดับประถมศึกษา ในสภาพแวดล้อมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ นักเรียนการศึกษาพิเศษ 1 คน ครูการศึกษาพิเศษ 1 คน ครูอนุบาล 1 คน และครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 อีก 1 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ความเชื่อของครูประถมศึกษา มีความสอดคล้องและชี้นำการปฏิบัติการสอนของตนทำให้ครูสามารถส่งเสริมสภาพแวดล้อมและตรงกับความต้องการต่างๆ ทางวิชาการของนักเรียนได้

2. เมื่อครูประถมศึกษา ครูการศึกษาพิเศษ และครูอนุบาล นำกิจกรรมการเรียนรู้หนังสือไปใช้ในสภาพแวดล้อมและวิธีการสอนที่เหมาะสม ทำให้นักเรียนการศึกษาพิเศษ ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น นักเรียนการศึกษาพิเศษจะมีเรียนรู้ได้ซ้ำในทุกกิจกรรม แต่สามารถเรียนรู้วิธีการอ่าน และการเขียนในเบื้องต้นได้

3. นักเรียนการศึกษาพิเศษ มีความเข้าใจธรรมเนียมของสังคมในชั้นเรียน ซึ่งสามารถมีความสัมพันธ์กับครูและนักเรียนคนอื่นๆ ได้มากขึ้น

4. เนื่องจากคณะครูในโรงเรียนประถมศึกษา ในเมืองปรังคณอยู่ในระหว่างการปฏิรูปการศึกษา จึงเป็นการง่ายที่ครูจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพิเศษทั้งหมด

5. จากปรัชญาการศึกษาและการปฏิบัติการสอนของครูการศึกษาพิเศษ เน้นการทำงานร่วมกับผู้อื่น จึงสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสะดวกและประสบความสำเร็จมากขึ้น

6. การประชุมวางแผนร่วม ทำให้เกิดการเน้นด้านที่สอดคล้องกับบทบาทของตน ที่ครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมทางการศึกษาทั้งหมด ประชากร นักเรียนและสภาพชั้นเรียนด้วย

คี้ใจ (Kijai, 1987: 38) ที่ได้ศึกษาคุณลักษณะของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จจากปัจจัยพื้นฐาน 5 ประการ ได้แก่ บรรยากาศของสถานศึกษา ภาพพจน์ของสถานศึกษา ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของสถานศึกษาสูงกว่าปัจจัยด้านอื่น

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอนมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนและสัมพันธ์กับพฤติกรรมด้านจิตพิสัยของผู้เรียน นอกจากนี้การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาควรจัดให้ถูกสุขลักษณะ มีความสะอาด มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ มีความปลอดภัยจากโรคติดต่อ มีความเหมาะสมกับการพัฒนาทางด้านร่างกายของเด็ก และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์พัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ดีย่อมมีส่วนส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความพอใจและศึกษาในสถาบันนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการวิจัยและนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 134 คน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนกิงเพชร 2) โรงเรียนวัดดิศหงสาราม 3) โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรการาม 4) โรงเรียนวัดพระยายัง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ปีการศึกษา 2555 จำนวน 97 คน ได้ตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของเครจซี่ และ มอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 97 คน
2. ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นชั้นจากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกิงเพชร โรงเรียนวัดดิศหงสาราม โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรการาม โรงเรียนวัดพระยายัง มีครูจำนวน 134 คน แล้วเทียบสัดส่วนได้กลุ่มตัวอย่าง 97 คน ดังปรากฏจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างใน ตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตราชเทวี	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. โรงเรียนกิงเพชร	37	29
2. โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรिकาราม	39	26
3. โรงเรียนวัดติสหงสาราม	40	32
4. โรงเรียนวัดพระยาอัย	18	10
รวม	134	97

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไปลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตราชเทวี แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายการสร้างแบบสอบถามเพื่อสอบถามครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ให้ครอบคลุมขอบข่ายเนื้อหา ตามนิยามศัพท์เฉพาะและกรอบแนวคิด เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

2. ศึกษาทฤษฎี แนวคิดหลักการจากเอกสารตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างขอบเขตของการวิจัย รวมทั้งวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. เขียนนิยามศัพท์จากแนวทางการศึกษาเกี่ยวข้อง เอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่ต้องการวัด

4. สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้าน

วิชาการ ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั่วไป ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตราชเทวี 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

5. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอคณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ครบถ้วนตามขอบเขตที่กำหนด และตรวจสอบสำนวนภาษาที่ใช้ในแบบสอบถามแล้วนำไปแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

6. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ช่วยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และลงความเห็นว่าเป็นแบบสอบถามแต่ละข้อสามารถสอบถามได้ตรงตามเนื้อหาที่วัดหรือไม่ สำหรับรายละเอียดที่ให้ตรวจ ได้แก่ ตรวจสอบความชัดเจน และความครอบคลุมนิยามตัวแปร ตรวจสอบข้อคำถามแต่ละข้อว่า วัดตามนิยามหรือไม่ จากนั้นนำผลการตอบของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาหรือค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลปรากฏว่า ข้อคำถามได้ใช้ทุกข้อโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00

7. ประมวลความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดที่ได้จากแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงจากนั้นนำเสนอให้คณะกรรมการควบคุมสารนิพนธ์พิจารณาอีกครั้ง

8. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขถูกต้องสมบูรณ์แล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 30 คน ที่คุณภาพของแบบสอบถามแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นการตรวจสอบความเข้าใจภาษา คำชี้แจงต่างๆ ของแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อ

9. นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือกแล้วแต่ละตอน มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น .981

10. จัดทำแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์ นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนกิงเพชร โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิราม โรงเรียนวัดติสหงสาราม และโรงเรียนวัดพระยาไยง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากครู ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ช่วยตอบแบบสอบถาม

2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามจำนวน 97 ชุด ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามพร้อมนัดหมายวันเก็บรวบรวมข้อมูลกลับคืน โดยผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถาม พร้อมนัดหมายวันเก็บรวบรวมข้อมูล

กลับคืนโดยผู้วิจัยติดตามเก็บแบบสอบถามยังโรงเรียนนั้นๆ ด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืน 97 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การจัดการและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาทำการจัดคัดเลือกแล้วบันทึกข้อมูล เพื่อคำนวณหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ แปลผลแล้วนำเสนอรูปตารางประกอบความเรียง

4.1 การจัดการข้อมูล

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน ทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นนำไปคิดคำนวณหาเปอร์เซ็นต์ของแบบสอบถามที่มีลักษณะสมบูรณ์

2. ทำการตรวจให้คะแนน ตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

ถ้าตอบในช่องมากที่สุด ให้ 5 คะแนน

ถ้าตอบในช่องมาก ให้ 4 คะแนน

ถ้าตอบในช่องปานกลาง ให้ 3 คะแนน

ถ้าตอบในช่องน้อย ให้ 2 คะแนน

ถ้าตอบในช่องน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปด้วยคอมพิวเตอร์ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติร้อยละ (Percentage)

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลในแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าคะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, และ บุญส่ง นิลแก้ว. 2535: 23 – 24)

คะแนนเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับปฏิบัติ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติ มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00- 1.49 หมายถึง ระดับปฏิบัติ น้อยที่สุด

3. ผู้วิจัยทดสอบสมมุติฐาน โดยเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา จำแนกตาม เพศ และประสบการณ์ในการสอนด้วยค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการวิจัย สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)

1.3 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

2.1 หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้การวิเคราะห์ IOC (Index of item-Objective Congruence)

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามเพศ สถิติที่ใช้โดยทดสอบค่าที (t – test แบบ independent samples)

3.2 เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน สถิติที่ใช้ ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว One-way ANOVA (One-way Analysis of Variance) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe's test)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยจำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการสอน โดยกำหนดสัญลักษณ์ ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
df	แทน	ระดับชั้นแบ่งความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ค่าผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน F – distribution
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
P	แทน	ค่าความน่าจะเป็น
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยใช้สถิติ t-test ทดสอบตัวแปรเพศ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยใช้สถิติ One-Way ANOVA (One-way Analysis of Variance) ทดสอบตัวแปรประสพการณ์ในการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาโดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ปรากฏผลดังตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	18	18.6
หญิง	79	81.4
รวม	97	100.0
ประสพการณ์ในการสอน		
น้อยกว่า 5 ปี	30	30.9
มากกว่า 5 – 10 ปี	31	32.0
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	36	37.1
รวม	97	100.0

จากตาราง 2 พบว่า ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ปีการศึกษา 2555 ทั้งหมดจำนวน 97 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 79 คนคิดเป็นร้อยละ 81.4 มีประสพการณ์ในการสอน มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลปรากฏ ดังนี้

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี โดยรวมและรายด้าน

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านกายภาพ	3.69	.51	มาก
ด้านการบริหาร	3.83	.56	มาก
ด้านวิชาการ	4.10	.53	มาก
รวม	3.88	.50	มาก

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า การจัดสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัด
กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = .50) และเมื่อ
พิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านวิชาการ ($\bar{X} = 4.10$,
S.D. = .53) ด้านการบริหาร ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = .56) และ ด้านกายภาพ ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = .51)
ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี ด้านกายภาพ โดยรวมและรายข้อ

ด้านกายภาพ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีการแสดงแผนผังเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ภายในสถานศึกษาอย่าง ชัดเจน	3.52	.73	มาก
2. มีการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณสถานศึกษาที่สะอาดร่มรื่นสวยงาม	3.63	.76	มาก
3. มีการจัดบริเวณการจราจร เช่นทางเท้า ถนนสำหรับรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และที่จอดรถเป็นสัดส่วน	3.54	.86	มาก
4. มีการจัดทำทางเดินระหว่างอาคารเรียน สะดวก และปลอดภัย	3.77	.77	มาก
5. มีการรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณสถานศึกษาเช่น สนามหญ้า มีต้นไม้ สวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ ดึงดูงาม มีความสะอาดเรียบร้อย	3.27	.90	ปานกลาง
6. มีการจัดสถานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.70	.75	มาก
7. มีอาคารเรียนและอาคารประกอบที่เหมาะสมกับลักษณะการใช้งาน	3.85	.74	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ด้านกายภาพ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
8. มีการจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ที่เอื้อต่อการเรียนการสอน	3.95	.69	มาก
9. มีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่ใช้สำหรับการค้นคว้า เช่น ห้องสมุด สวนวิทยาศาสตร์ สวนเกษตร	3.67	.82	มาก
10. มีการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ให้มีสภาพที่ใช้งานได้ตลอดเวลา	3.56	.77	มาก
11. มีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น ป้ายบอกทาง หนีไฟ ถังดับเพลิง เป็นต้น	3.84	.75	มาก
12. มีทางออกฉุกเฉินหรือทางหนีไฟ	3.53	.91	มาก
13. มีการจัดที่นั่งเล่น ที่พักผ่อน เพียงพอกับจำนวนนักเรียน	3.34	.84	ปานกลาง
14. มีการจัดห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอแก่นักเรียน	3.13	.90	ปานกลาง
15. มีการจัดห้องอาหารที่ถูกสุขลักษณะ สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอ แก่นักเรียน	3.66	.82	มาก
16. มีการจัดห้องเรียนสะอาดเรียบร้อยและตกแต่งอย่างเหมาะสม	3.98	.62	มาก
17. มีการจัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างตามเกณฑ์มาตรฐาน	4.21	.49	มาก
18. มีการจัดห้องเรียนให้มีการจัดมุมกิจกรรม หรือมุมเสริม การเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้	3.82	.70	มาก
19. มีการใช้ป้ายนิเทศในห้องเรียนติดตามข่าวสารและผลงาน ของนักเรียน	3.77	.78	มาก
20. มีการตกแต่งภายในห้องเรียนไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน	3.55	.70	มาก
21. มีการจัดห้องเรียนให้มีวัสดุและอุปกรณ์การสอนที่ใช้งาน ได้อย่างพอเพียง	3.80	.62	มาก
22. มีการจัดห้องเรียนให้มีโต๊ะและเก้าอี้สภาพดี เพียงพอ กับจำนวนนักเรียน	4.05	.71	มาก
23. มีการจัดห้องเรียนให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เหมาะสมกับ กิจกรรมการเรียนการสอน	3.96	.62	มาก
รวม	3.69	.51	มาก

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ด้านกายภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านมีต้นไม้สวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ ดูนงงาม มีความสะอาดเรียบร้อย มีการจัดที่นั่งเล่น ที่พักผ่อน เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และมีการจัดห้องน้ำที่ถูกต้องลักษณะและเพียงพอ กับนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับ ได้แก่ มีการจัดห้องเรียน ให้มีแสงสว่างตามเกณฑ์มาตรฐาน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = .49) มีการจัดห้องเรียนให้มีโต๊ะและเก้าอี้สภาพดี เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .71) และมีการจัดห้องเรียนสะอาดเรียบร้อยและตกแต่งอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = .62) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี ด้านการบริหารโดยรวมและรายข้อ

ด้านการบริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหารที่แสดงการมอบหมายงาน และผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน	4.01	.66	มาก
2. มีการกำหนดแนวปฏิบัติของบุคลากรที่ได้รับมอบหมายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน	3.93	.79	มาก
3. มีระบบข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานในสถานศึกษาที่ถูกต้อง ครบถ้วนทันต่อการใช้งาน	3.85	.61	มาก
4. มีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.04	.62	มาก
5. มีการจัดงบประมาณสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ	3.67	.80	มาก
6. มีการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรที่ดีและมีความสามัคคี กลมเกลียวภายในสถานศึกษา	3.96	.69	มาก
7. มีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา มีส่วนร่วมใน การกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา ในการปฏิบัติงาน	3.95	.58	มาก
8. มีการส่งเสริมให้ครู นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วม ในการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	3.87	.71	มาก
9. มีการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ครู นักเรียนมีความรัก ความผูกพัน ความสามัคคี และความภูมิใจในสถานศึกษา	3.92	.75	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ด้านการบริหาร	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
10. มีการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู นักเรียน และชุมชน	3.80	.74	มาก
11. มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมเสนอแนะทางในการบริหาร	3.73	.81	มาก
12. มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอแนะแนวทางในการบริหาร	3.51	.83	มาก
13. มีการจัดสรรงบประมาณในโรงเรียนอย่างเพียงพอและเหมาะสม	3.68	.82	มาก
14. มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความรัก ความสามัคคี	3.95	.67	มาก
15. มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพและปัญหาของโรงเรียน	3.66	.81	มาก
รวม	3.83	.56	มาก

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ด้านการบริหารโดยรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย สามลำดับดังนี้ มีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .62) มีการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหารที่แสดงการมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = .66) และมีการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรที่ดีและมีความสามัคคีกลมเกลียวภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = .69) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี ด้านวิชาการโดยรวมและรายข้อ

ด้านวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. มีการซักถามนักเรียนในการเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็น และเสนอแนวคิด	3.87	.79	มาก
2. มีการให้นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็น การแสดงออกในชั้นเรียน	4.05	.68	มาก
3. มีการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนอย่างอบอุ่น และเป็นมิตร	4.13	.65	มาก
4. มีการส่งเสริมให้นักเรียนให้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่	4.02	.59	มาก
5. มีการส่งเสริมวิธีการแบบประชาธิปไตยสู่การปฏิบัติในห้องเรียน	4.13	.60	มาก
6. มีการส่งเสริมให้นักเรียนเคารพในสิทธิของผู้อื่นโดยการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น	4.16	.57	มาก
7. มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียน	4.32	.53	มาก
8. มีการส่งเสริมให้นักเรียนทำงานและร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม	4.22	.54	มาก
9. มีการเสริมแรงนักเรียนในการเรียน เช่น การให้รางวัลหรือชมเชย ที่มีส่วนช่วยเหลือในกิจกรรมของกลุ่ม	4.29	.64	มาก
10. มีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีการเรียนรู้ช้า อย่างเป็นพิเศษ	4.01	.74	มาก
11. มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น	4.15	.66	มาก
12. มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนรู้จัก คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์	4.08	.64	มาก
13. มีการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	4.15	.63	มาก
14. มีการดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่กำหนดไว้ของสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา/รายวิชา	4.20	.62	มาก
15. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมสนับสนุนให้นักเรียนคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง	4.11	.59	มาก
16. มีการสอนซ่อมเสริมโดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถตามความถนัดของตนเอง	4.01	.70	มาก
17. มีการส่งเสริมและพัฒนาครูในการใช้สิ่งแวดล้อม อย่างหลากหลาย	3.88	.68	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านวิชาการ	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
18. มีการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาหรือส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน	4.16	.67	มาก
19. มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.04	.72	มาก
20. มีการวัดผลและประเมินผลโดยเน้นการประเมินนักเรียนตามสภาพจริง	4.13	.74	มาก
รวม	4.10	.53	มาก

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่า การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ด้านวิชาการโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = .53) เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับ ได้แก่ มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .53) มีการเสริมแรงนักเรียนในการเรียน เช่นการให้รางวัลหรือชมเชย ที่มีส่วนช่วยเหลือในกิจกรรมของกลุ่ม ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = .64) และ มีการส่งเสริมให้นักเรียนทำงานและร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = .54) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยใช้สถิติ t-test ตามตัวแปรเพศ

ตาราง 7 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามตัวแปรเพศ

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร	ชาย (n = 18)		หญิง (n = 79)		t	P
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ด้านกายภาพ	3.47	.38	3.75	.53	-2.070	.041*
ด้านการบริหาร	3.57	.54	3.89	.55	-2.248	.027*
ด้านวิชาการ	3.96	.35	4.13	.56	-1.704	.096
รวม	3.66	.38	3.92	.51	-2.015	.047*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 7 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ปีการศึกษา 2555 ที่มีเพศต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกายภาพ และด้านการบริหารแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับด้านวิชาการ ไม่พบความแตกต่าง

ตอนที่ 4 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยใช้สถิติ One-Way ANOVA (One-way Analysis of Variance) ตามตัวแปรประสบการณ์ในการสอน

ตาราง 8 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการสอน

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร แหล่งของความแปรปรวน		df	SS	MS	F	P
ด้านกายภาพ	ระหว่างกลุ่ม	2	.006	.003	.011	.989
	ภายในกลุ่ม	94	25	.550	.272	
	รวม	96	25	.556		
ด้านการบริหาร	ระหว่างกลุ่ม	2	.135	.067	.207	.813
	ภายในกลุ่ม	94	30	.515	.325	
	รวม	96	30	.650		
ด้านวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	.322	.161	.554	.577
	ภายในกลุ่ม	94	27	.301	.290	
	รวม	96	27	.623		
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.017	.009	.034	.967
	ภายในกลุ่ม	94	24	.046	.256	
	รวม	96	24	.064		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 วิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์ในการสอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยจำแนกตามเพศ และประสบการณ์ในการสอน

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี ปีการศึกษา 2555 โดยการกำหนดขนาดตัวอย่างของ เครจซี และ มอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 97 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับค่าโดยผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ด้วยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) มีค่าระหว่าง .60 – 1.00 หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับครูโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตราชเทวี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนนาค ผลการวิเคราะห์มีค่าความเชื่อมั่น .981 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองและสามารถเก็บข้อมูลได้ร้อยละ 100 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมุติฐานใช้การวิเคราะห์ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยจากแบบสอบถามได้ ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับการปฏิบัติมาก
2. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา

ของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกายภาพ และด้านการบริหารแตกต่างกัน สำหรับด้านวิชาการ ไม่พบความแตกต่าง

3. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

1. การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 องค์ประกอบต่างๆ ภายในโรงเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน อันได้แก่ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่สวยงาม ร่มรื่นเป็นระเบียบและมีบรรยากาศดี มีความปลอดภัย มีวัสดุอุปกรณ์เสริมสร้างการพัฒนาการ และเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ และไม่มีมลภาวะซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยกระตุ้นส่งเสริม สนับสนุนให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเอง ให้ไปสู่จุดมุ่งหมายตามที่โรงเรียนหรือสถานศึกษานั้นๆ กำหนด ซึ่งสภาพแวดล้อมที่ดีจะเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีความปลอดภัย มีแรงจูงใจและเกิดความสุข ความเต็มใจในการแสวงหาความรู้ ซึ่งตรงกันข้าม โรงเรียนที่ขาดการเอาใจใส่ในด้านสภาพแวดล้อม ไม่เห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อม จะทำให้บุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษาขาดปฏิสัมพันธ์ที่ดี มีบรรยากาศที่น่าเบื่อขาดความอบอุ่นและบรรยากาศที่เป็นมิตร และขาดศรัทธาต่อโรงเรียน ทำให้ส่วนประกอบของคำวาทกรรมการเรียนรู้ขาดความสมบูรณ์ตามมาในที่สุด นอกจากนี้ข้อค้นพบยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญญาภา คงมาลัย (2551: 87 – 91) ได้ศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 ใน 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร ด้านการบริการ และด้านเนื้อหาหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 มีความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก สุระกุล (2549: 61 – 63) ได้ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ กมลสวรรค์ บุญกว้าง (2550: 72 – 75) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ครูมีความพึงพอใจต่อ

การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก

1.2 ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามเพศ พบว่า เพศต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อม ในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี โดยรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกายภาพ และด้านการบริหารแตกต่างกัน สำหรับด้านวิชาการ ไม่พบความแตกต่างที่เป็นเช่นนี้ เพราะครูเพศชาย และครูเพศหญิง มีการมุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนแตกต่างกัน ครูเพศหญิงอาจจะเน้นการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนด้านบริหาร ในขณะที่ครูเพศชายจะมุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนในด้านกายภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สักรินทร์ บุญกว้าง (2551: 58 – 60) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวิเชียรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 พบว่า ครูปฏิบัติการสอนที่มีเพศต่างกัน และมีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมและสภาพแวดล้อมทางสังคมโดยรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ครูโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครสำนักงานเขตราชเทวี มีความคิดเห็นที่จะพัฒนาและสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยน เพื่อประโยชน์ต่อผู้เรียนในอนาคต คล้ายๆ กัน โดยเฉพาะการจัดสภาพแวดล้อม ด้านกายภาพ การบริหาร และวิชาการ ซึ่งมีส่วนสำคัญ อย่างมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญญาภา คงมาลัย (2551: 87 – 91) ได้ศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2550 ใน 5 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหาร ด้านการบริการและด้านเนื้อหาหลักสูตร ผลการวิจัยเมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การสอนในโรงเรียนปัจจุบัน พบว่า ประสบการณ์การสอนในโรงเรียนปัจจุบัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1.1 จากข้อค้นพบของการวิจัย แสดงให้เห็นว่า ด้านกายภาพมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงควรสนับสนุนให้มีการจัดบริเวณโรงเรียน มีการตกแต่งอาคารเรียน อาคารประกอบ ให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย สวยงาม รวมทั้งมีการซ่อมบำรุงรักษาให้มีสภาพใช้การได้ดีอยู่เสมอ

1.2 จากข้อค้นพบของการวิจัยแสดงให้เห็นว่า เพศมีผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี สถานศึกษาจึงสมควรมุ่งเน้นความสำคัญในเรื่องความแตกต่างทางด้านเพศโดยเฉพาะ ควรให้จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความถนัดและความสามารถของแต่ละเพศ ตลอดจนควรจัดให้มีส่วนร่วมจากสมาชิกในสถานศึกษา ทั้งการตกแต่ง การบำรุงรักษา เพื่อเป็นศูนย์รวมจิตใจของสมาชิกในสถานศึกษาตลอดไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2.2 ควรศึกษาจากกลุ่มประชากรในระดับอื่นๆและเขตพื้นที่การศึกษาอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโอกาสต่อไป

2.3 ควรใช้วิจัยในรูปแบบต่างๆ เช่น การหาความสัมพันธ์ การศึกษาเป็นรายกรณี เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลสรณ์ บุญกว้าง. (2550). การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (แขนงวิชาการการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- กรมสามัญศึกษา. (2531). เรื่อง ทิศทางในการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา. ประกาศกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา.
- . (2536). การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา. ถ่ายเอกสาร.
- . (2538). คู่มือผู้บริหารโรงเรียนชุดพัฒนาการบริหารโรงเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2538). คู่มือผู้บริหารโรงเรียนชุดพัฒนาการบริหารโรงเรียนการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- กฤษณา เสนาวงษ์. (2544). ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. ถ่ายเอกสาร.
- กัญญา สุวรรณแสง. (2536). บุคลิกภาพและการปรับตัว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น
- เกรียงศักดิ์ จัญญานนท์; และ นคร ศรีวิจารณ์. (2537). ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารทรัพยากรการศึกษาบัณฑิตศึกษา (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คำจันทร์ อัครรัตน์. (2542). บทบาทของผู้บริหารในการจัดสิ่งแวดล้อมที่สนับสนุนต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต(สาขาบริหารการศึกษา)กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- คำตันวิชัย คำจร. (2548). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารกิจกรรมพัฒนานักเรียนในสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรีเขต 2. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรายุ คุณสืบพงษ์พันธ์. (2554). ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนพงศ์สิริวิทยา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.

- จุฑารัตน์ ทองทิพย์. (2549). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนเตรียมทหาร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทลักษณ์ จันทร์ศรี. (2547). สภาพแวดล้อมทางวิชาการของหลักสูตรนานาชาติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- เฉลิมพล พันธุ์บัว. (2549). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมด้านแรงจูงใจและการติดต่อสื่อสารกับบทบาทของผู้บริหารในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร
- ชาติรี แก้วมา. (2542). การศึกษาปัญหาการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เทพเนรมิตการพิมพ์.
- ดำรง อ่อนน่วม. (2543). การจัดสิ่งแวดล้อมโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- ทวี สุนทรบุตร. (2539). การบริหารคุณภาพและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน : บริหารสัมพันธ์ ครั้งที่ 23. นครปฐม: ม.ป.พ.
- ทองคุณ หงษ์พันธ์ุ. (2540). สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ครูที่พูดไม่ได้. คู่มือการพัฒนาสถานศึกษาด้านอาคารสถานที่ตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2538). องค์การ ทฤษฎี และการออกแบบ. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธเนศ ขำเกิด. (2533). การจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน. สารพัฒนาหลักสูตร. 96(1): 35 – 37. ----- . (2553). การพัฒนาบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยใช้เทคนิคการวางแผนเป็นทีม. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.
- ธารนา รัตน์. (2552). ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอนุบาลเซนต์จอห์น. วิทยานิพนธ์ ปรินญาณิศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น. ถ่ายเอกสาร.
- นพรัตน์ สายลูน. (2546). การดำเนินงานเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนของผู้เรียนโรงเรียนบ้านกราม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

- นรา สมประสงค์; และ เสรี ลาซโรจน์. (2546). การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาในประมวลสาระ
ชุดวิชาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 9 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นัฐญาพร ดุษดี. (2545). การศึกษาสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
ประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- นันทวัน มุสิกบุตร. (2553). ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนของ
โรงเรียนสว่างบริบูรณ์วิทยา จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- นิตยา ใจดาบ. (2530). สภาพแวดล้อมทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ในโรงเรียนรัฐบาล กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บรรหาร เทียมเมฆ. (2546). ศึกษาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญาญอนันตพงษ์. (2545). ประมวลสาระชุดวิชา การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมิน
การศึกษา หน่วยที่ 3. นนทบุรี: สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
ถ่ายเอกสาร.
- บุญทรง สังข์ทอง. (2537). การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกโรงเรียนประถมศึกษาที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนคณิตศาสตร์สูงและต่ำ เขตการศึกษา 5. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บุปผา พิณวานิช. (2550). การศึกษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนนานาชาตินี้ว่า
สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- เบญญาภา คงมาลัย. (2551). ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อการจัดสภาพแวดล้อม
ทางการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
ปีการศึกษา 2550. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น. ถ่ายเอกสาร.
- ปฎิคม พงษ์ประเสริฐ. (2550). การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการในโรงเรียนเทศบาล
สังกัดเทศบาลเมืองนครนายก. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ประสงค์ วงศาโรจน์. (2541). *สภาพแวดล้อมวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัดสมุทรสาครในทัศนะของผู้บริหารอาจารย์และนักศึกษา*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประสาท รอบรู้. (2546). *การพัฒนางานสุขภาพสิ่งแวดล้อมในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลบ้านสุขสำราญ สังกัดเทศบาลอำเภอเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์. (2532). *ผู้บริหารในฐานะตัวแทนของหน่วยงาน*. ใน *บริหารสัมพันธ์ครั้งที่ 6*. พิษณุโลก: โรงพิมพ์ตระกูลไทย.
- พระมหาอำนาจ ครอบบุญ. (2547). *การศึกษาสภาพและความต้องการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนศูนย์พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดชลบุรี*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- พันธณี วิหคโต. (2537). *สภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ของครูดีเด่นระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษา*. *วารสารการวิจัยทางการศึกษา*. 24(4): 45
- พูลศักดิ์ เผ่าภูรี. (2551). *การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). อุบลราชธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. ถ่ายเอกสาร.
- ภาณุมาศ กิตติวีรพันธ์. (2542). *การดำเนินการจัดกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ราตรี ละครวงศ์. (2548). *การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- รุ่งนภา คนเล. (2553). *การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านสองสลึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนกิงเพชร. (2554). *ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนกิงเพชร ปีการศึกษา 2554*. ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนวัดดิสหงสาราม. (2554). *ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนวัดดิสหงสาราม ปีการศึกษา 2554*. ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรการาม. (2554). *ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรการาม ปีการศึกษา 2554*. ถ่ายเอกสาร.
- โรงเรียนวัดพระยายัง. (2554). *ข้อมูลสารสนเทศโรงเรียนวัดพระยายัง ปีการศึกษา 2554*. ถ่ายเอกสาร.

- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. (2539). *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- . (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิษณุ ผสมทรัพย์. (2546). *ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสตรีที่วิทยาเขต*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีสมร พุ่มสะอาด. (2535). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน*. *วิจัยสนเทศ*. 12(141): 67.
- ศิริลักษณ์ สุวรรณวงศ์. (2538). *ทฤษฎีและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศุภาพร ผิวงาม. (2549). *การจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี*. สารนิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. ถ่ายเอกสาร.
- สมนึก สุระกุล. (2549). *ศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2529). *การกำกับและประเมินโครงการ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กองนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา.
- สักรินทร์ บุญกว้าง. (2551). *การศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอวิเชียรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (วิทยาศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. (2554). *รายงานการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ปี 2553*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). *การเรียนรู้ทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). *แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2548 – 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- . (2549). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- . (2549). *มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: จุดทอง.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. (2554). *คู่มือตรวจสอบและประเมินสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ:

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2549). *มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และเกณฑ์ การพิจารณา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำเนาวิชาจรศิลป์. (2533). *หลักการกิจกรรมนักศึกษา*. กรุงเทพฯ: กองกิจการนิสิตมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- สุทธีวรรณ ตันติธรรมาวงศ์. (2546). สิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาบริบทการศึกษา หน่วยที่ 12 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุพล อนามัย. (2549). *การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1*. สารนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพร ตั้งสมรพงษ์; และ วินัย วีระพัฒนานนท์. (2542). *การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมการศึกษาและเศรษฐกิจชุมชน จังหวัดนครนายก*. งานวิจัย กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณรัตน์ พนาศรี. (2544). *สภาพแวดล้อมทางการเรียนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม ตามทัศนะของครูอาจารย์และนักเรียน*. นครพนม: โรงเรียนพระปริยัติธรรม.
- อนุพล เทศารินทร์. (2550). *การพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนเซกา อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร การศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อรพันธ์ ประสิทธิ์รัตน์. (2533). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของ นิสิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. บางเขน.
- . (2545). *สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรณพ คุณพันธ์. (2521). *การสร้างแบบสำรวจจำแนกสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยไทย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- Cronbach, L.J. (1990). Superior and Subordinate, Perception and Expectation of the Leader Behavior of Instruction : A Survey of the North Carolina Community Colleges System. *Dissertation Abstracts International*. 45(5).
- Hoy, Wayne K.; & Cecil, G. Miskel. (1991). *Educational Administration : Theory, Research, and Practice*. New York: McGraw-Hill.
- Kijai, J. J. (1987). School Effectiveness Characteristics and School Incentive Reward. *Dissertation Abstracts International*. 48(4): 329 – A.
- Krejcie, R.V.; & Morgan, D.W. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3): 608.

Marsden, Dale Brendt. (2006, July). Relations Between Teacher Perceptions of Safe and Orderly Environment and Student Achievement Among Ten Better-performing, High-poverty Schools in One Southern California Elementary School District.

Dissertation Abstracts International. 67(1): 116 – A.

Person, J. L. (1993). An Examination of the Relationship Between Participative Management and Perceived Institutional Effectiveness in North Carolina Community Colleges.

Dissertation Abstracts International. 53 (9): 3071 – A.

Webster, N. (1958). *New Collegiate Dictionary : A Merriam – Webster*. 2nd ed. Springfield Mass: G & C Merriam.

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรือโท ดร.ไพบุลย์ อ่อนมั่ง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

อาจารย์ประจำ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นายสิทธิชัย ลีวเวหา

ศึกษานิการ

เขตราชเทวี

นายสุรพัศ ชาดิธรรมรักษา

ผู้อำนวยการ

โรงเรียนวัดสี่สุก

นางสาวนวลลออ โตกลม

ผู้อำนวยการ

โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรภิคาราม

ว่าที่ร้อยตรี วิเชียร อินทจันทร์

ผู้อำนวยการ

โรงเรียนกึ่งเพชร

ภาคผนวก ข

- แบบสอบถาม
- การหาค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถาม
เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
สำนักงานเขตราชเทวี

คำชี้แจง:

แบบสอบถามมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน แต่ละข้อให้ครบทุกข้อ ตามสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

- ชาย
 หญิง

2. ประสบการณ์ในการสอน

- น้อยกว่า 5 ปี
 มากกว่า 5 – 10 ปี
 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหาร และด้านวิชาการ

คำชี้แจง: โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อและพิจารณาว่าท่านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับความเหมาะสมใด แล้วเติมเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

- คะแนน 5 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาระดับมากที่สุด
 คะแนน 4 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาระดับมาก
 คะแนน 3 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาระดับปานกลาง
 คะแนน 2 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาระดับน้อย
 คะแนน 1 หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาระดับน้อยที่สุด

1. ด้านกายภาพ หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเป็นการจัดสภาพทาง ด้านอาคารสถานที่ บริเวณรอบๆ โรงเรียน เป็นสิ่งที่สามารถมองเห็นได้ การปรับปรุงตกแต่งห้องเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบ ตลอดจนบริเวณโรงเรียนและวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านกายภาพ					
1. มีการแสดงแผนผังเกี่ยวกับสถานที่ต่างๆ ภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน					
2. มีการจัดสภาพแวดล้อมบริเวณสถานศึกษาที่สะอาดร่มรื่นสวยงาม					
3. มีการจัดบริเวณการจราจร เช่น ทางเท้า ถนนสำหรับรถยนต์ รถจักรยานยนต์ และที่จอดรถเป็นสัดส่วน					
4. มีการจัดทำทางเดินระหว่างอาคารเรียน สะดวก และปลอดภัย					
5. มีการรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณสถานศึกษา เช่น สนามหญ้า มีต้นไม้สวนหย่อมสำหรับพักผ่อนหย่อนใจ ดึงดูดงาม มีความสะอาดเรียบร้อย					
6. มีการจัดสถานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านกายภาพ (ต่อ)					
7. มีอาคารเรียนและอาคารประกอบที่เหมาะสมกับ ลักษณะการใช้งาน					
8. มีการจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ที่เอื้อต่อการเรียน การสอน					
9. มีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่ใช้สำหรับการค้นคว้า เช่น ห้องสมุด สวนวิทยาศาสตร์ สวนเกษตร					
10. มีการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ให้มีสภาพที่ใช้งาน ได้ดีตลอดเวลา					
11. มีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับความปลอดภัย เช่น ป้ายบอกทางหนีไฟ ถังดับเพลิง เป็นต้น					
12. มีทางออกฉุกเฉินหรือทางหนีไฟ					
13. มีการจัดที่นั่งเล่น ที่พักผ่อน เพียงพอกับจำนวน นักเรียน					
14. มีการจัดห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะและเพียงพอกับ นักเรียน					
15. มีการจัดห้องอาหารที่ถูกสุขลักษณะ สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอกับนักเรียน					
16. มีการจัดห้องเรียนสะอาดเรียบร้อยและตกแต่งอย่าง เหมาะสม					
17. มีการจัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างตามเกณฑ์ มาตรฐาน					
18. มีการจัดห้องเรียนให้มีการจัดมุมกิจกรรม หรือมุม เสริมการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้					
19. มีการใช้ป้ายนิเทศในห้องเรียนติดตามข่าวสารและ ผลงานของนักเรียน					
20. มีการตกแต่งภายในห้องเรียนไม่มีเสียงรบกวนจาก ภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน					
21. มีการจัดห้องเรียนให้มีวัสดุและอุปกรณ์การสอนที่ ใช้งานได้เพียงพอเพียง					

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านกายภาพ (ต่อ)					
22. มีการจัดห้องเรียนให้มีโต๊ะและเก้าอี้สภาพดี เพียงพอกับจำนวนนักเรียน					
23. มีการจัดห้องเรียนให้สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบให้ เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน					

2. ด้านการบริหาร หมายถึง การจัดบรรยากาศ เพื่อส่งเสริมให้การปฏิบัติงานสำเร็จด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากร ซึ่งสังเกตได้จากการทำงานอย่างมีระบบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของบุคลากรที่จะทำภารกิจให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา เช่น การส่งเสริมสนับสนุน ปรับปรุง พัฒนา โรงเรียนด้วยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการบริหาร					
1. มีการจัดองค์กรและโครงสร้างการบริหารที่แสดง การมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน					
2. มีการกำหนดแนวปฏิบัติของบุคลากรที่ได้รับ มอบหมายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน					
3. มีระบบข้อมูลสารสนเทศในการบริหารงานใน สถานศึกษาที่ถูกต้องครบถ้วนทันต่อการใช้งาน					
4. มีการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง					
5. มีการจัดงบประมาณสนับสนุนและอำนวยความสะดวก สะดวกในการจัดกิจกรรมต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ					
6. มีการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรที่ดีและมีความ สามัคคีกลมเกลียวภายในสถานศึกษา					
7. มีการส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา มีส่วนร่วม ในการกำหนดกฎเกณฑ์ กติกา ในการปฏิบัติงาน					
8. มีการส่งเสริมให้ครู นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วม ในการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา					

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการบริหาร (ต่อ)					
9. มีการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ครู นักเรียน มีความรักความผูกพัน ความสามัคคี และความภูมิใจใน สถานศึกษา					
10. มีการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมและสถานการณ์ที่ สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู นักเรียน และชุมชน					
11. มีการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วม เสนอแนะทางในการบริหาร					
12. มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอแนะแนวทางใน การบริหาร					
13. มีการจัดสรรงบประมาณในโรงเรียนอย่างเพียงพอ และเหมาะสม					
14. มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ความรัก ความสามัคคี					
15. มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพและ ปัญหาของโรงเรียน					

3. ด้านวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุดภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา แจ่มใส น่าเรียนรู้ ส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคล เร่งเร้าให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตลอดจนการจัดบริการต่างๆ ทางวิชาการ

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านวิชาการ					
1. มีการชักถามนักเรียนในการเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็น และเสนอแนวคิด					
2. มีการให้นักเรียนมีการแสดงความคิดเห็น การแสดงออกในชั้นเรียน					
3. มีการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนอย่างอบอุ่น และ เป็นมิตร					
4. มีการส่งเสริมให้นักเรียนให้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่					
5. มีการส่งเสริมวิธีการแบบประชาธิปไตยสู่การปฏิบัติในห้องเรียน					
6. มีการส่งเสริมให้นักเรียนเคารพในสิทธิของผู้อื่นโดยการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น					
7. มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน					
8. มีการส่งเสริมให้นักเรียนทำงานและร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม					
9. มีการเสริมแรงนักเรียนในการเรียน เช่น การให้รางวัลหรือชมเชย ที่มีส่วนช่วยเหลือในกิจกรรมของกลุ่ม					
10. มีการสอดส่องดูแลนักเรียนที่มีการเรียนรู้ช้า อย่างเป็นพิเศษ					
11. มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เป็นมาตรฐาน สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น					

การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตราชเทวี	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านวิชาการ (ต่อ)					
12. มีการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักเรียนรู้จัก คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์					
13. มีการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการสอน โดย เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง					
14. มีการดำเนินการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่ กำหนดไว้ของสภาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา/รายวิชา					
15. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมสนับสนุนให้ นักเรียนคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง					
16. มีการสอนซ่อมเสริมโดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้นักเรียน มีความรู้ความสามารถตามความถนัดของตนเอง					
17. มีการส่งเสริมและพัฒนาครูในการใช้สิ่งแวดล้อม อย่างหลากหลาย					
18. มีการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา หรือส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน					
19. มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงและจากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย					
20. มีการวัดผลและประเมินผลโดยเน้นการประเมิน นักเรียนตามสภาพจริง					

ตาราง 9 สรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การวัด (IOC) ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ด้านกายภาพ (แบบสอบถามสำหรับครู)

ข้อที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	1	1	0	1	1	4	0.8	นำไปใช้
2	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
3	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้
4	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้
5	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้
6	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
7	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
8	1	0	-1	1	1	2	0.4	ปรับปรุงคำถาม
9	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้
10	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้
11	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
12	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
13	1	0	-1	1	1	2	0.4	ปรับปรุงคำถาม
14	-1	1	-1	1	1	1	0.2	ตัดทิ้ง
15	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
16	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
17	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
18	-1	1	-1	1	1	1	0.2	ตัดทิ้ง
19	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
20	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
21	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
22	1	0	-1	1	1	2	0.4	ปรับปรุงคำถาม
23	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
24	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
25	-1	1	-1	1	1	1	0.2	ตัดทิ้ง
26	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้

ตาราง 10 สรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับจุดประสงค์การวัด (IOC) ตามความเห็น
ของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ด้านบริหาร (แบบสอบถามสำหรับครู)

ข้อที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	1	1	0	1	1	4	0.8	นำไปใช้
2	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
3	1	0	-1	1	1	2	0.4	ปรับปรุงคำถาม
4	-1	1	-1	1	1	1	0.2	ตัดทิ้ง
5	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้
6	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
7	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
8	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
9	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้
10	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้
11	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
12	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
13	1	0	-1	1	1	2	0.4	ปรับปรุงคำถาม
14	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
15	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
16	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
17	-1	1	-1	1	1	1	0.2	ตัดทิ้ง

ตาราง 11 สรุปค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์การวัด (IOC) ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ด้านวิชาการ (แบบสอบถามสำหรับครู)

ข้อที่	คะแนนผู้เชี่ยวชาญ					รวม	IOC	สรุป
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	1	1	0	1	1	4	0.8	นำไปใช้
2	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
3	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
4	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
5	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้
6	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
7	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
8	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
9	1	0	-1	1	1	2	0.4	ปรับปรุงคำถาม
10	1	1	1	0	1	4	0.8	นำไปใช้
11	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
12	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
13	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
14	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
15	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
16	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
17	-1	1	-1	1	1	1	0.2	ตัดทิ้ง
18	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
19	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้
20	-1	1	-1	1	1	1	0.2	ตัดทิ้ง
21	1	0	-1	1	1	2	0.4	ปรับปรุงคำถาม
22	1	1	1	1	1	5	1	นำไปใช้

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางอารีญา สตาร์ตัน
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 28 มกราคม 2508
สถานที่เกิด	จังหวัดศรีสะเกษ
ที่อยู่ปัจจุบัน	502/56 หมู่บ้านศศิกานต์ 1 ถนนเดชะตุงคะ แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรिकาราม สำนักงานเขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนวัดทัศนารุณสุนทรिकาราม แขวงมักกะสัน เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2525	มัธยมศึกษาปีที่ 6 จาก โรงเรียนนารีอนุกุล จังหวัดอุบลราชธานี
พ.ศ. 2531	ครุศาสตรบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ จาก สถาบันราชภัฏสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์
พ.ศ. 2556	การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร